

EGYESÍTETT ÓVODA
MADARÁSZ VIKTOR TAGÓVODÁJÁNAK
A PEDAGÓGIAI PROGRAMRA ÉPÜLŐ
GYAKORLATI ÚTMUTATÓJA

Készítette: Madarász Viktor Tagóvoda

TARTALOMJEGYZÉK

1.1 AZ INTÉZMÉNY ADATAI	4
2. GYERMEKKÉP, ÓVODAKÉP	6
2.1 NEVELÉSFILOZÓFIÁNK	6
2.2 GYERMEKKÉPÜNK	6
2.3 ÓVODAKÉPÜNK	7
2.4 PEDAGÓGIAI ELVEINK	7
2.5 NEVELÉSI CÉLUNK	7
3. AZ ÓVODAI NEVELÉS FELADATAI.....	9
3.1 AZ EGÉSZSÉGES ÉLETMÓD ALAKÍTÁSA	HIBA! A KÖNYVJELZŐ NEM LÉTEZIK.10
3.2 AZ ÉRZELMI, AZ ERKÖLCSI ÉS A KÖZÖSSÉGI ÉLET MEGVALÓSÍTÁSA	12
3.3 AZ ANYANYELVI, AZ ÉRTELMI FEJLESZTÉS ÉS NEVELÉS MEGVALÓSÍTÁSA.....	15
3.3.1 AZ ANYANYELVI KOMMUNIKÁCIÓS NEVELÉS	15
MUNKA JELLEGŰ TEVÉKENYSÉGEK.....	16
3.3.2 ÉRTELMI FEJLESZTÉS ÉS NEVELÉS	17
4. AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSÉNEK ELVEI	18
4.1 SZEMÉLYI FELTÉTELEK.....	18
4.2 TÁRGYI FELTÉTELEK. A PROGRAM VÉGREHAJTÁSÁHOZ SZÜKSÉGES, A NEVELŐMUNKÁT SEGÍTŐ ESZKÖZÖK, FELSZERELÉSEK	19
4.3 AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSE	20
4.3.1 HETIREND	20
4.3.2 NAPIREND	21
4.4. AZ ÓVODA KAPCSOLATRENDSZERE	24
4.4.1 AZ ÓVODA ÉS A CSALÁD KAPCSOLATA.....	24
4.4.2 KAPCSOLAT A TÁRSINTÉZMÉNYEKKEL	26
4.4.2.1 Kapcsolat a bölcsődékkal	26
4.4.2.2 Kapcsolat az iskolával	26
4.4.2.3 Kapcsolat a közművelődési intézményekkel.....	26
4.4.2.4 Kapcsolat az egészségügyi intézményekkel, a XIII.ker. Önkormányzat Szociális és Köznevelési Osztályával.	26
4.4.2.5 Kapcsolat a közoktatás-irányítással és a szakmai szolgáltató szervezetekkel.....	27
5. AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGFORMÁI	27
5.1 A JÁTÉK	27
5.2 MUNKA JELLEGŰ TEVÉKENYSÉGEK	30
5.3 A TEVÉKENYSÉGEKBEN MEGVALÓSULÓ TANULÁS	32
5.3.1 MŰVÉSZETI NEVELÉS.....	35
5.3.1.1 Verselés, mesélés.....	35
5.3.1.2 Ének, zene, énekes játék gyermektánc	37
5.3.1.3 Rajzolás, mintázás, kézi munka.....	39
5.3.2 MOZGÁS, EDZÉS, SZERVEZETT MOZGÁS.....	39
5.3.3 A KÜLSŐ VILÁG TEVÉKENY MEGISMERÉSÉRE NEVELÉS.....	44
5.3.3.1 A környezet megismerésére nevelés	45
5.3.3.2 A matematikai nevelés	46
6. INTEGRÁCIÓ KIEMELT FIGYELMET IGÉNYLŐ GYERMEKEK	47
6.1 RÉSZKÉPESSÉG-ZAVAROK.....	47

6.2 SAJÁTOS NEVELÉSI IGÉNYŰ GYERMEK.....	48
6.2.1 SÉRÜLÉSSPECIFIKUS FELADATOK SZAKFEJLESZTÉSSEL	48
6.2.1.1 Magatartászavaros gyermek	48
6.2.1.2 Mozgásban akadályozott gyermek	49
6.2.1.3 Látássérült gyermek	49
6.2.1.4 Hallássérült gyermek.....	49
6.2.1.5 Enyhe értelmi fogyatékos gyermek	49
6.2.1.6 Akadályozott beszédfejlődésű gyermek	49
6.2.1.7 Autizmus spektrum zavarral küzdő gyermek	49
6.2.2 AZ INTEGRÁLT ÓVODAI NEVELÉS ELŐNYEI	50
6.3 NEMZETISÉGI FELADATOK	50
6.4 MIGRÁCIÓ	51
6.5 TEHETSÉGGONDOZÁS	51
7. GYERMEKVÉDELEMI FELADATOK.....	52
8. AZ ÓVODÁBA LÉPÉS, ISKOLÁBA LÉPÉS FELTÉTELEI	54
9. PEDAGÓGIAI DOKUMENTÁCIÓ	55

„Az a mód, ahogyan egy társadalom a gyerekeket kezeli, nemcsak törődésének és együttműködésének fokát jelzi, hanem jól tükrözi az adott társadalom igazságérzetét, jövő iránti elkötelezettségét, valamint azt is, mennyire fontos számára az eljövendő generációk emberi feltételeinek javítása.”

(Javier Peres de Cuellar ENSZ főtitkár)

1. Helyzetkép

1. Helyzetkép

Tagóvodánk bemutatása

1958-ban épült óvodánk a forgalomtól elzárt, csendes környezetben helyezkedik el a Rákos-patak közelében. 2013-ban a XIII. kerületi Önkormányzati beruházásnak és Európai Unió pályázati pénztámogatásnak köszönhetően tagóvodánkat csodálatosan felújították és bővítették plusz 2 csoporttal, így mostanra 8 csoportban fogadjuk kerületünk gyermekeit.

Az épület minden részletében kielégíti a legkorszerűbb igényeket építészeti és működtetés tekintve is.

Az itt dolgozó óvodapedagógusok, dajkák hivatástudatának, gyermekszeretetének, a gyermekek iránti felelősségének eredménye, hogy óvodánkban alacsony a fluktuáció.

Óvodai nevelésünk sajátossága: az „Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel”.

Intézményünk 2002. január 1-től Madarász Viktor festőművész nevét vette fel.

1.1 Az intézmény adatai

Az intézmény neve:	Budapest Főváros XIII. kerületi Önkormányzat Egyesített Óvoda
Címe:	1134 Budapest, Angyalföldi út 1.
Telefon/fax :	36 (1) 340-2988
E-mail:	egyesitettovoda@bp13.hu
Az intézmény fenntartója:	Budapest Főváros XIII. kerületi Önkormányzat
Címe:	1139 Budapest, Béke tér 1.

A tagóvoda neve: Madarász Viktor Tagóvoda

Címe: 1131 Budapest Madarász Viktor u. 3.

Telefon: 06 1 340-8040

E-mail: madaraszviktor.ovi@vipmail.hu

Az óvodai nevelés a gyermekek neveléséhez szükséges, a teljes óvodai életet magában foglaló foglalkozások keretében folyik.

Az Egyesített Óvoda világnézeti nevelés tekintetében semleges, egyetlen vallás vagy világnézet mellett sem elkötelezett.

Tiszteletben tartja a szülőknek azt a jogát, hogy gyermekük vallási és világnézeti meggyőződésüknek megfelelő nevelésben részesülhessenek. Egyházi jogi személy a hit- és vallásoktatást az óvodában a szülők igénye alapján szervezheti, elkülönítve az óvodai foglalkozásoktól, az óvodai életrendet figyelembe véve [többszörösen módosított 1993. évi LXXIX. törvény a közoktatásról (továbbiakban Kt.) 4. §].

Ingyenesen igénybe vehető szolgáltatások (Kt. 114. §):

- a gyerekek óvodai nevelése, a gyerekek napközbeni ellátása
- óvodai foglalkozások
- logopédiai, dyslexia - megelőző foglalkozások
- a sajátos nevelési igényű gyerekek felzárkóztató foglalkozásai
- a gyerekek rendszeres egészségügyi felügyelete
- az óvoda létesítményeinek és eszközeinek használata a fenti szolgáltatások igénybevételéhez.

Egyéb szolgáltatások:

Az óvodát fenntartó önkormányzat – évenként döntést hozva, meghatározott módon – többféle, a XIII. kerületi Önkormányzat által finanszírozott, a felhasználók számára térítésmentes lehetőséget biztosít a gyermekek fejlődésének további elősegítése érdekében:

- normál IQ-övezetbe tartozó, korrekciós beavatkozást igénylő (részképesség-gyengeségekkel küzdő) gyermekek fejlesztő támogatása
- az egészséges életmód, az edzettség elősegítése érdekében biztosított sporttevékenységek felkínálása a kerületünkben működő sportlétesítményekben.

Nevelési évenként - mérlegelve a szülői igényeket - **önköltséges szolgáltatásokkal** lehetőség nyílik olyan egyéb tanfolyamok szervezésére is, amelyek beilleszthetők az óvoda pedagógiai célkitűzéseibe. Ezeket az óvoda nevelési idején túl, a délutáni órákban térítés ellenében tesszük lehetővé.

Tagóvodánkban csak azokat a szolgáltatások szervezzük meg, amelyek összeegyeztethetők nevelési célkitűzéseinkkel.

Évente a szülőkkal történő megállapodás szerint, a törvényi előírásoknak megfelelően – a szülői igények figyelembe vételével – különböző játékos szolgáltatásokra és rendezvényekre kerülhet sor.

A szülők igénye alapján szervezett térítéses szolgáltatásaink:

A szolgáltatás megnevezése	Finanszírozás	A szervezés feltétele
Kirándulás	Szülői határozat alapján	A szülők 80 %-a igényelje és járuljon hozzá
Színházlátogatás Egyéb gyermekeknek való rendezvények	Szülői határozat alapján	A szülők 80 %-a igényelje és járuljon hozzá

1.2 Az Egyesített Óvoda sajátos céljai

- a tagóvodákban a legitim központi **pedagógiai** programban foglaltak megvalósulása, a nevelés hatékonyságának növekedése
- a tagóvodák sokszínű pedagógiai gyakorlatának megtartása és továbbfejlesztése
- az innovatív pedagógiai törekvések támogatása
- a szakmai kultúra és a pedagóguskompetenciák folyamatos fejlődése, különösen a differenciálpedagógia területén
- a kerületi óvodák közötti együttműködés erősítése, a „jó gyakorlat” terjesztése
- a működéshez szükséges személyi és tárgyi feltételrendszer és erőforrások optimalizálása a munkakörülmények javításával.

A sajátos célokkal összefüggő feladataink

- az integrált nevelés személyi és tárgyi feltételeinek javítása
- a kerületünkben élő hátrányos és halmozottan hátrányos gyermekek óvodai felvételének (3. életévük betöltésétől történő) biztosítása
- a tagóvodák sajátos arculatának támogatása
- szakmai munkaközösségek működtetése, a szakmaközi kapcsolatok támogatása
- a pedagógiai kultúra fejlesztése érdekében – belső szakmai pályázatok kiírásával – az innováció ösztönzése, a „jó gyakorlatok” terjesztése
- pedagóguskompetenciát fejlesztő, a pedagógusok igényéből fakadó továbbképzések és tanfolyamok szervezése.

Az Egyesített Óvoda működését akkor tekintjük eredményesnek, ha

- megvalósulnak azok a célkitűzések, amelyeket a központi **pedagógiai** program deklarál
- a gyermekek számára az óvoda pozitív élmény, az örömforrás színtere
- a tagóvodák együttműködnek a kerületi óvodás gyermekek ellátásában, magas színvonalú óvodai nevelést valósítanak meg
- az intézmény elvi egységgel, ugyanakkor színes arculattal elégíti ki a szülői óvodáztatási igényeket, a fenntartói elvárásokat
- megteremtí az intézmény saját hagyományait, az innováció, a szakmai kiteljesedés, a pályakarrier motivációs eszközeit
- az intézmény működése, a nevelés feltételei az optimális felé haladnak
- a kerületünkben élő hátrányos és halmozottan hátrányos gyermekek 3 éves kortól rendszeresen óvodába járnak.

2. Gyermekkép, Óvodakép

2.1 Nevelésfilozófiánk

Nevelésfilozófiánkat meghatározza az a szemlélet, hogy a gyermek nevelése a család joga és kötelessége, melyben az óvoda sajátos eszközeivel kiegészítő szerepet tölt be. Óvodai nevelésünk a hazai óvodai neveléstörténet hagyományaira támaszkodik.

Tiszteletben tartjuk a gyermekeket megillető jogokat. A gyermeki személyiség kibontakoztatására, a testi, lelki, szociális szükségletek kielégítésére törekszünk, biztosítva minden gyermek számára az egyenlő hozzáférést az óvodai neveléshez.

Pedagógiai hitvallásunkban a fejlődés alapja a féltő, óvó, gondoskodó szeretet, stabil biztonság, differenciált, személyre szóló bánásmód. Az óvodás gyermek alapvető tevékenysége a játék, élményeit, tapasztalatait ezen keresztül éli meg, általa fejlődnek képességei, bővülnek ismeretei. Az óvodában komplex nevelés folyik, építünk a gyermeki aktivitásra, kíváncsiságra, kreativitásra. A társadalmi együttélés normáinak alapjait rakjuk le sokszínű együttes tevékenységekkel és követhető viselkedésmintákkal.

Szeretetteljes, biztonságérzetet adó, érzelmekben gazdag környezetben az egyéni érdeklődésre alapozva támogatjuk a gyermekek fejlődését. Arra törekszünk, hogy a gyermekek egyéni készségei, képességei kibontakozhassanak, érzelmileg, erkölcsileg és értelmileg gazdagodjanak. A sokféleség gazdagítja a közösséget, az inkluzív-, az integrált-, a multikulturális nevelést támogató szemléletet képviseljük.

Tagóvodánk sajátos pedagógiai arculata, érték- és célrendszere

Óvodai nevelésünkben a **fő hangsúlyt – a művészeti nevelés** változatos eszközeinek alkalmazásával az **erkölcsi – esztétikai – intellektuális érzelmek fejlesztésére** fordítjuk.

Tudjuk, hogy minden gyermek a saját képességrendszerének figyelembevételével nevelhető, fejleszthető. Nevelik, fejlesztik a gyermekek társkapcsolatait az óvoda összes dolgozója, ezért tetteinkkel sugározzuk a feltétel nélküli szeretetet, s azt, hogy: „*Tisztellek Téged, fontos vagy nekem, csakis Rád figyelek, és segítek Neked, ha szükséged van a segítségemre.*”

Óvodai nevelőmunkánk magában foglalja a hazai óvodai gyakorlat legjobb tapasztalatait azért, hogy a tradicionális értékeket megőrizze. Ugyanakkor arra készítet bennünket, hogy az egész napi óvodai életet még differenciáltabban, az egyéni szükségleteket, képességeket, a hátrányos helyzetű, a kiemelkedő képességű gyermekek fejlesztési metódusait figyelembe véve szervezzük meg.

Óvodásainkat okos szeretetben, érzelmi biztonságban, humorral teli szabad légkörben, sok szép művészeti élményt biztosítva neveljük. Akkor tudunk eredményesen dolgozni, ha a művészetek eszközeivel gyakran hatunk a gyermekekre. Felhasználjuk a vers, a mese, a dramatikus játékok, a drámajáték, az ének, énekes játékok, zenehallgatás, a rajz, mintázás, kézimunka léleknemesítő erejét, és gyakran eljuttatjuk a gyermekeket az „AH” élményig.

A természeti, tárgyi környezet megismertetését úgy irányítjuk, hogy a gyermekek a közvetlen környezetükben szerezzenek tapasztalatokat, és ismerjék meg az értékeket.

Tudjuk, hogy az óvodás korosztályra a „mozgáséhség” jellemző. A mindennapi szabad mozgáson túl beiktatunk szervezett mozgásokat is, hogy a gyermekeknek megfelelően fejlődjön keringési, mozgató- és légzési rendszerük, valamint a csont- és az izomrendszerük teherbíró képessége.

A népművészet formanyelvén megjelenő vers, mese, énekes játék, vizuális- és tárgyi környezetet kiemelő programunk tevékenységi keretként építi be a hagyományörzést, népszokásokat. Így az évszakokhoz, jeles napokhoz csoportosítva tervezzük meg az óvodai nevelés tartalmait.

Ez a pedagógia olyan művészetek iránt érdeklődő szakembereket kíván, akik legalább egy művészeti ágban képesek magas szinten, kellő kreativitással és beleélő képességgel közvetíteni az esztétikai értékeket.

2.2 Gyermekképünk

A kisgyermek fejlődő személyiség, fejlődését genetikai adottságok, az érés sajátos törvényszerűségei, a spontán és tervszerűen alkalmazott környezeti hatások együttesen határozzák meg. E tényezők együttes hatásának következtében a kisgyermeknek sajátos, életkoronként és egyénenként változó testi és lelki szükségletei vannak. Az óvodáskorú gyermek aktív befogadója a világnak. Kíváncsi, érdeklődő az őt körülvevő világ és a társai iránt. Felfedez, kérdez – felel, megfigyel, kipróbál, és folyamatosan tapasztal.

A Madarász Viktor Tagóvodába járó óvodás gyermekek szoros érzelmi kapcsolatban, örömmel töltik napjaikat az óvodában.

Pozitívan viszonyulnak a művészeti területekhez, amelyekben megnyilvánul alkotó kreativitásuk az önkifejezés eszközeként. Alapvető tevékenységükben, a játékban kiteljesedik az együttműködési készségük, az empatikusságuk. Társas kapcsolataikban elfogadják a különbözőségeket, szolidárisak a társaikkal. A természeti

és társadalmi környezetük értékeit képesek rácsodálkozással felfedezni. Az élmények közös feldolgozását támogató légkörben, a gyermekek be- és elfogadók.

2.3 Óvodaképünk

Az óvoda a közoktatási rendszer szakmailag önálló nevelési intézménye, a családi nevelés kiegészítője a gyermek harmadik életévétől az iskolába lépésig. Biztosítja az óvodáskorú gyermek fejlődésének és nevelésének optimális feltételeit.

Az óvoda funkciói:

- óvó-védő
- szociális
- nevelő-személyiségfejlesztő.

*Az óvoda **funkciói teljesítésével** segíti az iskolai közösségbe történő beilleszkedéshez szükséges gyermeki személyiségvonások fejlődését. Pedagógiai tevékenységrendszere és tárgyi környezete segíti a gyermek környezettudatos magatartásának kialakulását.*

Az óvodai nevelés gyermekközpontú. Gondoskodunk:

- az egészséges fejlődéshez és fejlesztéshez szükséges tárgyi és személyi környezetről
- a gyermeki szükségletek kielégítéséről
- az érzelmi biztonságot nyújtó derűs, szeretetteljes óvodai légkör megteremtéséről
- a testi, a szociális és az értelmi képességek egyéni és életkor specifikus alakításáról
- a gyermeki közösségben végezhető sokszínű – az életkornak és fejlettségnek megfelelő – tevékenységekről, különös tekintettel a mással nem helyettesíthető szabad játékról
- a gyermek **személyiségfejlődését**, **életkor specifikus** és egyéni **készségeinek és képességeinek kibontakoztatását segítő pedagógiai hatások**, műveltségtartalmak közvetítéséről.

A Madarász Viktor Tagóvoda minden kisgyermek számára biztonságos, esztétikus, derűs, harmóniát nyújtó intézmény, amely lehetőséget ad a gyermekek szabad játékára, a spontán és utánzásos tanulásra.

Óvodaképünk tükrözi az óvodánk közös értékrendjét, és az egyéni arculatot biztosító művészetek eszközeivel történő nevelés specifikumait. Szakmailag jól felkészült, innovatív szemléletű kollegák biztosítják óvodánkban az egyéni bánásmód érvényesülését a gyermekek egyéni szükségleteinek tiszteletben tartásával. Az integrált környezetben az óvodapedagógusok, a nevelőmunkát segítő dolgozók, a szülők és gyermekek számára a másság elfogadása és a társakkal szembeni tolerancia jellemző. Munkánkat a gyermek fejlődésébe, fejleszthetőségébe vetett bizalmunk, a pedagógiai optimizmusunk jellemzi. Óvodánk dolgozói a gyermeki igényekre, jelzésekre, érzelmi reakciókra diszkrimináció nélkül fogékonyak, a megoldásban támogató partnerként vesznek részt.

2.4 Pedagógiai elveink

- A gyermekek mindenekfelett álló érdekét képviseljük
- A gyermeki személyiség iránt tiszteletet, bizalmat, elfogadást, szeretetet és megbecsülést tanúsítunk, biztosítjuk a különleges védelmet és gondoskodást, a különbözőség elfogadását
- A gyermeket a béke, az emberi méltóság, a türelmesség, a szabadság, az egyenlőség, a szolidaritás szellemében neveljük
- A hátrányos megkülönböztetés minden formáját elutasítjuk
- Az óvodai nevelésben alkalmazott pedagógiai **hatásokat** a gyermek személyiségéhez igazítjuk
- Elkötelezettséget, igényességet, kulturált stílust képviselünk és várunk el minden munkatársunktól
- Korrekt, partneri együttműködésre törekszünk a szülőkkel, a nevelésben résztvevőkkel.

Alapelveink:

- ❖ Szeretteljes, biztonságérzetet adó, érzelemgazdag óvoda megteremtése, ahol a gyermekközpontúság úgy jelenik meg, hogy gyermeki tartást, önállóságot, s ebből az önállóságból fakadó egészséges öntudatot, kibontakozási és önmegvalósítási lehetőséget ad a gyermeknek.
- ❖ A gyermeki személyiség fejlesztése az egyéni szükségletek figyelembevételével a kölcsönös bizalmon, és a másság és az eltérő ütemben fejlődő gyermekek elfogadásán alapuló partneri kapcsolat kialakításában valósul meg.
- ❖ A nevelésünk hatékonyságát a támogatói attitűd jegyében a bátorító pedagógia alapelvei mentén érvényesítjük, külön hangsúlyozva az emberi méltóság, a gyermeki jogok tiszteletben tartását.
- ❖ Az egyéni, mikrosoportos szervezeti formában, a tanulási kudarcot leküzdeni segítő tevékenységekben, a projekt tanulási módszer alkalmazásával a gyermek fejlődési üteméhez illeszkedő, differenciált fejlesztés valósul meg.
- ❖ Gyermekeink eltérő szociokulturális háttérből érkeznek hozzánk, ezt figyelembe véve, ehhez igazodóan biztosítjuk számukra az óvodai neveléshez való hozzáférést.

Alapelveink kiindulási pontjai:

- ❖ Minden gyermek a saját képességrendszerének figyelembevételével nevelhető, fejleszhető.
- ❖ A felnőttek tetteikkel sugározzák a feltétel nélküli szeretetet, s azt, hogy: „Tisztelek Téged, fontos vagy nekem, csakis Rád figyelek, és segítek Neked, ha szükséged van a segítségemre.”
- ❖ Minden gyermek megismeri a testi, lelki, szellemi értékeit, érzékeli hiányosságait, melyekkel lelki feszültség nélkül szembesül.

2.5 Nevelési célunk

Óvodai nevelésünk célja az **óvodáskorú** gyermekek életkori és egyéni sajátosságainak, eltérő fejlődési ütemének, érési jellemzőinek szem előtt tartásával:

- a sokoldalú, harmonikus személyiségfejlesztés, a sikeres iskolai beilleszkedéshez szükséges testi, lelki és szociális érettség elérésének támogatása
- a gyermekek környezettudatos szemléletének és magatartásának megalapozása
- a **kiemelt figyelmet** igénylő, lassabban fejlődő, lemaradó, hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű, beilleszkedési, magatartási és tanulási zavarral küzdő, speciális nevelési igényű gyermekek fejlesztése, integrált nevelése, esélyegyenlőségük biztosítása
- **kiemelkedő képességű gyermekek speciális szükségleteinek megismerése, a tehetség kibontakozásának elősegítése**
- a hazájukat elhagyni kényszerülő családok gyermekei részére az önazonosság megőrzésének, ápolásának, erősítésének biztosítása, társadalmi integrációjuk elősegítése, az emberi jogok és az alapvető szabadságjogok védelme.

2.6 Egészségnevelési és környezeti nevelési elveink:

▪ **testi – lelki egészség elve**

Távlati célunk: annak tudatosítása, hogy az egészség érték, tenni kell érte

▪ **társas készségek fejlesztésének elve**

Távlati célunk: gyermekeinkben a társas környezetükre és önmagukra irányuló helyes, cselekvésre és aktivitásra készítető érzelmek kialakítása; a konfliktuskezelés, együttműködési készség, döntési képesség, érzelmi, indulati állapot, kapcsolati zavarok megfelelő kezelésére irányuló tapasztalatok elsajátítása

▪ **rendszer szemléletre nevelés elve**

Távlati célunk: képessé tenni a gyermekeket arra, hogy a megszerzett, ismereteiket össze tudják kapcsolni az életben tapasztalt valós dolgokkal, lássák meg a problémákat és az azok közötti összefüggéseket, keressenek választ, megoldást azokra

▪ **a természet és társadalom harmóniájának elve**

Távlati célunk: a természet, az épített és társadalmi környezet (benne az ember) harmóniájának megőrzését szolgáló szokásrendszer (értelmi, érzelmi, erkölcsi, esztétikai) megalapozása

▪ **fenntarthatóság elve**

Távlati célunk: a jövőre, fenntarthatóságra irányuló személyes attitűdök, a szűkebb és tágabb környezetért felelős, aktív, együttműködésre alapozott magatartásformák kialakítása

▪ **hitelesség elve**

Célunk és feladatunk: az intézmény minden dolgozója személyes magatartásával törekedjen a komplex testi – lelki – szociális értékek megteremtésére és azok védelmére.

Tagóvodánk sajátos nevelési célja:

- ❖ Az óvodások nyugodt, élménygazdag, harmonikus fejlődésének elősegítése a magasabb rendű érzelmek kibontakoztatásával, az életkori és egyéni sajátosságok figyelembevételével.
- ❖ Sokoldalú képességfejlesztés segítségével a személyiség fejlődésének biztosítása, elősegítése.
- ❖ A gyermekek és a művészetek közötti erős érzelmi kötődés kialakítása.
- ❖ Az ellenőrzés, értékelés, mérés során feltárt nevelési hiányosságai javítását szolgáló intézkedési tervek megvalósításával, a szervezet önfejlesztésével, a gyermekek magasabb színvonalon történő nevelésének biztosítása.

3. Az óvodai nevelés feladatai

Az óvodai nevelés általános feladatai:

1. Az egészséges életmódra nevelés szokásainak kialakítása
2. Az érzelmi, az **erkölcsi és közösségi nevelés**
3. Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása tevékenységekbe ágyazva.

Tagóvodánk sajátos céljaiból következő nevelési feladatunk:

Az óvodások testi, lelki, szellemi szükségleteinek kielégítése az erkölcsi – szociális, az esztétikai és az intellektuális érzelmek differenciálódásának segítségével.

Az erkölcsi – szociális érzelmek alakítása

Feladatunk:

- ❖ Érzelmi biztonságot nyújtó, bizalmas, közvetlen, szeretetteljes, nyugodt, családi légkör megteremtése.
- ❖ Olyan óvodai élet megszervezése, melyben sok a közös élmény, a közös tevékenység.
- ❖ A közös együttlétekekkel, a közösen végzett munka örömeivel, a szimbólumokkal, jelekkel olyan erkölcsi tulajdonságok megerősítése, mint az együttérzés, figyelmesség, segítőkészség, őszinteség, önfegyelm pontosság, szorgalom, kitartás, állhatatosság, szabálytartás, önzetlenség, igazságosság, igazmondás.
- ❖ A mindennapi testi-lelki edzés lehetőségével fejlesztjük a gyermekek erőnlétét, alkalmazkodó képességének fejlődését, testi harmóniájának kialakulását.
- ❖ A gyermek – gyermek, a felnőtt – gyermek viszonyában megmutatkozó, - az óvodapedagógusok módszertani eszköztárát alkalmazva, kiemelten a bátorító pedagógia alkalmazását - pozitív érzelmi töltés kialakulásával segítjük a konstruktív, együttműködő, társas kapcsolatok kialakulását, az egészséges önértékelést és önértekelést. A gyermek váljon képessé a környezetében lévő emberi kapcsolatokban megkülönböztetni a jót és a rosszat.
- ❖ Az érzelmekre épülő kapcsolatteremtő képességek megerősítésével segítjük barátkozást, hogy minden gyermek megtalálhassa helyét, szerepét a csoportban.
- ❖ A szociális érzékenység kialakításával segítjük a másság elfogadását.

Az esztétikai érzelmek alakítása

Feladatunk:

- ❖ Az egyéni igényeket is figyelembevevő esztétikus, higiénikus gondozás elősegítése, esztétikus megjelenés igényének kialakítása.
- ❖ Harmonikus, összerendezett mozgás indirekt gyakorlásával segítjük elő az esztétikus, szép mozdulatok kialakulását.
- ❖ Az egészséges, esztétikus környezet biztosításával segítjük a szépérzék kialakulását.
- ❖ Az ízlésformálás megjelenik mindennapjainkban, a természetben, tárgyi és emberi környezetben egyaránt.
- ❖ A művészeti tevékenységekben biztosítjuk a rácsodálkozási élményeket, hogy a gyermekekben erősödjön az élmény – befogadó képesség.
- ❖ A gyermekeket képessé tesszük a tárgyi – emberi – természeti környezetben észrevenni a szépet és a csúnyát.

Az intellektuális érzelmek alakítása

Feladatunk:

- ❖ Az intellektuális érzelmek megjelenésével segítjük elő az érdeklődés felkeltését, a gyermekek tanulási vágyának kialakulását, a szűkebb – tágabb környezet nyitott, érzékeny befogadását.
- ❖ A gyermekek kíváncsiságára, utánzási kedvére építve fejlesztjük a pszichikus funkciókat: az érzékelést, észlelést, emlékezetet, figyelmet, képzeletet, gondolkodást – különös tekintettel a kreativitás képességének megerősítését.
- ❖ A kíváncsiságot felkeltő tevékenységek során szerzett tapasztalatok folyamatos feldolgozásával fejlesztjük az egyszerű gondolkodási műveletek alkalmazását, ismeretek emlékezetben tartását.
- ❖ A meghitt beszélgetésekkel erősítjük a gyermekek kommunikációs aktivitását, beszélőkedvét és a gazdag nonverbális képességek megjelenését.
- ❖ Az érzelmi alapigények biztosításával – biztonságérzet, szeretetérzet, védettségérzet – segítjük a gyermekeket abban, hogy érzéseiket, gondolataikat szóban, mozgással vagy képi eszközökkel szabadon kifejezhessék.

3.1 Az egészséges életmód alakítása

Magába foglalja a

- a szomatikus
- a mentális
- és a szociális nevelést.

Célunk

- kiegyensúlyozott, egészséges gyermekek nevelése

- az egészséges életmód, a testápolás, az étkezés, az öltözködés, a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés, szokásainak alakítása, belső igénnyé fejlesztése
- Távlati célunk, hogy felnőtt életükben váljanak képessé egészséges, harmonikus életvitel kialakítására, életmódjukra vonatkozóan helyes döntések meghozatalára, konfliktusaik, problémáik megfelelő kezelésére.

Feladatunk

- a gyermekek szükségleteinek kielégítése, egészségük, testi, lelki, mentálhigiéniai és szociális fejlődésük elősegítése
- hiteles, követésre méltó, modell értékű felnőtt viselkedési minta nyújtása (pl. személyi és környezet higiénia, pozitív személyiségjegyek, egészséges életvitel, kulturált beszéd és viselkedés stílus, stb.)
- az egészséges életvitel igényének kialakítása, fejlesztése, az egészséges életmód, a környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások **alakítása, a környezettudatos magatartás megalapozása**
- a gyermekek fejlődéséhez szükséges stresszmentes, biztonságos környezet megteremtése
- a gyermekek környezetében csak annyi tisztítószer és egyéb vegyszer alkalmazása, amennyi feltétlen szükséges
- környezetbarát tisztítószeres előtérbe helyezése a környezetre káros vegyszerekkel szemben
- egészségpropaganda alkalmazása (a szülők körében is), az „egészségesebb” választására való törekvés képességének fejlesztése
- a gyermekek harmonikus, összerendezett mozgásfejlődésének elősegítése
- rendszeres, játékos tevékenységek szervezésével az egészségmegőrzés, az egészségvédelem biztosítása, a gyermekek életkori és egyéni adottságaihoz igazodó optimális edzettség elérése
- a speciális igényű gyerekek korrekciós testi, lelki nevelési feladatainak ellátása, a fejlődéshez szükséges feltételek megteremtése (speciális szakemberekkel, a szülőkkel együttműködve)
- balesetek megelőzésére, a környezeti veszélyek felismerésére történő nevelés (képeségek kialakítása, pl. esés, testi épség védelmére szoktatás)

Az egészséges életmód alakítása tagóvodánkban

Az óvodai felvétel után a gyermekekről **anamnézist** készítünk. Ezzel elindítjuk az ismerkedés folyamatát. Elsősorban a gyermekek testi szükségleteinek feltárására helyezük a hangsúlyt. A testi szükségletek kielégítésével megalapozzuk a gyermekek jó közérzetét, ami minden tevékenységéhez szükséges.

A növekedés, a fejlődés üteme minden gyermeknél másképpen alakul. Ezért folyamatos megfigyeléssel, pl. testsúly, testmagasság, szem, hajszín és méret, láb-kéz stb. **összehasonlító mérésekkel** segítjük az egyéni jellemzők, sajátosságok feltárását.

A gyermekek gondozásában feltételnek tekintjük az óvónő és a gyermekek közötti meghitt, megértő viszony, a **természetes testközelség** meglétét. A gyermekek attól fogadnak el gondoskodást, akik őszinte, hiteles viselkedéssel, bizalomkeltő metajelzésekkel közelednek feléjük, és tapintatot, elfogadást közvetítenek. Ilyen feltételek mellett megismerhetjük a gyermekek igényeit, családból hozott szokásait.

Az önálló testápolás, étkezés, öltözködés szervezetségét az óvodába lépés pillanatától kezdve biztosítjuk a gyermekeknek. A befogadás ideje alatt minden gyermekkel, a **dajkák bevonásával** együtt végezzük a teendőket, hogy a gyermekek megtanulhassák a testápolási szokások sorrendjét.

A gyermekek a napi háromszori **étkezéssel** tápanyagszükségletük $\frac{3}{4}$ részét az óvodában kapják. Ezért figyelemmel kísérjük a gyermekek étrendjét, hogy kellően változatos és megfelelő tápanyag összetételű legyen. Az étkezési szokásokat úgy alakítjuk ki, hogy minél kevesebb várakozási idő maradjon, jól szervezeten, a folyamatosság módszerét alkalmazzuk.

A gyermekeknek különböző táplálkozási szokásaik vannak. Megismerjük a szülők segítségével ezeket, és kellő toleranciával nézzük a kezdeti étvágytalanságot, válogatást. Később ösztönözzük a gyermekeket, de nem kényszerítjük az ételek elfogyasztására. Biztosítjuk a nap bármely szakában a folyadékbevitelt.

A **testápolás** a gyermekek tisztaságigényének kialakítását szolgálja. A gyermekek ápolása közben beszélgetünk a gyermekekkel, hogy a kívánságuk, kérésük alapján tudjunk segíteni. Az óvodai és a családi gondozási szokásokat igyekszünk összehangolni, ezzel segítjük az azonos elvek betartását.

Különös gonddal védjük a gyermekek érzékszerveit. A bőrápoláshoz, fogmosáshoz, hajápoláshoz, az orr tisztántartásához, a WC-használatához megteremtjük az intim feltételeket úgy, hogy a gyermekek fokozatosan, egyre önállóbban végezhesék ezeket a teendőket.

Az időjárásnak megfelelő **öltözködéssel** védjük a gyermekeket. Következtesen kérjük a szülőket, hogy többretegűen öltöztessék gyermekeiket. Fontos meggyőznünk a szülőket a praktikus, izléses öltözködés előnyéről. Türelemes, meggyőző munkával a szülők jó partnereinkké válnak.

A mindennapi szabad mozgást nélkülözhetetlennek tartjuk az óvodai életben. Biztosítjuk, hogy a gyermekek a természetes nagymozgásokat, mozgáselemeket egyénileg, szabadon ismételhessék a sokféle mozgásfejlesztő eszközön. Emellett a néhány percig tartó szervezett mozgásos tevékenységek jól szolgálják a gyermekek mozgáskoordinációjának fejlesztését.

A gyermekek alvásiigényének egy részét az óvodában biztosítjuk. A nyugodt pihenés feltételének tartjuk a csendet, és a biztonságot. Az elalvás előtti meséléssel, és az azt követő altatódalok dúdolásával kondicionáló reflexként hatunk a gyermekekre. Arra törekszünk, hogy minden alkalommal éljék át a gyermekek az altatódalok hatására kialakult szendergés állapotát. A gyermekeknek különböző az alvásiigénye. Egy órai nyugodt pihenés után lehetővé tesszük, hogy a nem alvó (5 – 6 – 7 éves) gyermekek felkelhessenek, és csendes tevékenységet folytathassanak. Májustól kezdve a leendő iskolás gyermekeknek lehetőséget biztosítunk arra, hogy csak akkor pihenjenek, ha igényük van rá. Ezzel is előkészítjük a gyermekeket a kisiskolások napirendje szerinti életre.

A gyermekek egészségének védelme, edzettségének biztosítása

Az óvodában megbetegedett gyermeket fokozott gondoskodással, elkülönítve ápoljuk mindaddig, míg szülei meg nem érkeznek. Ez feltétlenül fontos láz, hányás, kiütés, hasmenés, bőrpír, erős köhögés esetén. A fertőzések terjedését gyakori szellőztetéssel, edzéssel, megfelelő öltözködéssel, külön törölköző használatával igyekszünk gátolni.

A szervezett mozgásos tevékenységekkel, a mozgási igény kielégítését segítjük. A lábboltozatot erősítő, fejlesztő mozgással a lúdtalpas gyermek lábtartását javítjuk.

A gyermekek egészséges életmódját a mindennapos **edzési lehetőségekkel** alakítjuk. Erre a legtöbb lehetőséget a **szabadban tartózkodással** biztosítjuk, mely növeli a gyermekek ellenálló képességét.

Mozgásszükségletük kielégítése érdekében napi **kocogó-futó lehetőségeket** szervezünk. A gyermekek meghatározott futópályán önmaguk dönthetik el, mennyit futnak. A felnőttekkel együtt végzett rendszeres kocogások, futások ösztönzően hatnak rájuk, és fokozzák a szív jó vérellátását, a rugalmasságot, állóképességet. A gyermekekkel a **víz edző hatását** is megéreztetjük. Az 5 – 6 – 7 éves gyermekeknek uszoda-látogatást szervezünk.

A gyermekek fejlődéséhez szükséges egészséges környezet megteremtése

Az óvodánk feltételrendszere befolyásolja a gyermekek egészséges életmódjának szintjét. A tárgyi környezetünk megfelel az egészségügyi előírásoknak, esztétikus, nyugtató hatású színharmóniát áraszt, egyedi, praktikus megoldásokat tartalmaz, így megfelelő alapot ad az óvodai nevelőmunkához.

Legfontosabb fejlesztési területünk az óvodaudvar. Az udvaron a különböző korú gyermekek együtt játszhatnak. Az udvar esztétikai szépségét a sok virággal, cserjékkel, izlésesen kialakított virágos- és veteményeskerttel alakítjuk. Minden gyermeknek lehetősége van homokozni. A labdajátékokhoz megfelelő nagyságú terület áll a gyermekek rendelkezésére. Az óvoda udvarán van olyan lehetőség, ahol énekes játékokat játszhatunk a gyermekekkel.

Az óvoda épületét a nevelési, fejlesztési feladatok megvalósítása érdekében esztétikusan, izlésesen rendezzük be. A több funkciót betöltő **csoporszobát** alkalmassá tesszük a szabad játékra, a tevékenységek végzésére, az étkezésre, az alvásra és a pihenésre. A csoportszoba barátságossá, otthonossá, esztétikussá tételével biztosítjuk a gyermekek jó közérzetét, s egyben jó mintát is adunk. A természetes világítás felhasználása céljából az ablakot szabadon hagyjuk. Tűző nap esetén biztosítjuk a sötétítő függönyöket.

A művészeti tevékenységekhez elkülönített részeket alakítunk ki a csoportszobában. Esztétikus, valóságos „mesebirodalmat” teremtünk, ami a személyes perceknek, napi mesélésnek, drámajátékoknak, bábozásnak a színtere. Kialakítunk olyan sarkot, vagy részt, ahol a gyermekek nyugodtan rajzolhatnak, barkácsolhatnak, mintázhatnak, festhetnek, és mindent megtalálnak, ami a vizuális, téri alkotáshoz szükséges. Olyan helyet is kialakítunk, ahol minden eszköz együtt van a zenei készségfejlesztéshez. A csoportszobában helyet biztosítunk még a mikrocsoportos séták alkalmával talált „kincseknek”, a természeti és társadalmi környezetben szerzett élményekről készült fotóknak, és a nagymozgásos játékeszköznek. A belső környezetet szín, forma, alakiség, méretarány szerint alakítjuk, a díszítés anyagszerűségének tudatos összeválogatásával.

Az **öltözők** berendezésével, világításával, fűtésével, szellőzőttségével biztosítunk minden feltételt a nyugodt vetkőzéshez, öltözéshez. A gyermeköltöző továbbá a szülők informálásának tere is egyben, ahol tematikusan elkülönítve tájékoztatjuk a szülőket az évszakprojektekről, a gyermekcsoport fejlődésének mutatóiról, a partnerközpontú működés eredményeiről, valamint az általános napi tudnivalókról.

A **mosdóban** megfelelő méretű eszközökkel segítjük a szükségletek kielégítését. A fürdőszobai tevékenységek szokásait megjelenítjük képi formában is a szokások rögzítésének elősegítésére.

Sajátosságunk az **ovi-galéria**, ahol évszaki tárlatokat rendezünk. A gyermekek szemmagasságában kiállított művészi alkotások – megfelelő megvilágításban – a műalkotásokkal történő állandó kapcsolat meglétét, a gyönyörködést, rácsodálkozást egyaránt szolgálják.

A gyermekek önismeretét, én-formálását, az élményközvetítést, az együtt átélt élmények újbóli átélését segítjük a gyermekekről készült videofelvétel közös megtekintésével. A szülőkkel a látottak közös értelmezése hozzájárul az óvodában folyó nevelőmunka megismeréséhez, tudatosításához.

A gyermekek által használt helyiségekben **vizuális jelekkel** segítjük a szokások beidegződését.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére: a gyermek

- önállóan végzi személyes tisztálkodását
- testi szükségletei kielégítését szükség esetén késleltetni tudja
- önállóan öltözik, vetkőzik megfelelő sorrendben, korának megfelelő tempóban. Saját ruháját összehajtva elteszi a helyére

- a kulturált étkezés szokásait gyakorolja
- mozgása adottságának megfelelően harmonikus, összerendezett
- ismeri és betartja a balesetvédelmi magatartásformákat
- életkorának megfelelően edzett.

3.2.3.2 Az érzelmi, az erkölcsi és a közösségi nevelés megvalósítása

Az óvodáskorú gyermek egyik jellemző sajátossága a magatartás érzelmi vezéreltsége. A személyiségen belül az érzelmek dominálnak, ezért elengedhetetlen, hogy a gyermeket az óvodában érzelmi biztonság, otthonosság, derűs, kiegyensúlyozott, szeretettelgi légkör vegye körül.

Célunk

- Szívesen kommunikáló, környezetében jól eligazodó, érzelmekben gazdag, segítőkész gyermekek nevelése, akik képesek a konfliktusok önálló kezelésére, a különbözőség elfogadására
- Az önérvényesítő, énes magatartástól a kezdeményező, kooperatív viselkedésig eljutó gyermekek nevelése
- Optimista szemléletű, a természeti és közvetlen környezetét szerető, védő gyermekek nevelése
- A gyermekeket körülvevő szűkebb és tágabb környezet megismertetése, a szülőföldhöz való kötődés megalapozása.

Feladatunk

- már az óvodába lépéskor kedvező érzelmi hatások biztosítása
- a gyermek erkölcsi és akarati tulajdonságainak sokoldalú fejlődése érdekében (az óvodai élet komplex szervezésével) a szokás és normarendszer megalapozásának elősegítése
- a közösen átélt pozitív érzelmekre és élményekre épülő, szeretetteljes, biztonságot sugárzó légkör megteremtése
- az együttműködés, az együttműködés és egyttmunkozás során a különböző szituációkban megjelenő viselkedési szokások folyamatos alakítása, gyakoroltatása
- a gyermekekben a szociális érzékenység és az éntudat kialakulásának segítése, valamint önkifejező és önérvényesítő törekvéseik támogatása
- lehetőség teremtése a gyermekek természetes társas szükségleteinek kielégítéséhez
- a különbözőségek elfogadására, tiszteletére nevelés megvalósítása modell értékű, elfogadó, támaszt nyújtó óvónői magatartással
- a különböző szociokulturális helyzetű családokból érkező gyermekek fejlődésének, a változásoknak figyelemmel kísérése
- az átlagostól – pozitív vagy negatív irányban – eltérő képességű, illetve eltérő személyiségvonásokkal rendelkező, **kiemelt figyelmet igénylő** gyerekek szocializálódásának segítése (ha szükséges **együttműködés a speciális felkészültséggel rendelkező** szakemberekkel)
- az interperszonális kapcsolatok (óvodapedagógus – gyermek, gyermek – dajka, gyermek – gyermek) kialakulásában a pozitív attitűd elősegítése
- a felnőttekkel, társakkal való kapcsolatfelvétel igényének, a pozitív felnőtt- és társas kapcsolatok alakulásának erősítése
- a társakért, a csoportért érzett felelősségtudat kialakítása
- a gyermekek szemléletének alakítása, hogy képessé váljanak a természetben és az emberi környezetben megmutatózó jó és szép, valamint a veszélyek felismerésre is.

Biztosítjuk a szűk és tágabb környezet sokoldalú, élményszintű megtapasztalásának lehetőségét. A bizalomra és elfogadásra épülő, szeretetteljes kapcsolatban fejlődnek a kisgyermek szociális érzelmei (együttérzés, segítőkészség, részvét, bizalom, bánat átélése stb.) és kialakulhatnak erkölcsi érzései (igazságosság, lelkiismeretesség, őszinteség, igazmondás, felelősség érzésének megtapasztalása stb.).

A kortársak, az óvoda dolgozói jelzéseikkel, értékeléseikkel alakítják a gyermek önmagáról kialakított képét. Megtanulja megismerni önmagát, az együttélés, a társas élet szabályait. Alakítjuk a felnőttekkel szembeni viselkedésmódokat (udvariasság, előzékenység, figyelmesség). A gyermeki magatartás alakulása szempontjából modell értékű az óvodapedagógus és az óvoda más dolgozóinak kommunikációja, bánásmódja és viselkedése.

Formáljuk és bővítjük a társakhoz fűződő kapcsolatokat lehetőségeit, módjait (türelem, megértés, tapintat, segítőkészség, igazságosság). Kialakítjuk, erősítjük a valahová, valakihez tartozás örömét (együttműködés, alá-, fölé-, mellérendeltségi viszony elfogadása, tolerancia). Segítjük abban, hogy a gyermek, mint egyén megtalálja helyét a közösségben. Ösztönözzük a csoporttal való együttműködést, ugyanakkor, ha erre igénye van, egyedül is tevékenykedhet. A társas kapcsolatok alakulásának legfőbb színtere a játék, a közösen végzett tevékenységek.

Igényeljük és támogatjuk a családok együttműködési szándékát. Lehetőséget biztosítunk a szülővel való együttlétre, a fokozatos elszakadásra.

A nehezen szocializálható, lassabban fejlődő, érzékszervi, értelmi vagy mozgássérült, hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű, az elhanyagolt, valamint a kiemelkedő képességű gyermekek nevelése speciális ismereteket, sajátos törődést igényel, szükség esetén megfelelő szakemberek (pszichológus, logopédus, gyógypedagógus, konduktor stb.) közreműködését kérjük.

Érzelmi biztonságot nyújtó, szeretetteljes, családi légkör megteremtése a befogadástól az óvodáskor végéig tagóvodánkban

Az óvodáskorú gyermekek jellemző sajátossága a magatartás érzelmi vezéreltsége. Személyiségében az érzelmek dominálnak, ezért a gyermekeket az óvodánkban érzelmi biztonság, szeretetteljes, derűs légkör veszi körül. **Családias légkörben** alakítjuk a gyermekek érzelmi kötődését társaihoz és a felnőttekhez egyaránt. Ezzel olyan alaphangulatot teremtünk, amely kapcsolatteremtésre, cselekvésre, tevékenységre ösztönöz.

A gyermekek szabadon mozoghatnak a csoportszobában, mosdóban. Ezzel is fokozzuk az otthonosság érzését. Van minden óvodai csoportnak hagyománya, szokásrendszere, jelképrendszere, szimbóluma, ami sajátos, egyéni színezetet biztosít, s mélyíti a gyermekek összetartozását, együttérzését (Megérkeztem tábla, stb.). Az otthonosság érzését segítjük elő azzal is, hogy minden gyermeknek tároló helyet biztosítunk, ahová saját eszközeit, játékait, a mikrocsoportos tapasztalatgyűjtésen talált „értékeit” beteheti, önállóan gondozhatja, kezelheti.

A gyermekek érkezésekor az óvoda öltözőiben, folyosóin nyugalmat árasztó halk zenével fogadjuk az érkezőket. A **befogadás** időszaka meghatározza a gyermekek óvodához kialakuló érzelmi kötődését. Ezért a szülőkkel együtt teremtjük meg a lehető legnyugodtabb feltételeket a gyermekek közösségbe történő beilleszkedéséhez. Lehetőséget adunk arra, hogy a gyermekek szüleikkel együtt ismerkedjenek az óvodával. A szülő jelenléte a gyermekeknek biztonságot ad az új környezet elfogadásához, ugyanakkor a szülő megismeri az óvoda belső életét, a gyermekek napirendjét, tevékenységeit, szokásait. A befogadásban mindkét óvónó részt vesz, és a dajkával együtt gondosan előkészítjük ezt az időszakot. A gyermekek jelét úgy válogatjuk ki, hogy ahhoz mondókát, verset vagy gyermekdalt tudunk kapcsolni. Így még a kevésbé vonzó jel is kedvessé válik. Ez a gyermek első esztétikai élménye az óvodában!

A sok érdekes, izléses játék mellett mesével, ölbeli játékokkal, mondókákkal kedveskedünk a gyermekeknek. Az idősebb óvodások is segíthetnek mesedramatizálással, énekes játékkal, verseléssel az érzelmileg bizonytalan, szorongó gyermekek befogadásában.

Már ebben az időszakban is a tervezett szokásoknak megfelelően végezzük a mindennapi tevékenységet, amit sok-sok érzelmi megerősítéssel, játékos módszerrel gyakoroltatunk, figyelembe véve a gyermekek egyéni képességeit, tempóját, szokásait. Az 5 – 6 – 7 éves gyermekek segítenek a kicsi csoportosok öltöztetésében, körül veszik őket gyengédséggel, szeretettel.

A családi légkör megteremtésével elősegítjük a gyermekek társas kapcsolatainak alakulását. Mindehhez **gazdag, tevékenykedtető** életet biztosítunk. Közösen tervezzük meg és értelmezzük újra hagyományos rendezvényeinket úgy, hogy a gyermekeket minél kevesebbet szerepeltetjük. Ünnepeinkben is a jelképek, az élménykövetítés és a személyesség jelenik meg.

A gyermekeknek lehetőséget biztosítunk arra, hogy minél többször érdeklődésüknek megfelelő tevékenységet választhassanak, hogy gyakran átélhessék a belülről táplálkozó kedvet, motivációs állapotot. Így alakítjuk ki, hogy egy időben, egymástól függetlenül szerveződnek különböző tevékenységek egyénileg és csoportosan is. Minél több tevékenységet szervezünk a kicsik és a nagy óvodások együttműködésére. Kibővítettük az óvodások és az idősebb gyermekek (iskolások) találkozásának lehetőségeit is. E célra kihasználjuk a véletlen és a tervszerű találkozásokat. Lehetőséget biztosítunk arra, hogy más kultúrából érkező gyermek és szülei részére a hagyományaik, népük tradíciójának megismertetésére, gyakorlására. (ételek, népviselet, népzene, mese, tánc).

A gyermek – gyermek, a felnőtt – gyermek pozitív érzelmi töltésű kapcsolatának kialakítása, az érzelmekre épülő kapcsolatteremtő és megtartó képességek formálása, erősítése

A gyermekek pozitív kapcsolata csak akkor alakul ki, ha a gyermekek jól érzik magukat a csoportban. Bizalmuk, biztonságuk kialakítását elősegíti az óvoda felnőtt közössége, gyermekközössége. Ebben kiemelkedő szerepet vállalunk mindannyian, akik irányítói, s egyben társai vagyunk a gyermekeknek. Nevelésünk alapja a feltétel nélküli szeretet, a határokkal együtt. A határokat úgy szabjuk meg, hogy a gyermekek meg tudjanak felelni az elvárásoknak.

Nevelőmunkánk hatékonyságát úgy növeljük, hogy az egész csoport előtt álló feladatokat minden gyermek számára – egyéni sajátosságait figyelembe véve – érthetővé, vonzóvá tesszük, a bátorító nevelés pszichológiáját alapul véve.

A felnőtt – gyermek kapcsolatában a bátorító pedagógia elvei a következő módon jelennek meg:

- ❖ A felnőtt próbálja megérteni – elsősorban érzelmileg – a gyermekeket.
- ❖ Parancsolás helyett igyekszik kérdezni. (Ezzel elérhető, hogy a gyermekek igénye, akarata, energiája nincs visszafogva, hanem más irányba terelhetővé válik.)
- ❖ A gyermekek mágikus képzetét bevonja a pozitív szociális kapcsolatok, szokások kialakításába. (A csoport szeretett bábja ehhez kiváló lehetőséget biztosít.)

- ❖ A felnőtt magyarázatában megjelenik a dolgok pozitív oldala.
- ❖ A felnőtt a gyermekek tevékenységéhez nagy szabadságot biztosít, a határok pontos megjelölésével. Többszöri „határátlépésnél” vezet be konzekvenciákat.
- ❖ Kialakítja a közösségi élet szabályait. Képes nevelési taktikát váltani, ha egymást követően eredménytelennek érzi a befolyásolását.
- ❖ A felnőtt segíti a gyermekbarátóságok kialakulását, úgy formálja a kis csoportosulásokat, hogy a közösség többi tagjaihoz is kapcsolódjanak. A felnőtt neveli a gyermekek érzésvilágát a kialakult konfliktusok feldolgozása során.
- ❖ A konfliktust feloldó megbeszéléseket kellő figyelemmel, kivárással hallgatja meg, hogy véleményt tudjon mondani a történetekről úgy, hogy a gyermekek felelősségérzete erősödjön, a konfliktusok megoldásába beépíti a dráma eszközeit.
- ❖ A felnőtt bátorít minden gyermeket, hogy a belső elégedettsége, pozitív énképe kialakuljon. A bátortalan gyermekek nevelésekor a felnőtt minél többször örül a legkisebb elmozdulásnak, fejlődésnek.
- ❖ Az agresszív gyermek lehetőleg nem kap figyelmet agresszivitásán keresztül. A negatív viselkedési módot szándékosan mellőzzük.
- ❖ A felnőtt – gyermek kommunikációjában világos, egyértelmű, konstruktív megfogalmazás jelenik meg, a kívánság megnevezésével, az ok kiemelésével. A kapcsolatok erősítését szolgálja a beszélő partner megbecsülése, megértése, a kompromisszumkeresés. Mellőzzük a megbántást, hibáztatást, kritizálást, kioktatást, kiabálást, panaszkodást, prédikálást. (A személyes perceket biztosítjuk minden gyermeknek, hogy a kapcsolatfeltevő képességüket megerősítsük. Ezekben a beszélgetésekben a mások és a saját érzéselfogadása és megfogalmazása is hangot kap.)
- ❖ A gyermekek viselkedéskultúráját fejlesztjük a felnőttek példájával, bátorításával, türelmével, bizalomelölégével s azzal a szemlélettel, ami a sikert észreveteti, és a sikertelenséget segít elviselni.
- ❖ Tilalom helyett a felnőttek választási lehetőséget adnak a gyermekeknek, hogy önálló döntéseket hozhassanak, és képessé váljanak a változásra. A felnőtt örömeivel jelzi dicséretét, s csak félelemkeltés nélkül jelöli meg a veszélyeket, problémákat.
- ❖ A felnőtt felhasználja a humort a szeretetkapcsolat kialakításához. A humor a feszültséget feloldhatja, a görcsösséget megszünteti.
- ❖ Ezeket az elveket nyilvánosságra hozzuk. Értelmezzük az óvoda minden dolgozójával és a szülőkkel is. Kitésszük a csoportok folyosójára, mert ez sugallja nevelési felfogásunkat is. Értelmezzük, vizsgáljuk a gyermekek társas viselkedését, kapcsolatát.

Célunkat akkor érjük el, ha a gyermek:

- nyugodt, kiegyensúlyozott, harmonikus viselkedés jellemzi, nyitott és érzékeny a pozitív dolgok befogadására
- képes felmérni a saját helyzetét a társai között, elfogadja mások kezdeményezését (esetenként a saját akaratát is képes alárendelni, késleltetni igényeinek teljesítését)
- ismeri és alkalmazza a csoport szokás- és szabályrendszerét, ezért képes az önálló helyzetmegoldásra, a konfliktusos helyzet megoldására viszonylag önállóan, szükség szerint a felnőtt segítségét kérve
- igényli a közös tevékenységekben való részvételt
- érti és alkalmazza az egyszerű metakommunikatív jelzéseket
- elfogadja és megérti a sajátjától eltérő tulajdonságokkal bíró társak jelenlétét
- viselkedésében fellelhetőek az önfegyelem és udvariasság jelei
- észreveszi és segíti rászoruló társait
- ismeri és alkalmazza a kulturált udvariassági szokásokat a felnőttekkel és társaival.

3.3 Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

3.3.1 Az anyanyelvi kommunikációs nevelés

Az anyanyelvi kommunikációs nevelés átfogja az óvodai nevelőmunka minden területét, ezért valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladatunk. Az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére nevelés közben a gyermek természetes beszéd és kommunikációs kedvének fenntartására, fokozására, a gyermek meghallgatására, a gyermeki kérdések támogatására és a válaszok igénylésére figyelmet fordítunk.

Önképzéssel és közművelődési lehetőségek felhasználásával fejlesztjük az anyanyelvi kultúránkat.

Felhívjuk a szülők figyelmét a beszélgetéseknek, a beszélgetéssel kísért együttes tevékenységeknek a gyermekek értelmi és érzelmi fejlődését serkentő, a szülő – gyerek kapcsolatot erősítő hatására.

Célunk

- Bátran és helyesen, a magyar nyelv ritmusának, hangsúlyozásának, szabályainak megfelelően beszélő, érzelmeiket, gondolataikat kifejezni tudó gyermekek nevelése, akik megfelelő hangerővel, helyesen ejtett hangokkal beszélnek.

Feladatunk

- olyan biztonságos, elfogadó, szeretetteljes légkör megteremtése, ahol bátran elmondhatják a gyermekek a gondolataikat
- nevelői tevékenységünk egészében – beszélő környezettel, helyes minta és szabályközvetítéssel (a javítgatás elkerülésével), a kommunikáció különböző formáinak alkalmazásával – az anyanyelvi kifejezőképesség fejlesztése
- az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére nevelés megvalósítása, mely során figyelmet fordítunk a gyermekek természetes beszéd és kommunikációs kedvének felkeltésére, fenntartására, megnyilvánulásaira, kérdéseik támogatására, és a válaszok megfogalmazására
- a természet és a társadalmi környezet jelzéseinek, nonverbális közléseinek észrevétetése, megismertetése
- kérdések feltevésével a gyermekek gondolkodásának fejlesztése, párbeszédhelyzetek kialakítása
- az óvodába lépéstől kezdve a gyerekek egyéni beszéd-sajátosságainak és beszédfejlődésének figyelemmel kísérése, szükség esetén szakmai kapcsolat tartása a logopédussal, fejlesztő pedagógussal
- az idegen nyelvű gyermekek beszédfejlődésének hangsúlyozott segítése.

Gondozás

A gondozási feladatok végzése közben beszélgetünk a gyerekekkel. Bátorítjuk őket szükségleteik, kívánságaik szóbeli kifejezésére.

Megnevezzük a ruhadarabokat, tisztálkodási eszközöket, ételeket stb. A folyamatos beszélgetéssel serkentjük a gondolkodásukat, az illeszkedő nyelvi formák választékát felkínálva segítjük a gyermekek szocializációját.

Érzelmi nevelés

Az együttes tevékenységeken alapuló jó légkörben megnyilvánul a gyermekek kapcsolatteremtési vágya, megnyilatkozási szándéka, érdeklődése, alkalmazkodási képessége. Elsajátítatjuk a gyermekekkel a párbeszéd különböző, az együttműködést segítő fordulatait, kifejezéseit, az udvariassági formákat (megszólítás, felszólítás, kérdés, figyelmeztetés stb.) és mindezek metakommunikációs jelzéseit.

Megtanítjuk a konfliktushelyzetek egymást tiszteletben tartó megoldását, az ehhez tartozó nyelvi fordulatokkal együtt.

Játék

A társas kapcsolatok kialakításával segítjük a beszédfejlődést, a nyelvi és metakommunikációs megnyilvánulások bemutatásával, fejlesztésével színesítjük a gyermekek beszédét. Segítjük a szerepjátékok kialakulását, fejlődését, mert jó lehetőséget nyújtanak az utánzásra, az alkalmazkodásra, a beszédmódok, nyelvi eszközök használatára (szóbeli kapcsolatok helyzeti sajátosságainak elsajátítására a családban, óvodában, üzletben, vendégségben stb.).

Fejlesztőeszközként alkalmazzuk a bábozást. A báb segítségével megszólaltatjuk, beszélgetjük a hallgató, visszahúzódo gyermekeket. Fejlesztjük a gyermekek érzelmi kifejezőképességét, gyakoroltatjuk az elbeszélő és párbeszédes beszédformákat, felismertetjük velük, miképpen tudnak bánni a hangjukkal, hangmagasságukkal, hangszínükkel. Hangfejlesztő játékokat kezdeményezünk (állatok, természeti jelenségek, járművek hangjának utánzása). Anyanyelvi játékokat játszunk a gyerekekkel, melyek mozgásra, cselekvésre, érzelmi meghatározottságra építve szolgálnak az összefüggő beszéd és a párbeszéd fejlesztésére.

A gyermekek beszédképességének fejlesztése a játéksituációkban

A játékkal számtalan lehetőséget teremtünk a kommunikációra, a párbeszéd kialakítására. Beszédünk modellértékű a gyermekeknek a szókapcsolatok, a kommunikáció, a nonverbális jelzések (mimika, gesztus), a beszéd hatáselemeinek (hanglejtés, hangsúly, hangerő, ritmus, dallam, szünet) megfigyelése tekintetében.

A hangszínnel, hangerővel bánni tudást leginkább a dramatikus játékkal segítjük elő. Az általunk kezdeményezett anyanyelvi játékok adnak mintát az artikuláció, szókinés, kifejezőképesség fejlesztéséhez (pl. hangutánzó játékok, fonémahallás fejlesztő játékok, légzési technikát segítő játékok, szinonimakereső játékok stb...).

Munka jellegű tevékenységek

Lényege a jól összehangolt, közös cselekvés, ezért folyamatos nyelvi kapcsolatot tartunk a gyermekekkel. Megtanítjuk őket erre a kapcsolattartásra egymás között is (munka elosztása, egymás utáni tevékenységek megbeszélése). Segítjük a beszédfejlődést a tevékenységek, teendők, tárgyak, szabályok, az eszközhasználat és a munkaszervezés módjának a közlésével, az utasítás megértésének ellenőrzésével. Ezekkel bővítjük a nyelvhasználat területeit. A beszédkapcsolatokon alapuló együttműködés kialakítására törekszünk.

A tevékenységekben megvalósuló tanulás

- **Verselés, mesélés:** az anyanyelvi nevelés legfontosabb területe. Az irodalmi szövegek gyarapítják a szókészletet. Kifejezések, szólások, nyelvi fordulatok megismertetésével, különféle stílusú eszközök használatával gazdagítjuk a gyermekek kifejezőképességét.

A gyermekek nyelvi képességének fejlesztése, a versek, mesék, dramatikus játékok segítségével

A nyelvi képességfejlesztés leghatásosabb eszközeinek tekintjük a mesét, a verset, a bábozást és a dramatikus és a drámajáték játékokat. Ezeken keresztül a gyermekek elsajátítják a helyes ejtést, a tiszta beszédhallást és a nyelvtanilag helyes beszédet. A népi mondókák segítségével tisztítjuk a magán- és mássalhangzók helyes ejtését, kialakítjuk a gyermekek megfelelő artikulációját. A népköltészeti alkotások által a gyermekekkel sok új fogalmat ismertetünk meg. A bábjátékban, dramatikus játékban, a drámajátékban a gyermekek kibontakoztathatják szabad önkifejezésüket. A dramatikus helyzetekkel lehetőséget adunk a társalgási kedv fokozására, önálló versmondásra.

▪ **Rajzolás, mintázás, kézimunka:** felismertetjük a gyermekekkel, hogy valamely élményt, eseményt, érzést többféle úton kifejezhetünk. Érzékeltetjük, hogy a közös élmény ábrázolása mindenkiben más-más élményeket, érzéseket, gondolatokat vált ki. Gyakoroltatjuk a téri érzékelést, az arányok, irányok nyelvi kifejezését.

▪ **Ének, zene, énekes játék, gyermektánc:** az előbeszéd érzelmet tükröző, jelentést hordozó elemeit gazdagítjuk a hangképzés, a tiszta ejtés, a hangsúly, a hangerő, a hanglejtés, a beszéd dallam, a szabályos ritmus, a tempó, tempóváltás gyakoroltatásával.

Gazdagítjuk a gyermekek szókincsét a zenében használt fogalmak megismertetésével (magas – mély, halk – hangos stb.). Segítjük a helyes beszédritmus, artikuláció, hangképzés kialakulását a mondókázással, énekléssel, **ritmikus mozgáselemekkel.**

A gyermekek nyelvi képességének fejlesztése a mondókákkal, gyermekdalokkal és a zenei készségfejlesztő játékokkal

A gyermekek lassabban énekelnek, mint ahogyan beszélnek. A lelassított mondókák, énekek ismételtetésével segítjük a helyes artikulációt, a szavak szép, pontos kiejtését. A mondókák, énekek szövegének hanglejtésével, hangsúlyával, ritmusával, hangerejének utánzásával megéreztetjük a nyelv kifejezőerejét, szépségét.

Az éneklési készség fejlesztését szolgáló hangutánzó szavak éneklésével segítjük a magán- és mássalhangzók pontos képzését, kiejtését. A sokféle énekes játékkal adunk alkalmat a szókincs bővítésére.

▪ **A külső világ tevékeny megismerése:** A gyermekek környezetének a család, az óvoda személyeinek, tárgyainak megismerésével, megnevezésével segítjük az anyanyelv fejlődését. Gyarapítjuk a szókincsüket az élő és élettelen világ megismerésével kapcsolatban.

Segítjük a gondolkodás fejlődését a kérdésekkel-válaszokkal, az ok-okozati összefüggések megfogalmazására ösztönözzük őket.

A beszédet és gondolkodást együttesen fejlesztjük a matematikai tevékenységek révén.

Megtanítjuk a gyermekeket a szóban közölt matematikai feladatok pontos megértésére.

Végiggondoltatjuk, majd megfogalmazzatjuk velük a megoldáshoz vezető utakat.

Elmondatjuk velük a hasonlóságról és különbözőségekről gyűjtött tapasztalataikat. Pontos nyelvi kifejezésekre biztatjuk és tanítjuk őket. Alkalmazzatjuk velük a konkrét tapasztalatok során szerzett nyelvi ismereteiket (viszonyfogalmak használata, melléknév fokozás, névutók használata stb.)

A gyermekek kommunikációs képességének fejlesztése a közvetlen tapasztalat- és ismeretszerzés során

A mikrocsoportos tapasztalatszerzéssel lehetőséget adunk a gyermek – óvodapedagógus személyes beszélgetéseire. Minden gyermekre oda tudunk figyelni, minden kérdésére tudunk válaszolni. Ezzel a szervezeti formával segítjük a gyermekek szókincsének, nyelvi kifejezőképességének fejlesztését. A valós élethelyzetek természetes módon teszik lehetővé, hogy a gyermekek alkalmazzák a helyes köszönést, bemutatkozást, megszólítást, véleménynyilvánítást, a szándékok kifejezését, mint a kérés, tudakozódás, üzenetközvetítés. A gyermekek között erősödik a tapasztalatok közzététele, a látottak folyamatos elbeszélése. Lehetővé tesszük, hogy a gyermekek értelmesen, összefüggően kifejezhessék gondolataikat, érzelmeiket, kívánságaikat, észrevételeiket.

▪ **Mozgás:** Megismertetjük őket a testnevelés foglalkozásokon használt kifejezések jelentésével, a felszólító mód használatával. Bővítjük a szókincsünket a testrészek, a mozgások, a foglalkozásokon használt tárgyak, eszközök megnevezésével.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

Célunkat akkor érjük el, ha

- a gyermekek aktívan használják a tapasztalatok során bővült szókincsüket
- bátran szólalnak meg, megfogalmazzák gondolataikat, érzéseiket. Képesek folyamatos elbeszélésre, próbálkoznak a történekek logikai és időbeli sorrendjének követésével
- képesek a párbeszédre, használják a megfelelő beszédfordulatokat
- kialakul a beszédfigyelmiük, kíváncsiak a felnőttek és társaik mondanivalójára
- meghallgatják a kérdéseket és válaszolnak rájuk
- a beszédhelyzetnek megfelelően, jól érthetően, megfelelő hangsúllyal, hanglejtéssel, hangerővel és sebességgel beszélnek
- beszédüket a személyiségüknek megfelelő, az aktuális helyzet által kiváltott érzelmeknek megfelelően természetes gesztusokkal arcjátékkal kísérik
- tisztán ejtik a hangokat.

3.3.2 Értelmi fejlesztés és nevelés

Célunk

- A gyermek értelmi képességeinek (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás) és a kreativitásának fejlesztése
- A gyermek érdeklődésére, kíváncsiságára, valamint meglévő tapasztalataira, élményeire és ismereteire építve változatos tevékenységek biztosítása, amelyeken keresztül továbbiakat szerezhet az őt körülvevő természeti és társadalmi környezetről.

Feladatunk

- **valamennyi értelmi képesség, különösen a képzelet és a kreativitás fejlődését elősegítő ösztönző környezet biztosítása**
- a gyermekek spontán szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, bővítése, különböző tevékenységekben és élethelyzetekben történő gyakoroltatása
- változatos, sokoldalú tevékenységek felkínálása - építve érdeklődésükre, kíváncsiságukra, mint életkori sajátosságra -, melyeken keresztül a gyermekek tapasztalatokat szerezhetnek a természeti és társadalmi környezetről
- a gyermeki aktivitás fenntartása, kíváncsiságuk kielégítése
- olyan élethelyzetek, lehetőségek teremtése, ahol a gyerekek maguk vizsgálódhatnak, megbeszélhetik a jelenségeket, gondolkodásra, magyarázatok keresésre indulhatnak a világ felfedezése közben
- bizonyos tevékenységek állandóságának és az ehhez kapcsolódó pozitív attitűd biztosítása
- a ránk bízott gyermek egyéni sajátosságainak, értelmi funkcióinak, mozgásfejlettségének, egyéb képességeinek megismerése, személyére szóló fejlesztése
- a motivációs helyzeteket átgondolásakor, a tevékenységek szervezésénél ügyelni kell a gyermekeket ért ingermotiváció megválasztására, megtartására
- a gyermekek önbizalmának növelése pozitív megerősítés alkalmazásával
- a sajátos nevelési igényű gyermek számára is a fejlesztő, másságot elfogadó környezet biztosítása
- szakmai kapcsolat tartása és együttműködés a nevelést segítő szakemberekkel (fejlesztőpedagógus, logopédus, gyógypedagógus, stb.).

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

Célunkat akkor érjük el, ha életkoruknak megfelelően:

- a gyermekek a kapott feladatokat megértik, önállóan teljesítik
- kialakul a szándékos figyelmük, megbízható az emlékezetük
- felismerik az elemi ok-okozati összefüggéseket, rész-egész viszonyát, tevékenységeikben gyakorolják
- a jelenségeket globálisan szemlélik
- képesek a rugalmas tevékenység váltásra
- problémamegoldó gondolkodásuk kialakul
- gondolkodásuk fejlettségi szintje közelít az elvont gondolkodásig
- képesek a hibák észrevételére, javítására
- kialakul a szabálytudatuk
- a tevékenységekben eszközhasználatuk kreatív, önálló
- kialakul a felelősségtudatuk
- képesek a munkájuk eredményét előre látni
- képesek a figyelemmegosztásra
- kialakul formaállandóságuk, a részletek pontos észlelése
- alkotásaikban megjelennek az egyéni fantáziára utaló jelek
- jól tájékozódnak síkban, ügyelnek az arányosságra
- a közös élményeket megjelenítik rajzaikban, szóban is meg tudják fogalmazni azokat
- képesek változó tempójú, irányú, ritmusú mozgásra
- mozgásuk harmonikus, rendezett
- jól tájékozódnak az őket körülvevő környezetben

Játékba integrált tanulás tagóvodánkban

A játékba integrált tanulás azt jelenti, hogy az óvodapedagógus által kezdeményezett tevékenységek a játékidőbe ékelődnek, tagolódnak, úgy, hogy nincs közben játékelrakás. A gyermekek a tevékenységek befejezése után igényük szerint visszatérhetnek eredeti játékukhoz, vagy újat kezdhetnek. A gyermekek örömmel és spontán tanulnak. Ehhez társulnak olyan szervezett tanulási lehetőségek, mint az óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, amely a gyermek ismeretszerzését is magában foglalja.

A **szokástanulást** és az alapvető ismeretek elsajátítását **projektrendszerű** tanulással tervezzük meg, aminek eredménye a szülők számára is követhető a megerősített vizuális jelekkel. E tanulási rendszerben felerősödik az információ áramoltatás és az együttnevelés.

Helyet kap az óvodapedagógus által kezdeményezett egyéni fejlesztés, amely számos probléma és feladatmegoldás lehetőségét adja a gyermekeknek.

A tanulás tervezése évszakonként projektben történik. Projekttervet készítünk, meghatározzuk a projekt céljait és feladatait, és projektkalendáriumon keresztül tájékoztatjuk a szülőket a megvalósulás folyamatáról. Az élményszerző tapasztalatokat mikrosoportos szervezeti formában szervezzük. Az élményeket fotókon, videofelvételeken, rajzokon rögzítjük. Élményeinket kiegészítjük irodalmi, zenei és vizuális művészeti élményekkel. A témakörhöz kapcsolódó gyűjtőmunka a szülőkkel együtt történik.

Az élmények tapasztalatok feldolgozásánál helyet kapnak matematikai tartalmak, albumokat, visszatekintőket készítünk.

4. Az óvodai élet megszervezésének elvei

4.1 Személyi feltételek

A Pedagógiai Programunkban megfogalmazott célok és feladatok, a jogszabályban előírt személyi feltételek biztosításával megvalósíthatóak.

Az óvodában a nevelőmunka középpontjában a gyermek áll.

A nevelőmunka kulcs-szereplőjének az óvodapedagógust tekintjük, jelenléte a nevelés egész időtartamában fontos feltétele az óvodai nevelésnek. Az óvodapedagógus (és valamennyi segítő munkatársa) modellt, mintát jelent a gyermekek számára; személyisége az elfogadó és szeretetteljes, támogató attitűdön alapszik.

A sajátos nevelési igényű gyermek fejlesztése speciálisan képzett szakember közreműködését igényli.

Alapvető elvárásaink az óvodával jogviszonyban álló alkalmazottak felé:

- a munkaköri leírásban foglaltakat maradéktalanul teljesítse
- az intézmény etikai kódexének megfelelő magatartást tanúsítson
- személyiségjegyeivel és külső ápoltságával és megjelenésével a gyermekintézmény értékrendjét képviselje
- a pedagógiai programunk szellemiségét képviselje
- rendelkezzen nyitottsággal és toleranciával a különbözőségek elfogadására
- legyen képessége és hajlandósága az összehangolt, tudatos munkára

Elvárásaink az óvodapedagógus felé különösen:

- rendelkezzen a hatályos jogszabály által előírt szakirányú végzettséggel (az óvodapedagógiára vonatkozó szakmai ismeretek, a nevelőtestület jogköréhez tartozó intézményi dokumentumok, belső szabályzatok ismerete)
- folyamatos önképzési igény jellemezze
- legyen képes a különböző szakmai ismeretek anyagát összekapcsoló, harmonizáló pedagógiai módszerek alkalmazására,
- az előírt dokumentációkat (pedagógiai programban előírt, Egyesített Óvoda által szabályozott, és a tagóvodai plusz megállapodások szerinti) megfelelő szakmaisággal vezesse
- nevelői alkalmasságát jellemezze: jó kapcsolatteremtő képesség, empátia, kedves nyílt személyiség, jó szervezőképesség
- legyen elhivatott a pedagógus pálya felé

4.2 Tárgyi feltételek. A program végrehajtásához szükséges, a nevelőmunkát segítő eszközök, felszerelések

Az óvoda épületét, udvarát, kertjét, berendezését oly módon alakítjuk ki, hogy a gyermekek biztonságát, kényelmét szolgálja, megfeleljen testméreteiknek, biztosítsa egészségük megőrzését fejlődését, valamint, hogy lehetővé tegye a mozgás- és játékigényük kielégítését. A gyermekeket harmóniát árasztó színekkel, formákkal, anyagokkal vesszük körül. Egyidejűleg megfelelő munkakörnyezetet biztosítunk az óvodapedagógusoknak, az óvodai munkatársaknak, lehetőséget teremtünk a szülők fogadására.

Célunk

Pedagógiai programunk megvalósításához a tárgyi, környezeti feltételek megfelelőségének elérése.

Feladatunk

- korszerű, az európai normáknak megfelelő minőségű eszközök beszerzése
- a játék és egyéb fejlesztő eszközök kiválasztásánál a tudatos, életkornak megfelelő képességfejlesztés szempontjainak érvényesítése
- az inkluzív neveléshez szükséges speciális kötelező eszközök beszerzése
- az elhasználandó eszközök, berendezési tárgyak folyamatos cseréje, baleset és munkavédelmi szempontból évenkénti felülvizsgálata, a szükséges intézkedések megtétele

- a gyermekek által használt eszközök, berendezési tárgyak könnyen elérhető, biztonságot nem veszélyeztető elhelyezése.

A programunk megvalósításához szükséges tárgyi erőforrások biztosításában, beszerzésében a következő **alapelveket érvényesítjük:**

- az eszközök feleljenek meg a minőségügyi szabványnak
- a gyermekbútorok alkalmazkodjanak a gyermekek testméretéhez
- a játékeszközök beszerzésénél elsődleges szempont a minőség, a balesetmentes környezeti tényezők biztosítása.

Az Egyesített Óvoda intézményei rendelkeznek a **20/2012.(VIII.31.) EMMI rendelet 2.sz.** mellékletében meghatározott minimális eszköz és felszerelésjegyzékben előírtakkal. Ez alól kivételt képez az integrációs nevelés tárgyi szükségletei, melyek folyamatos beszerzése, fejlesztése a sérülés típusának megfelelően történik. Állandó feladatunk. az eszközök karbantartása, az elhasználódottak pótlása. (A tagóvodánkenti eszközlista a **pedagógiai program 2. sz. melléklete.**)

4.3 Az óvodai élet megszervezése

Az Egyesített Óvoda **pedagógiai** programja megvalósítható életkor szerint szervezett és osztatlan csoportban egyaránt.

A nevelésünk alapja a közös pedagógiai programunk, amely a teljes óvodai életet magába foglaló tevékenységek keretében szervezhető meg, az óvodapedagógus feltétlen jelenlétében és közreműködésével.

A gyermek egészséges, **tevékenységekben megnyilvánuló** fejlődéséhez, fejlesztéséhez a napirend és a hetirend biztosítja a feltételeket. **A fejlesztés feladatai megfelelő időtartamú, párhuzamosan végezhető, differenciált tevékenységek, valamint a gyermek együttműködő képességét, feladattudatát fejlesztő, növekvő időtartamú (5-35 perces) csoportos foglalkozások** tervezésével, szervezésével **valósulnak meg.**

A tagóvodák óvodapedagógusai hagyományaikra, eddigi bevált gyakorlatukra építve választják ki a számukra megfelelő szervezeti és időkeretet a fenti szempontok figyelembevételével.

Az óvodai élet szervezésében a gondozásnak is kiemelt szerepe van. Az óvodapedagógus és a gondozásban is résztvevő - nevelőmunkát segítő - munkatársak, ebben a folyamatban is nevelik, építik kapcsolataikat a gyermekekkel, egyúttal segítik önállóságuk fejlődését.

Tagóvodánk váljék olyan intézménnyé, ahol a dolgozók elhivatottsága, szakmai felelőssége megalapozza a gyermekek egyéni szerepeinek kialakulását, a társadalmi értékek mentén.

A művészetek eszközeit felhasználó nevelőmunkánk alapértékei, innovációs eredményeink váljanak szemléletformáló erővé és értékközvetítő gyakorlattá.

Tagóvodánk sajátosságából adódó speciális hangsúlyok megjelenítése

Munkánk során a művészetek eszközeivel kívánunk erősebben hatni a gyermekek személyiségére, ezért a következő eszközök, játékok, tárgyak egészítik ki a meglévő készleteket:

- ❖ Esztétikus mesekuckó, puha párnák, meleg szőnyegek, meseszek, kincsesláda, bábok, könyvek, gyertyák, CD lejátszó, albumok a tanult mondókákról, versekről és a mesékről, kedvenc báb stb.
- ❖ Hangszerek: furulya, metallofon, dob, ritmusbot, csörgő, triangulum, cintányér, kisebb-nagyobb csengő, népi hangszerek, gyermek – óvodapedagógus által barkácsolt ritmushangszerek, hangsíp vagy hangvilla, szimbólumok a tanult dalokról.
- ❖ Képalakításhoz különböző méretű rajzlapok, színes papírok, festékek, színes ceruzák, zsírkréták, pasztellkréták, filctollak, viaszkréták, fonalak, anyagok, madzagok, olló, ragasztó, esztétikus eszköztároló lehetőségek, a rajzos csoportszoba részben a gyermeki munkáknak kialakított polc és egy tábla, melyre a gyermekek kitűzhetik a rajzaikat. Ezt nevezzük „minigalériának”.
- ❖ Plasztikai munkához anyag, gyurma, fadarabok, termések, magok, kavicsok szövőkeretek, fonalak.
- ❖ Esztétikus ovi-galéria, ahol kiállítás nyílik évszakonként (természet kincseiből, természet képeiből, művész szülőktől, környező iskolások alkotásaiból, gyermekek barkács tevékenységgel készített alkotásai stb.).
- ❖ Esztétikus könyvtárszoba, ahol a gyermek kényelmesen nézhetnek felvételeket. Eszközeink (fényképezőgépek, laptop, projektor, interaktív tábla, internet kapcsolat) segítséget nyújtanak a gyermekek önmegismeréséhez, zenei élménykövetítéshez, vadállatok életének megismertetéséhez, az óvoda ünnepeinek, hangversenyeinek, ovi-galéria eseményeinek rögzítéséhez, a felvételek többszöri megtekintéséhez.
- ❖ Mese-vers, zenei CD, DVD filmek a művészeti nevelésben az élményszerzéshez.
- ❖ Esztétikus környezetsarok a gyűjtőmunkának, a gyermekek által készített egyes évszakokat tartalmazó albumoknak.
- ❖ Az élményszerző programokhoz hátizsák, nagyítók, esőkabátok, kulacsok stb.
- ❖ Az udvaron a zajtól védettebb rész, ahol énekes játékokat, dramatikus játékokat, bábjátékokat játszhatnak a gyermekek.
- ❖ Kijelölt futópálya, ahol a gyermekek a napi kocogó-futó edzéseiket tarthatják.

- ❖ Különböző kéziszerkek a zenés-mozgásos percekhez, pl.: labda, babzsák, kisebb-nagyobb karika, rövidebb-hosszabb szalag, bot, különböző színű kendők, zászlók.
- ❖ Szakkönyvek közül elsősorban a óvodai sajátosságainkhoz felhasznált irodalomjegyzék, amit még gazdagíthatunk módszertani kiadványokkal.
- ❖ Az óvoda színvilágának folyamatos biztosítása. Ehhez szükség szerint festékek, textíliák, díszek.
- ❖ Esztétikus tájékoztató táblák az évszak projekt bemutatásához, a program rendszerének ismertetéséhez, a bátorító nevelés 14 elvének ismertetéséhez, az általános tájékoztatáshoz, valamint a gyermekek eredményeinek bemutatásához.

Nevelőtestületünk a homogén csoportokban történő fejlesztést helyezte előtérbe.

4.3.1 Hetirend

A hetirend elsősorban az óvodapedagógust segíti abban, hogy nevelőmunkáját a folyamatosság, a rendszeresség, a tudatosság és a fokozatosság elve szerint végezhesse.

- a ciklusokban a tartalmi egység elvei alapján komplex módon jelenítjük meg a tevékenységi formákat
- naponta lehetőséget teremtünk az éneklésre, vizuális tevékenységre, verselésre, mesélésre a választhatóság elve szerint
- a gyermekeknek naponta biztosítjuk a szervezett játékos mozgást az életkori és egyéni sajátosságokhoz igazítva
- heti egy-két alkalommal minden csoportban kötelező testnevelést szervezünk
- a gyermekeknek lehetőséget adunk arra, hogy a megkezdett témát, tevékenységet kedvük szerint folytathassák a nap, a hét folyamán.

Javaslat a gyermekek hetirendjének elkészítéséhez

(A 3-6-7 éves korosztálynak egyaránt alkalmas, csak az időkerete változik)

	Hétfő	Kedd	Szerda	Csütörtök	Péntek
Délelőtti játékba integrált tanulás	Verselés, mesélés Ének-zenei képességfejlesztés	Verselés, mesélés Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka	Verselés, mesélés	Verselés, mesélés	Verselés, mesélés Mozgás
Udvari játékba integrált tanulás	Énekes játékok	A külső világ tevékeny megismerése	A külső világ tevékeny megismerése	A külső világ tevékeny megismerése	
Délutáni játékba integrált tanulás	Egyéni fejlesztések	Zenés mozgásos percek Egyéni fejlesztések	Egyéni fejlesztések	Zenés, mozgásos percek Egyéni fejlesztések	Egyéni fejlesztések

4.3.2 Napirend

A napirend biztosítja a gyermek gazdag, változatos tevékenységét, az aktív és passzív pihenés életkornak és egyéni szükségletének megfelelő váltakozását. A közel azonos időpontban, rendszeresen visszatérő, ismétlődő tevékenységek érzelmi biztonságot teremtenek a gyermeknek. A napirendet a különböző tevékenységekhez és a gyermek egyéni szükségleteihez igazítjuk, valamint figyelembe vesszük a helyi szokásokat, igényeket.

- a napirendet folyamatosság és rugalmasság jellemzi, a tevékenységek közötti harmonikus arányok kialakítását szem előtt tartjuk
- a napirend rugalmassága lehetővé teszi az előre nem tervezett események beillesztését is a napirendben kitüntetett helyet foglal el a gyermek legfőbb tevékenysége, alapvető szükséglete: a játék. Elsődlegességét az összefüggő játékidővel biztosítjuk a napirendben.
- a napirendet áthatja a gyermek folyamatos, testi-lelki szükségletei szerinti gondozása
- a napirendben alkalmazkodunk az évszakokhoz, hogy a természeti hatások is szolgálják a gyermek fejlődését
- a pihenés előtti mesét, a szervezett játékos mozgást a napirendben tervezzük.

NAPIREND

Időtartam	Tevékenység	
6.30 - 8.30	Játék a csoportszobában vagy szabadban személyes percek szabad játék	J Á
8.30 - 10.30	Játékba integrált egyéni és mikrocsoportos teendők, tevékenységek Testápolási teendők Tízórai Vers, mese, dramatikus játék Rajz, mintázás, kézimunka Ének-zenei készségek fejlesztése	T É K
10.30 - 12.00	Játék a szabadban Mikrocsoportos tapasztalatszerzések, séták Énekes játékok az udvaron Mindennapi edzés: kocogás, futás	J Á T É K
12.00 - 13.15	Ebéd Testápolási teendők	
13.15 - 15.15	Pihenés, alvás mesével, altatódallal	
15.00 - 16.15	Testápolási teendők Uzsonna	
16.15 – 17.30	Játék a csoportszobában vagy a szabadban Zenés mozgásos percek Egyénenkénti és/vagy kiscsoportos részképesség- fejlesztés	J Á T É K

Tervezésnél figyelembe vesszük a gyermekek szükségleteire, esztétikus, higiénikus gondozására fordítható időszükségletet. Az egész nap során érvényesül a folyamatosság és a rugalmasság elve.

A délutáni alvás időtartama legkisebbeknek 2 óra, a nagyobbaknál 1 és fél óra, legnagyobbaknál 1 óra. Az alvást befejezők ezután csendes különböző tevékenységet folytatnak.

4.3.3 A tagóvoda jeles napjai

Hagyományápolás, népszokások, jeles napok

A hagyományörzést, a népi kultúra ápolását feladatunknak tekintjük. Beépítjük a nevelési folyamatunkba mindazon értékeket, amelyeket a környezet megőrzött vagy a folklór az óvodások számára megőrzésre érdemesnek tart. Olyan miliőt teremtünk, amelyben az óvodába lépés első pillanatától a nevelés szerves részeként van jelen a hagyományápolás. Így a modern világgal ötvöződve tovább él népünk kulturális gyökere, s óvodásaink is megismerhetik szépségét, értékét.

Programunk olyan óvónőt igényel, aki ragaszkodik népünk múltjához, képes azonosulni azzal. Tudjuk a népszokások eredetét, ismerjük azok lényegét, hiedelemvilágát, jelképeit. Jártasságra tettünk szert a kézművességben, számos népi játékot, népmesét, népdalt ismerünk. Az óvónőink kórusa a gyermekeinknek szívesen ad elő az évszaki hangversenyeken, és a jeles napokon. Olyan zenei anyagot választunk, amelyek a népdalok és a népzenei értékeket közvetítik a gyermekek felé.

Lakóhelyünk hagyománya szerint tervezzük meg feladatunkat. A hagyományörzés úgy marad fent, ha családtól családig, gyermektől gyermekig, óvónőtől óvónőig, szájról szájra hagyományozódik.

Néphagyományörző tevékenységünk tartalmai

Minden jeles napot egy hosszabb előkészülettel vezetünk be, amelyhez a gyermekek kíváncsiságát kielégítve folyamatosan változatos tevékenységet biztosítunk. A hagyományápolás tartalmát minden esetben a helyi tradícióknak megfelelően variáljuk.

A hagyományok ápolása közben történő együttjátszással, együtt munkálkodással, a tervezetést örömtelivé, izgalmassá tesszük a várakozás időszakában. Maga az ünnep a külsőségeivel együtt sem merev, erőltetett, hanem vidám hangulatú, felszabadult együttjátszást biztosít.

Hagyományörző jeles napok, rendezvények

Az őszi jeles napjai

- Mihály-napi vásár
 - A 3 – 4 éves gyerekekkel megfigyeljük a nagyok őszi tevékenységét. Megtapasztalják a természet változását (pl.: járnak az avarban). A termések gyűjtését, irányításunkkal végzik és megfigyelik, hogy mit készítenek belőle a Mihály-napi előkészület során. Az állatokról népmeséket, mondókákat mondunk.
 - A 4 – 5 éves gyermekekkel követjük a kalendáriumon a jeles napokat. Gyűjtjük a természet kincseit, elrendezik és díszítik vele csoportszobát. Az állatok viselkedését megfigyeljük, betakarítjuk a termést, befőzést végeznek segítségünkkel. Tanítunk névcsőfolókat, vásári kikiáltó rigmust. Sütünk peracet, készítenek vásárfiát és egyszerű népi játékokat, eszközöket. Minden gyermek kedve szerint vesz részt a vásári forgatagban. A népi hangszerekkel, népzenevel megismertetjük őket.
 - A legnagyobb óvodásokkal készítenek kalendáriumot, megfigyeljük igazak-e a népi jóslások. Megismertetünk néhány találós kérdést, közmondást, a vásárról mesét, verset. Az óvoda kis kertjében végzünk őszi munkát, cserépbe ültetjük a fagyot nem tűró növényeket. A vásár helyszínét segítségünkkel berendezik a gyermekek, árulják portékáikat. Népzenere egyszerű lépésekkel, forgásokkal, térformákkal próbálgatják a táncos mozdulatokat. Énekes népi játékokat játszunk, megismertetünk néhány ügyességi, illetve sportjátékot (pl.: kakasviadal, zsákban futás stb.).
- Állatok Világnapja

A tél jeles napjai

- Mikulás várás
 - Míg a gyermekek a Mikulás napi báb vagy mesejátékot nézik, a Mikulás szépen kitisztított csizmaikba rejti ajándékát. A közös csemegézés alatt észreveszik az udvaron tovasuhanó Mikulást a gyerekek.
- Luca nap (december 13.)
 - A szülőkkel közösen játszódélutánt szervezünk. Ültetünk Luca-búzát, készítenek narancsból és szegfűszegből karácsonyi illatosítót, a csoportokban kézműves foglalkozásokat szervezünk. Közös táncszállal zárjuk a programot.
- Karácsony (december 24 – 26.)
 - A legkisebb óvodásokat megismertetjük az advent jelképeivel (koszorú, naptár). A naptár alapján minden nap készülünk egyszerűbb feladatokkal a karácsonyra. Rövid dalt, mondókát vagy verset mondunk a Mikulást és a Karácsonyt várva. A gyermekek szüleiknek készítenek egyszerű ajándékot. A vízbe tett cseresznyeágot, az ültetett Luca-búzát folyamatosan figyelemmel kísérjük. Megismertetjük őket a karácsonyi népszokásokkal, segítségünkkel készítenek egyszerű fenyődíszeket az otthoni karácsonyfájukra.
 - A nagyobb óvodások az adventi naptár és a koszorú elkészítésében segítenek. Naponta megnézzük mi a feladatuk az adventi naptár szerint. Vízbe tesszük a cseresznyeágot, ültetünk Luca búzát, mártunk gyertyát, fényesítünk almát, mézeskalácsot készítenek, fenyődíszeket nehezebb technikával. A Mikulás és a karácsony előtt tanítunk egy ünnepi köszöntő verset, mondókát, éneket. A gyermekek esznek almát, mézes diót, meggyűjtik a gyertyát.
 - Az 5 – 6 – 7 éves gyermekek önállóan, segítségünkkel készítik adventi naptárt és koszorút. A kijelölt feladatokból naponta bontunk ki egyet és megoldják azt. Luca napján kotyolnak a kisebbek csoportjában, tanítunk kotyoló mondókát, verset a Mikulásnak és a karácsony köszöntésére. Megfigyeljük az időjárás változásait. Készítenek asztaldíszeket, öntünk gyertyát. Az ünnepi készülődés étkezési szokásait megismertetjük: sütünk tököt, gerezdelünk almát, törünk diót. Gyúrunk, sütünk, díszítünk mézeskalácsot.
- Karácsonyi gyertyagyújtás
 - Délután a csoportokban énekkel-verssel, kis ajándékkal köszöntjük a szülőket.
- Farsang (vízkeresztől hamvazószerdáig) télbúcsúztató népszokás
 - A 3 – 4 évesekkel, egyszerű technikával díszítünk papíralarcot, a gyermekek jelmezbe öltöznek, ha van kedvük, utánózzák táncos mozdulatainkat.
 - A 4 – 5 éves gyerekekkel díszítünk farsangi álarcot, gyűjtünk tombola tárgyakat, részt veszünk farsangi játékokban, tanulunk egyszerűbb dalt vagy mondókát a farsang köszöntésére. Hallgatunk tréfás mesét, éneket, verseket.
 - Az 5 – 6 – 7 éves gyerekekkel tanítunk farsangi éneket, bálba hívogató mondókát. Segítenek jelmezük, maszkjuk elkészítésében, a csoportszoba feldíszítésében, átrendezésében. Részt vesznek a tombola húzásában, hívogatják a kisebbeket a mulatságba.

A tavasz jeles napjai

- Megemlékezés Március 15-ről
- Víz Világnapja
- Húsvéti készülődés, locsolkodás (Húsvét az első tavaszi napjegylenlőség utáni holdtöltére következő vasárnap)
 - A 3 – 4 – 5 éves gyermekekkel tanítunk locsolóverset, segítségünkkel berzselnek tojást. Locsolkodnak, és részt vesznek a tojás-játékokban. Fogadják a kiszézőket, sétát tesznek az óvoda környékén.
 - Az 5 – 6 – 7 évesekkel nagyobb sétát teszünk a patakparton. Írunk tojást viasszal, díszítjük a csoportszobát. Kiszézával kiszézőnk a kisebbek csoportjában. A locsoláshoz, komáláshoz, komatál küldéshez tanítunk mondókat. A fiúk meglöcsölik a lányokat és az óvónőket, a lányok tojást készítenek a fiúknak maratással vagy karcolással. A gyerekekkel süteményt sütünk a komáláshoz, komálnak a kisebbek csoportjában.
- Föld Napja
 - Kiállítást rendezünk a szülők által újrahasznosított anyagokból készült alkotásokból.
 - A Zöld Óvoda jegyében a környezettudatos magatartásra hívjuk fel a figyelmet. Az udvaron megrendezett játszódélutánon természetes vagy újrahasznosítható anyagokat felhasználva játékokat szervezünk a gyermekeknek, szülőknek.
- Anyák Napja
 - Énekekkel, verssel, ajándékkal köszöntjük az édesanyákat és nagymamákat.
- Majális
 - Az 5-6-7 éves gyermekekkel, az általuk feldíszített májusfát körbejárjuk tavaszi dalokat énekelve. A májusfa díszeit minden csoport közösen készíti el.
- Madarak és Fák Napja
- Madarász Napok
 - Pütkösdí vásár
 - A 3-4 évesek figyelgetik a nagyok készülődését. Részt vesznek szüleikkel együtt a tréfás vetélkedőkben, játékokban, kézműves tevékenységekben, táncolásban, vásárban.
 - A 4-5 évesek segítségünkkel készítenek vásárfiát. Vásári kikiáltó rigmusokat tanulnak. A vásárról dalt, mesét hallgatnak és képeket nézegetnek. Sütünk perccet vagy mézeskalácsot.
 - Az 5-6-7 évesek a pütkösdí király- és királynéválasztáshoz játékokat, dalokat, egyszerűbb táncleírásokat tanulnak. A vásárt berendezik és árulják a portékáikat. Zeneszóra táncolnak. A vidám forgatagban bátran versenyeznek, aktívan részt vesznek, és bevonják szüleiket, testvéreiket.
 - Gyermeknap
 - Meglepetés programok szervezése a gyermekek örömeire.
 - Búcsú az óvodától

Művészeti jeles napok:

- Őszi kiállítás
- Téli kiállítás
- Tavaszi kiállítás
- Őszi koncert
- Karácsonyi koncert
- Téli koncert
- Tavaszi koncert

A nyár jeles napjai

- Medárd napja (június 8.)
- Nyári napforduló (június 21.)
- Péter, Pál napja (július 29.)
- Szent István napja (augusztus 20.)

4.4. Az óvoda kapcsolatrendszere

Nevelőmunkánkban a gyermekek személyiségfejlődését folyamatnak tekintjük, melyben az óvodába lépést megelőző és az azt követő időszak egyaránt fontos szerepet tölt be.

Az óvodát szociális és nevelési funkciója összekapcsolja a családdal, és azokkal az intézményekkel, amelyek az óvodába lépés előtt (bölcsődék és egyéb szociális intézmények), az óvodai élet során (pedagógiai szakszolgálat intézményei, gyermekjóléti szolgálatok, gyermekotthonok, egészségügyi, illetve közművelődési intézmények) és az óvodai élet után (iskolák) meghatározó szerepet töltenek be a gyermek életében. A kapcsolattartás formái,

módszerei alkalmazkodnak a feladatokhoz és a szükségletekhez. A kapcsolatok kialakításában és fenntartásában az óvoda nyitott és kezdeményező.

Célunk

A partnerekkel való folyamatos, korrekt együttműködés.

Feladatunk

A partnerkapcsolatokat tervszerűen működtetjük az Egyesített Óvoda Minőségirányítási Programja (MIP) alapján.

Sikerkritérium

Célunkat akkor érjük el, ha az MIP - ban meghatározott %-os arányban

- partnereinkkel az együttműködés a tervezettnél megfelelően működik
- az együttműködés alapelvei érvényesülnek
- a partneri elégedettségi mutatók pozitívak.

4.4.1 Az óvoda és a család kapcsolata

Minden óvodás gyermek fejlesztésének alapja a gyermek személyiségállapotának megismerése. A személyiség fejlődésének támogatásához törekszünk a szülők, nevelésben közreműködők nevelési szokásait, elvárásait megismerni, és az együttműködés érdekében egyeztetni nevelési céljainkat, feladatainkat.

Célunk

A családi nevelés erősítése, a család és az óvoda együttműködésének elősegítése a gyermekek összehangolt nevelése érdekében.

Korrekt, kölcsönös bizalom, kölcsönös segítségnyújtás kialakítása és fenntartása, az óvoda pozitív szerepének kialakítása, a szülők megnyerése a közös nevelés érdekében. Az óvodakezdéstől az óvoda befejezéséig különböző szintű kapcsolattartási, tájékoztatósi formák működtetése, melyeken keresztül a **szülők betekintést nyerhetnek, tapasztalatot szerezhhetnek és meggyőződhetnek** az óvoda környezeti jellemzőiről, pedagógiai tevékenységéről, a gyermekcsoportok életéről és gyermekeik fejlődéséről.

Az együttműködés alapelvei

- a gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége, az óvoda kiegészítő, segítő szerepet tölt be
- az együttműködést jó partnerkapcsolatban valósítjuk meg
- figyelembe vesszük a családok sajátosságait, szokásait. Az együttműködés, a segítségnyújtás módját a családokhoz illesztjük
- az együttnevelésben a kezdeményező, elfogadó szerepet vállaljuk fel
- a szülők kéréseit, javaslatait igényeljük, megfontoljuk
- biztosítjuk a családi és az óvodai élet közötti folyamatosságot, az átmenetet
- a kapcsolatfelvétel és - tartás legmegfelelőbb módját családonként keressük meg
- megértő, bizalmat ébresztő magatartással kezdeményezünk kapcsolatot minden családdal
- a családdal kapcsolatos információkat diszkréten kezeljük.

Feladatunk

- az óvoda nyitottságát biztosítjuk
- a szülőket tájékoztatjuk arról, hogy a különböző szintű és tartalmú információhoz hogyan juthatnak hozzá (faliújságok, dokumentumok, honlapok)
- a szülőket megismertetjük azokkal a formákkal és lehetőségekkel
 - amelyekben saját gyerekeikről
 - a gyerekek csoportjáról
 - az óvoda életéről, tartalmi munkájáról kaphatnak tájékoztatást
- arra törekszünk, hogy az óvodába lépéstől az óvoda befejezéséig a kapcsolattartást jellemezze
 - az együttműködési készség
 - a kölcsönösség
 - a tisztelet
 - az odafigyelés, nyitottság
 - a korrekt partneri viszony
- a kapcsolattartási formákat, lehetőségeket megismertetjük a szülőkkel.

A fejlesztés lehetőségei:

- szülők bizalmának elnyerése magas szintű szakmaisággal, emberséggel
- a szülők megfelelő motiválása az együttműködési formák működtetésére
- a különböző kapcsolattartási formák eredményességi, részvételi mutatói alapján megerősítés vagy változtatás
- a gyermekek fejlődésével kapcsolatos tájékoztatás rendszeres, objektív, szakmailag megalapozott, dokumentumokkal alátámasztott alkalmazása

- a szülők véleményeinek, igényeinek évenkénti megismerésével, felmérésével a kapcsolattartás változtatása, fejlesztése
- az óvoda részéről megnyilvánuló nyitottsággal a szülők jogos kérésének figyelembe vétele.

Az együttműködés formái

A szülők folyamatos, reális, rendszeres tájékoztatást kapnak gyermekük fejlődéséről, óvodai életéről.

- A gyermekek óvodába kerülése előtt családlátogatást kezdeményezünk, valamint ismerkedési lehetőséget szervezünk az óvodában. Mindkét együttműködési formát a tájékozódás és az ismerkedés fontos eszközének tekintjük.
- A szülőtől való elválás megkönnyítése érdekében a „szülős beszoktatást” szorgalmazzuk, ezzel a lehetőséggel hosszantartó hiányzás esetén ismét élhetnek a családok.
- Naponkénti párbeszéd rövid ideig tart, de alkalmat adunk a szülőknek betekinteni a gyermekcsoport életébe, naprakész információkkal szolgálunk.
- Szülő jelenléte a csoportban: főként az átmeneti, „befogadási” időszakban alkalmazzuk, de esetenként célzottan, megbeszélte időpontban megfigyelheti gyermekét a közösségben akár szülői, akár óvónői kezdeményezésre.
- Időpont egyeztetéssel (nyílt nap – nyílt hét) lehetőséget adunk a szülők számára, hogy betekintést nyerjenek gyermekük óvodai életébe. Esetenként videó felvételt is készítünk, hogy megismerhessenek különböző tevékenységformákat a csoportban.
- Fogadóórán a „négy szemközti” beszélgetés, a közös megoldáskeresés lehetőségét teremtjük meg, korrekt tájékoztatást adunk a gyermekek fejlődéséről.
- Szülői értekezleten alkalmat adunk arra, hogy a szülők megismerkedhessenek az óvoda célkitűzéseivel, s az általánosan érdeklődésre számot tartó témákban eszmecsere alakuljon ki.
- Egyes programok, ünnepélyek, az ezzel összefüggő „munka és játszó délutánok” szervezésével szintén az óvoda és a szülők együttműködését erősítjük.
- A szülői közösség a választott tagjai által képviseli a szülők jogait, érdekeit, véleményét a törvényben meghatározott módon és esetekben. Elnökük a szülői képviseletet biztosítja az Egyesített Óvoda szintjén.

Az óvoda és a család együttműködése eredményes, ha

- a szülők és az óvoda értékrendje közel azonos, és együttműködő partnerként támogatják a gyermek fejlődését
- aktívan részt vesznek az óvoda közösségformáló rendezvényein
- részt vesznek az óvónő által kezdeményezett fórumokon (pl. szülői értekezletek, csoportra vonatkozó tervek ismertetése,)
- a szülők és a pedagógusok kapcsolatára jellemző a konstruktív együttműködés.

4.4.2 Kapcsolat a társintézményekkel

4.4.2.1 Kapcsolat a bölcsődéssel

Az együttműködés alapelvei:

- elősegítjük a bölcsődéből érkező gyermekek számára is az érzelmi biztonságuk megteremtését
- fokozatos ismerkedéssel igyekszünk az átmenetet zökkenőmentessé tenni
- kölcsönös nyitottságra törekszünk.

Az együttműködés formái:

- kezdeményezzük a két intézmény egymással szembeni elvárásainak megismerését, közelítését
- meglátogatjuk a körzethez tartozó bölcsődében a gyerekeket, gondozónókat
- lehetőséget teremtünk a környező bölcsődék számára, hogy a gondozónók betekintést nyerjenek az óvodai életbe, s hogy személyesen is megismerkedhessenek a leendő kiscsoportos óvónókkal
- lehetővé tesszük a bölcsődés gyermekek számára is, hogy társaikkal/szüleikkel belátogathassanak az óvodába, találkozhassanak leendő óvónőjükkel, ismerkedhessenek az óvodai környezettel.

4.4.2.2 Kapcsolat az iskolával

Az együttműködés alapelvei:

- zavartalan átmenetre törekszünk
- a kölcsönös nyitottságot szorgalmazzuk
- az együttműködésben hangsúlyt fektetünk a kölcsönös bizalomra.

Az együttműködés formái:

- tájékozódunk a közeli iskolák pedagógiai programjáról, nevelési alapelveiről, követelményeiről (első osztály)
- lehetőséget teremtünk a betekintésre az iskolák számára az óvodai életbe, **pedagógiai** programunkba
- lehetőséget teremtünk a leendő tanítók számára nagycsoportos óvodásaink megismerésére, s hogy a gyerekek még óvodai környezetükben ismerkedhessenek a tanítókkal

- lehetővé tesszük az iskolák számára a bemutatkozást a szülőknek készített szóróanyag közzétételével
- megszervezzük az iskolába lépés évében óvodásaink számára az iskolai tanóra látogatást,
- igényeljük az iskolától a visszajelzést volt óvodásaink beilleszkedéséről, tanulmányi eredményeiről.

4.4.2.3 Kapcsolat a közművelődési intézményekkel

Az együttműködés alapelvei:

- a közművelődési intézmények (könyvtár, művelődési ház, múzeum, színház) sajátos lehetőségeit tudatosan használjuk fel a nevelőmunkánkban
- a kínálatból úgy válogatunk, hogy választásunk a nevelési feladatok sokoldalú megoldását segítse elő.

Az együttműködés tartalma:

- könyvtárlátogatást (néhány alkalommal évente) szervezünk annak érdekében, hogy felkeltsük a gyermekek érdeklődését a könyvek és a könyvtár iránt
- lehetőséget teremtünk arra, hogy a közeli művelődési házak gyermek és családi programjairól tájékozódhassanak intézményünkben a szülők, néhány óvodás programra látogatást szervezünk
- az 5-7 éves gyermekeink számára múzeumlátogatást szervezünk, megfelelő előkészítéssel (múzeumi szakemberek segítségével) a gyermekek számára érthető, hozzájuk közel álló élményt szerzünk
- színházi élményhez az óvoda épületében szervezett, és színházlátogatások alkalmával juttatjuk a gyermekeket.

4.4.2.4 Kapcsolat az egészségügyi intézményekkel, a XIII.ker. Önkormányzat Szociális és **Köznevelési** Osztályával.

A kapcsolat intenzitását, rendszerességét elsősorban a törvényi szabályozások, ill. a fenntartói rendelkezések határozzák meg.

A kapcsolattartás elvei:

- az óvodában a gyermekek orvoshoz, védőnőhöz fűződő viszonyát pozitív attitűd erősítésével segítjük (rendszeres találkozás, barátságos légkör, az egészségügyi problémák tapintatos kezelése)
- az esélyegyenlőség érvényesítése érdekében a védőnői hálózattal és a szociális osztály munkatársaival szoros együttműködés kialakítása a hátrányos helyzetű, valamint halmozottan hátrányos helyzetű családok gyermekeinek korai (3 éves kortól) óvodáztatásáért.

A kapcsolattartás formái:

- a hátrányos helyzetű családoknál családlátogatás megszervezése (védőnő, óvónő, vagy gyermekvédelmi felelős)
- hátrányos helyzetű családok életminőségének folyamatos figyelemmel kísérése kölcsönös tájékoztatással (védőnő, gyermekvédelmi felelős)
- a gyermekek rendszeres egészségügyi vizsgálatáról a gyermekorvos, ill. a védőnő gondoskodik, melynek helyéről, idejéről a védőnő informálja a szülőket a tagóvodák központi faliújságán, ill. a számukra szabályozott módon (hatályos EüM rendelet alapján)
- a különböző egészségügyi intézményekbe (gyermekorvosi rendelő, gyermekfogászat) csak ismerkedési céllal látogatnak el a gyerekek.

4.4.2.5 Kapcsolat a közoktatás-irányítással és a szakmai szolgáltató szervezetekkel

Az együttműködés intézményei

- Budapest Főváros XIII. kerület Önkormányzat, Polgármesteri Hivatal
- Budapest XIII. Tanker PRIZMA Általános Iskola és Óvoda EGYMI
- Budapest XIII. Tanker PRIZMA Általános Iskola és Óvoda, EGYMI Nevelési Tanácsadója
- XIII. ker. Egészségügyi Szolgálat Kht., iskola egészségügy - ifjúság egészségügyi ellátás
- Fővárosi 3. Számú Tanulási Képességet Vizsgáló Szakértői és Rehabilitációs Bizottság
- Heim Pál Mentálhigiénés Központ
- SNI-s gyermekek egyéni fejlesztéséhez szükséges speciális intézmények
- Gyermekjóléti Központ,
- Szociális Osztály
- Gyámhivatal
- BRFK XIII. ker. Rendőrkapitányság
- HÍD Családsegítő Központ
- Fővárosi TEGYESZ (Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálat)
- Vadaskert Kórház és Szakambulancia
- Vöröskereszt.

Az együttműködés alapelvei:

- A gyermek mindenekfelett álló érdekének képviselője
- intézményeink zavartalan működése érdekében korrekt, a szükséges kompromisszumok

- megkötésére kész, az alapvető célkitűzéseinket segítő együttműködésre törekszünk
- hangsúlyt fektetünk a kölcsönös bizalomra alapuló rendszeres kapcsolattartásra
- igényeljük a naprakész információk áramlását, törekszünk azok megszerzésére
- igényeljük a kerületi szakmai szolgáltatásokat (óvodapszichológusok, szaktanácsadó).

Az együttműködés akkor eredményes, ha az óvodapedagógusok, a tagintézmény vezetői, az intézményvezető, a fenntartó, a pszichológusok, az egészségügyi dolgozók, a szakmai és szakszolgálatok az óvodai nevelés eredményessége, a gyermekek sikeres életútjának megalapozása és támogatása érdekében együtt munkálkodnak.

5. Az óvodai élet tevékenységformái

5.1 A játék

A játék az óvodás gyermek legjellemzőbb életmegnyilvánulása, az iskola előtti kor legfontosabb, leginkább fejlesztő alaptevékenysége.

A játékban fejeződik ki legkorábban és legteljesebben a gyermeki személyiség. A kisgyermekek belső tartalmaik kifejezésére használják a hozzájuk legközelebb álló nyelvet, a játékot.

A játék – szabad képzettársításokat követő szabad játékfolyamat – a kisgyermek elemi pszichikus szükséglete, melynek mindennap ki kell elégülnie. A kisgyermek a külvilágból és saját belső világából származó tagolatlan benyomásait játékában tagolja. Így válik a játék kiemelt jelentőségű tájékozódó, kreativitásukat fejlesztő és erősítő, élményt adó tevékenységgé.

A kisgyermek első valódi játszótársa a családban, az óvodában is a felnőtt – a szülő és az óvodapedagógus. Utánozható mintát ad a játéktevékenységre, majd amikor a szabad játékfolyamat már kialakult, bevonható társ marad, illetve segítőtve, kezdeményezővé lesz, ha a játékfolyamat elakad. A felnőtt jelenléte teszi lehetővé a gyermekek közötti játékkapcsolatok kialakulását is.

A játékhoz megfelelő helyre és egyszerű, alakítható, a gyermeki fantázia kibontakozását segítő anyagokra, játékszerekre van szükség.

*A játék folyamatában az óvodapedagógus tudatos jelenléte biztosítja az **élményszerű, elmélyült gyermeki játék kibontakozását - mindezt a feltételteremtő tevékenysége mellett a szükség és az igény szerinti együttjátzásával, támogató, serkentő, ösztönző magatartásával, indirekt reakcióival éri el.** Az óvodában fontos a szabad játék túlsúlyának érvényesülése.*

Célunk

Széles körű játéklehetőségek biztosítása, melyek módot adnak arra, hogy a gyermekek boldog, egészséges lelkű, kiegyensúlyozott, a világ dolgai iránt nyitott, eleven eszű, elevenen mozgó, önállóan kezdeményezők legyenek. Olyan érzelmi-akarati tulajdonságok kialakítása a gyerekekben, melyek lehetővé teszik a közösségbe való beilleszkedésüket, együttműködésüket.

Feladatunk

- nyugodt, érzelmi biztonságot adó csoportlégkör megteremtése
- cselekvésre inspiráló, a gyermek kíváncsiságát felkeltő, esztétikus, harmóniát sugárzó környezet kialakítása
- megfelelő hely, idő, eszközök és élményszerzési lehetőségek biztosítása a különböző játékformákhoz, a mozgásos játékokhoz, a gyakorló játékokhoz, a szerepjátékokhoz, az építő, konstruáló játékokhoz, barkácsoláshoz, a szabályjátékokhoz, a dramatikus játékokhoz és a bábozáshoz
- a gyerekek képességeinek a lehető legalaposabb megismerése, elősegítése annak, hogy fejlődésük következő, magasabb szintjét fokozatosan elérhessék
- a gyermekcsoport társas kapcsolatainak megfigyelése, segítése
- a különböző játékfajták megjelenésének, differenciálódásának figyelemmel kísérése a gyerekek játékában
- modell értékű felnőtt viselkedési minta adása a játék közbeni magatartási, viselkedési, kommunikációs formákról
- a játék során kitarulkozó gyermeki személyiség tiszteletben tartása.

A napirendben biztosítjuk a viszonylag összefüggő játékidőt. Meleg, megértő, elfogadó légkört alakítunk ki. A személyiségfejlődésben jelentkező szükségletek játékban történő „átfordításához” segítséget adunk. Kisebbségi körülményű játéktérre alakítunk ki, ahol 4-6 gyermek együttjátshat, illetve lehetővé tesszük, hogy a gyermek maga is alakíthasson a rendelkezésre álló tárgyakból, eszközökből újabb tereket. Megteremtjük a szabad mozgás, szabad társválasztás feltételeit. A csoport összetételét és fejlettségét figyelembe véve biztosítjuk a kellő mennyiségű játékeszközt. Tudatosan és folyamatosan szervezzük az óvodán belüli és kívüli élmény- és tapasztalatszerzési lehetőségeket. Megteremtjük az élmények sokféle feldolgozásának, az újrajátzásnak lehetőségeit. Formáljuk és erősítjük a csoporton belüli társas kapcsolatokat. Körülmeinkből adódóan alakítjuk a más csoportok gyermekeivel, felnőttekkel való kapcsolataikat. Lehetővé tesszük a különböző játékfajták sokszínű jelenlétét a csoport játékában (gyakorló-, szerep-, építő-, konstruáló játék, dramatizálás, bábozás stb.).

Tiszteletben tartjuk:

- a játék önkéntességét, szabadságát
- a gyermekek önállóságát, kezdeményezését, aktivitását, kreativitását
- önálló téma- és szerepvállalását
- az egyén és a csoport közös döntéseit, konfliktusmegoldásait.

Figyelemmel kísérjük:

- a játékhelyzetek kialakulását, változását, kombinációit
- a szabályok betartását, amelyeken az egyén és a közösség együttélése alapul
- figyelemmel kísérjük, feltárjuk és követjük a gyermeki érdeklődést
- az egyének és játszócsoportok játékát támogatjuk
- támogatjuk a gyermekek egymástól „tanulását” a játékban.

Kreatív, alkotó légkört elsősorban olyan játék biztosításával érünk el, ahol a gyermekek szabadon dönthetnek abban, hogy kivel játszanak, milyen játékot választanak, milyen témát dolgoznak fel, milyen eszközzel jelenítik meg azt, milyen helyet választanak és mennyi ideig tart a játékuk.

Megteremtjük mindezekhez a feltételeket. Az alkotó légkört tovább fokozzuk a kellő időben nyújtott segítséggel, megerősítéssel, ötlettel.

A csoportban csak annyi szabályt vezetünk be, ami segíti a rugalmas, oldott légkör fenntartását, az alkotó cselekvést, a sokféle manipulációt, az elképzelések valóra váltását.

A kreatív légkörrel segítjük az ötletek szabad áramlását, a másik gyermek meghallgatását, az alkotó együttműködés kialakulását.

A szabad játék során arra törekszünk, hogy a gyermekek feszélyezettség nélkül tudjanak önállóan vagy társaikkal önfeledten játszani.

Őszinte játékunkkal mély átérésre serkentjük a gyermekeket. Az oldott légkör megteremtéséhez minél gyakrabban használunk humoros kifejezéseket, tréfás szavakat, észrevesszük a környezetben spontán megjelenő helyzetkomikumot.

A különböző típusú **játékokhoz szükséges helyet** a gyermekek szükség szerint önállóan, vagy amíg erre nem képesek, segítségünkkel alakítják ki. A csoportszobákban helye van a többféle állandó és variálható, vagy új elkülönített „kuckóknak”.

Esztétikus és meghitt mesesarkot alakítottunk ki, amely egyúttal a dramatizálás, bábozás, drámajáték helye. Itt adunk helyet az átváltozáshoz szükséges kellékek kincses ládjának is.

Az intellektuális érzelmeket kiváltó tapasztalatszerzések során összegyűjtött tárgyak, termékek, növények, képek, a kincseket őrző sarokban kapnak helyet, amit a gyermekek alakítanak ki és rendeznek különböző szempontok alapján.

A rajzolásnak, festésnek, szövésnek, tárgykészítő népi játékoknak is állandó helye van. Az ehhez szükséges kellékek, anyagok, eszközök mindegyike játékidőben a gyerekek rendelkezésére állnak.

A gyermekek játéktere lényegesen megnövekedik az udvaron, ezért arra ösztönözzük őket, hogy minél több nagymozgásos tevékenységet folytassanak. Az időjárás függvényében segítjük az udvari szerepjátékok kibontakozását (pl. népi játékok, ügyességi és sportjátékok feltételének megteremtésével stb.).

A játéktevékenység az óvoda kinyitásával elkezdődik. A gyermekek ettől kezdve szabadon választott játékkal játszhatnak. A játékhoz szükséges időt a folyamatos napirenddel, a játékba integrált tanulásfelfogással segítjük. Ezáltal a gyermekek egybefüggően, a játékok elrakása nélkül több órán keresztül játszhatnak.

A 3 – 4 éves gyermekek szinte egész nap játszanak, egyedül, egymás mellett, néha összeverődve, kivéve a tisztálkodás, alvás és étkezés idejét.

Az 5 – 6 – 7 éves gyermekeknek biztosítjuk a több napon keresztül tartó játékot, hogy olyan értékes tulajdonságok, mint az állhatatosság, kitartás képessége kialakulhasson bennük.

A kreatív kibontakoztató játékeszközök olyan tárgyai a cselekvésnek, amelyekkel gazdagítjuk a gyermekek elképzeléseit.

A játékhoz olyan eszközöket biztosítunk, melyek izlésesek, praktikusak, alkotó készséget fejlesztik, színesek, jó minőségűek, egyszerű félkész játékok.

A kisebb gyermekek játékához sok eszközre van szükség. Elsősorban a gyakorló játékhoz, melyek fejlesztik a gyermekek pszichikus funkcióit, másodsorban a hagyományos szerepjátékokhoz szükséges kellékek (papármamás, fodrászos, orvosos stb.), amelyek ösztönzik a gyermekeket az élmények, tapasztalatok többszöri átélésére, harmadsorban az esztétikai neveléshez (vers, mese, dráma, rajzolás) szükséges kellékek.

A nagyobb gyermekeknek bővítjük az eszközválasztékát, elsősorban a szerepjátékokhoz kapcsolódó kellékekkel, félkész értelem- és képességfejlesztő játékokkal.

A gyermekek a környezetükből szerzett **tapasztalatokkal, élményekkel** gazdagítják a játék tartalmát.

Lehetővé tesszük, hogy a családban, az óvodában, a tágabb természeti- és társadalmi környezetben szerzett tapasztalatokat a gyermekek újra és újra a játékban is átélhessék.

A mindennapokban kiemelt szerepet kapnak a mikrocsoportos séták, patakparti terepgyakorlatok. Ezek fejlesztő hatása megmutatkozik a gyermekek tapasztalat-gazdagságában.

A 3-6-7 éves korban megjelenő játékfajták, azok tartalmának, minőségének alakítása, a gyermekek egyéni sajátosságaihoz igazodva

A gyermekek játékában keverednek a különböző játékfajták, folytatódik az a fajta manipulálás, amely a játékeszközök rakosgatásában érhető utol, vagyis a **gyakorló játék**. Ezért lehetőséget biztosítunk a gyermekeknek arra, hogy megismerjék az eszközök, tárgyak különböző tulajdonságait, mert a véletlen cselekvéshez kapcsolódó „AHA” sokféle felfedezési lehetőséget tartogat számukra. Ezzel az örömmel adunk alapot a cselekvés többszöri megismétléséhez, amely szinte ritmikusan jelentkezik. Ezekkel a tevékenységekkel fejlesztjük a szem-kéz koordinációt, kezesség-szemesség kialakulását, hatnak a laterális dominancia kialakulására.

Érdeklődéssel kísérjük a gyermekek halandzságát. A többszöri ismétléssel elmondott szöveg ritmusa a gyermekekben pozitív érzelmet kelt.

Az udvaron is biztosítjuk a gyakorló játék lehetőségét. Erre legalkalmasabb a homok, víz, kavics és olyan kisebb-nagyobb tárgy, amelyet a gyermek saját szabályai szerint rakosgat.

Segítjük a gyermekek játékát továbbfejlődni. Már a legkisebbeknél is megjelenik a **szerepjáték**.

Szervezünk, és szerepeket vállalunk, hogy a különböző szerepek megformálása minta legyen a közös cselekvésekhez. A kicsik játékában teret kap a feltételek biztosítása, a papás-mamás játék, a fodrászos, orvosos, kalauzos játék, ezek mindegyike egyszerű mozzanatokat jelenít meg együttlét, együttmozgás formájában. A gyermekek szerepvállalását indirekt módon segítjük, hogy a szimbólumok, a „mintha” helyzetek minél gyakrabban megjelenhessenek.

A rendszeres, többször ismétlődő meseélménnyel ösztönözzük őket a **dramatikus játékra, bábozásra**. A mesék megelevenítésében résztvevők vagyunk, modellt adunk egy-egy szereplő megformálásához. Kezdetben minél több kelléket használunk a képzeleti képek megjelenítéséhez, illetve a beleélő képesség, önkifejezés fokozása érdekében.

A bábozás először előadásunkkal jelenik meg. Van a csoportnak kedvenc bábja, akinek szívesen elmondják sikereiket, örömeiket, bánatukat. Ezt a bábót is a többi közé helyezzük, a gyermekek játszhatnak vele, tapogatták, megszeretik.

A **drámajáték** eszközeivel a gyermekek magasabb rendű érzelmeinek kibontakoztatását, gazdag személyiségfejlesztő hatását képviseljük. A drámajáték fajtáit alkalmazzuk a gyermekek társas kapcsolatainak alakításában, a fantáziavilág megélésével a kreatív, alkalmazkodó attitűd fejlesztésében, a szorongások feloldódna, az egyén sikere közös élménnyé válik. A váratlan események, helyzetek megélése során a gyermekek saját határaikat bemérhetik, ezzel fejlesztjük önismeretüket.

Arra törekszünk, hogy a gyermek a **konstrukciós játék**ban minél gyakrabban élje át az „én készítettem” alkotás örömét, mely eredményezi a sokféle formájú játékelemből kialakított forma-, szín-, térvariált gazdagságot.

A **konstrukciós játékhöz** kapcsolva is megjelenítjük a **barkácsolást**, elsősorban az általunk barkácsolt kellékek készítésével, amit a gyermekek aktív bevonásával hozunk létre.

Olyan nyugalmas udvarrészt biztosítunk, ahol szabadon kezdeményezhetik az egyszerű szabályokhoz kötött népi játékokat, énekes játékokat, ügyességi játékokat.

Felajánlunk **szabályjátékot**, amit a gyermekek könnyen betarthatnak és szívesen, önállóan is kezdeményezhetnek.

A szülők, a gyermekek bevonásával is barkácsolunk különböző típusú bábokat, hogy együttes, cselekvő megjelenítésre ösztönözzük őket.

A szerepjátékot és a dramatikus játékot a gyermekek készítik építő, konstrukciós játékkal. Később bonyolultabb formákat, tárgyakat, alkotásokat hoznak létre.

Játéksegítő, játékirányító metódusaink alkalmazása

A játéksegítő metódusaink szituációtól függőek. A gyermekek nyugodt játéka esetében, vagy ha érezhető, hogy a gyermekek problémamegoldóak, irányításunk játékot követő, szemlélő, hagyja a gyermekeket cselekedni.

A kiscsoportosok esetében – ha szükség van rá – játékot kezdeményező, modellnyújtó játszótársak is vagyunk. Ebben a játék helyzetben is támogatók, engedők és elfogadók vagyunk. Segítünk azok játékában, akik kevésbé kreatívak, ötletszegények. Beavatkozunk a játékba, ha a gyermekek durvák egymáshoz, vagy ha veszélyeztetik egymás épségét, nyugodt játékát.

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére

Célunkat akkor érjük el, ha a gyermek

- *örömmel, önfeledten játszik*
- *szükségleteinek és életkorának megfelelő játékot választ*
- *részt vesz közös játékban*
- *önálló, kezdeményező megnyilvánulásai vannak*
- *elfogadó, pozitív érzelmek kísérik a társakkal való játékban*
- *aktívan részt vesz az erőfeszítést, ügyességet igénylő játékokban is*
- *betartja és követi a megismert szabályokat*
- *képes kreatív együttműködésre, gondolkodásra*

- megvalósítja egyéni ötleteit és azokat meri vállalni is
- helyesen választ az adott tevékenységhez anyagot, eszközt
- saját élményeit képes újrajátszani
- konfliktusait többnyire képes meg-, illetve feloldani
- kialakulnak olyan érzelmi-akarati tulajdonságaik, amelyek alkalmassá teszik a közösségben való sikeres eligazodásra (pl. türelem, együttérzés, segítőkészség, kitartás, küzdeni tudás stb.).

5.2 Munka jellegű tevékenységek

A gyermekek munka jellegű tevékenysége a játékkal sok vonatkozásban azonosságot mutat. A személyiségfejlesztés fontos eszköze. A gyermek utánzási vágyából fakad, hogy a környezetében látott felnőttek munkáját utánozza. Megfigyeli a rendszeresen visszatérő munkálatokat, és ráébred arra, hogy az emberi élet velejárója egy-egy adott cselekvéssor.

A játék és a munka jellegű feladatok integrálódása az egyén és a közösség együttműködését alakítja és erősíti.

A játék és a munka jellegű tevékenység önként és szívesen végzett aktív, cselekvő tapasztalás. A közösségi kapcsolatok alakításának fontos eszköze, a saját és a mások elismerésére nevelés egyik formája.

Tudatos pedagógiai szervezést és a gyermekkel való együttműködést igényel a pedagógustól.

A gyermek munka jellegű tevékenysége a közösségi kapcsolatok, a kötelességteljesítés alakításának eszköze, a saját és mások elismerésére nevelés egyik formája.

Célunk

A gyermekekben olyan tulajdonságok kialakítása, hogy szívesen és örömmel tevékenykedjenek és az elvégzett munkát meg is tudják becsülni.

Feladatunk

- a munkafolyamatokat tudatos szervezése a gyermekekkel együttműködve
- a gyermekek eljuttatása a munkavégzéssel kapcsolatos jártasságok, készségek szintjére
- a személyiségfejlődésükhöz szükséges, attitűdök, képességek (pl. kitartás, önállóság, felelősségvállalás, céltudatosság) következetes alakítása és fejlesztése
- a gyermek egyéni képességeinek konkrét és reális értékelése
- a gyermek ösztönzése arra, hogy kezdeményezzen és többféleképpen próbálgasson egy-egy munkafolyamatot. Az önálló próbálkozás mellett a munkafogások megmutatása
- a tevékenységek során a kisebb gyermekek önállóságra törekvésének figyelemmel kísérése annak érdekében, hogy a nagyobb gyermekek segítőkészsége azt ne nyomja el
- a szülők támogatása abban, hogy a gyermek otthon is gyakorolhassa az önkiszolgálást, és a családért végzett tevékenységeket
- példamutatás a munkához való viszonyunkban és munkatársainkkal való együttműködésünkben.

Tartalom

- **Önkiszolgálás**
- **Közösségért végzett tevékenységek**

Önkiszolgálás

Szorosan összekapcsolódik az egészséges életmódra nevelés gondozási teendőivel (lásd egészséges életmód). Megismertetjük a gyermekeket egy-egy használati tárgy alkalmazásával, az önkiszolgálás különböző műveleteivel, azok sorrendjével.

Gyakorlás útján megszilárdítjuk az önkiszolgálás készségeit, kialakítjuk az önálló munkavégzés szokásait, ehhez egyéni fejlettség szerint segítséget nyújtunk.

Közösségért végzett tevékenységek:

- naposi munka
- a mindennapi élettel kapcsolatos állandó, és alkalmoszerű munkák (pl. segítség az óvónőnek és más felnőtteknek, alkalmi megbízatások)
- környezet, növény és kisállat gondozás.

a) Naposság

A naposi feladatokkal fokozatosan ismertetjük meg a gyermekeket. A jelkép (kötény, napostábla vagy kitűző) nem csak a megbízást és a feladatvállalást jelzi, hanem vonzóvá teszi a tevékenységet, amire a gyermek büszke és örömmel, sikeresen teljesíti azt. Ügyeljünk arra, hogy a naposi munka elvégzése minél kevesebb időt vegyen el a gyermek játékidőjéből.

A naposság időtartamában és feladataiban illeszkedik a folyamatos napirend kereteihez és formáihoz. A fokozatos feladatbővülés mindig a gyerekek fejlettségi szintjéhez kell, hogy alkalmazkodjon. A naposok munkáját az óvónő és a dajka segíti. Olyan légkört kell teremteni, amelyben a feladatokat a gyermekek örömmel végzik, társaikkal együttműködhetnek.

b) A mindennapi étellel kapcsolatos állandó és alkalmoszerű munkák

udvar és teremrendezés; játékelrakás; játékjavítás, tisztítás, készítés; egyéni megbízások, üzenetek átadása; kerti munka; ünnepi készülődés (ajándékkészítés, szobadíszítés, csinosítás); házimunka jellegű tevékenységek.

c) Környezet, növény, kisállat gondozás

A környezet, növény és kisállat gondozás során a gyermekek megismerkednek az egyes munkafolyamatokkal. Megtapasztalják, hogy hatással vannak környezetükre, a gondoskodás, felelősség érzését pl. etetés, környezet tisztítása, ültetés, locsolás, gereblyezés, etetés, stb.

Alapvető szabályunk, hogy a növények és kisállatok beszerzése előtt körültekintően szabad csak eljárni. Ügyelni kell arra, hogy mérgezést, betegséget okozó növény ne kerüljön a gyermekek közelébe. Csak állatorvos által egészségesnek nyilvánított, rendszeresen vizsgált kisállat gondozására lehet vállalkozni, betartva a kisállat tartás szabályait.

A különböző típusú munkajellegű tevékenységek tervezése, s azok feltételének biztosítása

3-6-7 éves korban a gyermekek munkajellegű tevékenysége a játékból bontakozik ki, elsősorban önmagukért, majd a közösségért végzik. Kezdetben segítségünkkel, később teljesen önállóan, öntevékenyen. Mindegyik munkafajtánál adunk mintát az eszközök, fogások, s azok sorrendiségének megismeréséhez. Úgy segítünk a gyermekeknek, hogy minél többször át tudják élni a munka örömét, a célért vállalt erőfeszítés szépségét, nehézségét. Értékelésünk buzdító, megerősítő, hogy a gyermekekben pozitív viszony alakuljon ki a rendszeres munkavégzéshez. Mindegyik szokásrendszert vizuális jelekkel erősítünk meg.

A **3-4 éves gyermekek** a nagyobb gyermekeket, felnőtteket figyelve vesznek részt a növények, állatok gondozásában, etetésében. Megfigyelik a felnőttek és a nagycsoportosok évszakok sajátosságaiból adódó munkáit, és a zöldségféléből, gyümölcsökből készülő saláták munkamenetét. Ünnepek előtt nagytakarítást rendezünk, közösen mossuk le a játékpoleceket és tisztítjuk meg a játékokat.

Nagyobbak ünnepi készülődéseit megfigyelik és közösen teremdíszítik az óvónővel. Az ünnepek jelképeinek megismerése.

A **4-5 éves gyermekek** ajándékot készítenek a kiscsoportosoknak (beszoktatás, karácsony...) Az évszakok kincseit gyűjtik, elhelyezik a természetsarokban. Barkácsolnak a begyűjtött termésekből az óvónő segítségével. A vásárokra portékákat készítenek. Együttműködnek a kiskert és az udvar gondozásában és a különböző saláták készítésében, gyümölcsök befőzésben.

Közösségi kapcsolatát jól fejleszthetjük a naposi munkával, amit akkor tartunk célszerűnek bevezetni, ha a gyermekek készségszinten ismerik a munkafolyamat menetét, fogásait. (Az önkiszolgáló tevékenység ezt jól előkészíti).

A naposi munkát szélesebben értelmezzük. Bármely feladat elvégzésére kidolgozható a naposi rendszer. Folyamatos napirend működtetésénél nem érdemes kapcsolni a hagyományos naposi kiszolgálásokat. Napost választhatunk virág gondozásra, öltöző, fürdőszoba rendjének biztosításához, virágoskert ápolásához. A naposi munka önkéntes, időtartama a gyermekekkel egyeztetve az óvónő meghatározása alapján történik.

Megtervezzük az egyéni megbízások lehetőségeit, pl. információk közvetítése, kisebbek segítése az öltözködésben, ajándékkészítés a kicsiknek, az óvoda dolgozóinak, a jeles napok, rendezvények előkészítése stb.

A gyermekeknek lehetőséget adunk növény- és állatgondozásra. A gyermekek közreműködnek az élősarok gondozásában, a szobanövények átültetésében, a virágoskert megtervezésében és ápolásában, az óvodaudvar tisztántartásában, pl. a fű gondozásában, az avar összegyűjtésében, öntözésben, a veteményeskerti munkában. Segítségünkkel a gyermekeknek lehetősége van az akváriumot, terráriumot és a madáretetőt gondozni.

Az **5 – 6 – 7 éves óvodások** önállóan végzik a naposi munkát. Közösen eldöntik a munka megosztását. Ebédnél ízlésesen, esztétikusan megterítnek, ebéd utáni és a pihenés körüli teendőkben közreműködnek.

Végeznek önállóan környezet szépítő munkát, játéktisztítást, mosást, szárítást, egyszerű javításokat polecek lemosását, sütés nélküli édességek, vitaminaláték készítését. Segítenek a kicsik öltöztetésében, készítenek nekik meglepetéseket.

Úgy irányítjuk a növény- és állatgondozást, hogy a gyermekek minél több műveletet tudjanak önállóan végezni. A kerti szerszámokat önállóan használják, gondozzák. Minden évszakban segítenek a járdák, utak tisztításában. A növények gondozását a magvetéstől a termések összegyűjtéséig együtt tervezik és végzik a felnőttekkel. A jeles napokat, táncmuziká programokat előkészítik, megrendezik, vásárfiát készítenek

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére

Célunkat akkor érjük el, ha

- a gyerekek a munka során képesek együttműködni
- örülnek, ha feladataikat teljesíthetik
- önállóan, igényesen végzik a naposi munkát
- észreveszik környezetükben a „beavatkozás” szükségességét
- **koruknak megfelelő felelősséggel gondozzák a növényeket és kisállatokat**
- szívesen vállalkoznak egyéni megbízások teljesítésére
- segítenek a kisebbeknek, **a környezetükben rászorultaknak**
- szeretnek meglepetést készíteni a társuknak és a szüleiknek (pl. születésnap ajándék).

5.3 A tevékenységekben megvalósuló tanulás

Az óvodai tanulás folyamatos, játékba integrált, önkéntes és cselekvéses tapasztalatszerzés. A teljes személyiség fejlődését, fejlesztését támogatja. Nem szükiül le az ismeretszerzésre, hanem az egész nap folyamán adódó helyzetekben, természetes és szimulált környezetben, az óvodapedagógus által kezdeményezett tevékenységi formákban, komplex módon történik. A tanulás a nevelési folyamat szerves része, A tanulási folyamatnak szociális, mozgáson alapuló és értelmi képességeket mozgató összetevői vannak. Többnyire mindig, mindegyik összetevő jelen van. Az, hogy mikor, melyik dominál, mikor, melyik kap nagyobb hangsúlyt, az mindig az adott tanulási helyzettől, valamint a gyerek általános és pillanatnyi állapotától függ, konkrétan az egyenetlenül alakuló érési folyamatnak irányától és tempójától.

Lehetséges formái:

- utánzásos, minta- és modellkövetéses magatartás- és viselkedéstanulás (szokások alakítása)
- **játékos**, cselekvéses tanulás
- spontán játékos tapasztalatszerzés
- gyermeki kérdésekre és válaszokra épülő ismeretszerzés
- az óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, felfedezés
- gyakorlati problémamegoldás
- az óvodapedagógus által kezdeményezett tevékenységi formákban megvalósuló tanulás.

Célunk

- A gyerekek képességeinek fejlesztése, **tapasztalatainak bővítése, rendezése**, differenciált személyiségfejlődésük segítése, hogy képessé váljanak az iskolai tanulásra.
- Az óvodás gyermek kompetenciáinak fejlesztése, az ismeretek adekvát alkalmazására, felhasználására felkészítés.
- A gyermeki kíváncsiságra, érdeklődésre alapozva a tudás, tanulási utáni vágy felkeltése.
- A holisztikus szemléletmód kialakítása.

Feladatunk

- gyermekek örömteli tevékenységi, megismerési vágyának kielégítése
- **a tanulást támogató környezet megteremtése során** a gyermekek előzetes tapasztalatainak, ismereteinek a figyelembe vétele
- változatos, a gyermekek cselekvő aktivitására épülő, sok érzékszervet foglalkoztató tapasztalás lehetőségének biztosítása
- tanulást támogató környezet megteremtése
- személyre szabott, pozitív értékeléssel a gyermekek személyiségének kibontakoztatása
- a különböző képességek, készségek és a meglévő tudás egyenrangúságának biztosítása
- az ismeret, attitűd, képesség hármasságának (kompetencia) érvényesítése
- a gyermekek értelmi képességeinek (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás) fejlesztése
- érzelmi-akarat tulajdonságaiknak edzése (folyamatosság és fokozatosság) feladattudatuk és feladattartásuk erősítése érdekében
- a több érzékszervvel, változatos módon történő megtapasztalás lehetőségének biztosítása
- a gyermekek egyéni képességeinek nyomon követése, az ehhez igazodó differenciált fejlesztés megvalósítása
- a gyermekek tanulás iránti vágyának felébresztése, kíváncsiságuk, érdeklődésük fenntartása (életkoruknak megfelelő ideig)
- a természeti és társadalmi környezetben szerzett tapasztalataik rendszerezésének tudatos szervezése
- a kiemelkedő képességű, tehetséges gyermekek felismerése és fejlesztése
- rész-képesség lemaradás, illetve egyéb potenciális tanulási zavar időbeni kiszűrése, jelzés a megfelelő szakembernek és a tagóvoda vezetőjének.

Munkánk során a kötetlen- és kötött foglalkoztatási formákat egyaránt alkalmazzuk. A kötött foglalkoztatásnál a gyermekek motiváltságának fenntartása ugyan olyan fontos, nélkülözhetetlen tényező, mint a kötetlen formánál.

A kétféle foglalkoztatási formán belül mód nyílik a különböző munkaformákban történő tevékenykedésre: egyéni, páros, mikrocsoportos, frontális.

A tanulás szervezésének elvei

Az óvodapedagógus vegye figyelembe:

- az előzetesen megszerzett tapasztalat, ismeret (tudásanyag) bőségét és mélységét
- a gyermekcsoport összetételét, értelmi, érzelmi érettségét
- , hogy .

- az egyénileg haladó gyermekek tempóját (a gyermekhez igazodó tanulásszervezés, egyéni módszerek alkalmazása)
- a megfelelő eszközök alkalmazását
- a közösen szerzett élményekből a gyermek által hasznosított tapasztalatokat a saját képességének.

Az óvónő által kezdeményezett kötött tevékenységi formák időtartama középső csoportban maximum 20-25 perc, nagycsoportban 30 – 35 perc. Kiscsoportban a kötött testnevelési foglalkozás időtartama 20-25 perc.

A szervezett tanulás formái (A 3-6-7 éves korosztálynak egyaránt alkalmas)

Kötelező	Mozgás Énekes játékok (4-5-6-7 éveseknek)
Közvetve kötelező	Verselés, mesélés
Kötetlen	Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka A külső világ tevékeny megismerése Ének-zenei képességfejlesztés Egyéni fejlesztések

A szervezett tanulás munkaformái

Frontális	Mozgás Verselés, mesélés Zenés, mozgásos percek Énekes játékok, gyermektánc Futás, kocogás
Mikrocsoportos	Ének-zenei képességfejlesztés Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka A külső világ tevékeny megismerése
Egyéni	Részképességek fejlesztése egyéni igények szerint

A szervezett tanulás időkeretei gyermekenként

Korosztály	Verselés, mesélés	Ének, énekes játékok, gyermektánc	Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka	Mozgás	Zenés, mozgásos percek	A külső világ tevékeny megismerése
3-4 évesek	Naponta 5-10'	Heti 1x 10-15'	Heti 1x 10-15'	Heti 1x 10-15'	Heti x 2 6'	Heti 1x 10-15'
4-5 évesek	10-15'	15-20'	15-20'	15-20'	8'	15-20'
5-6-7 évesek	15-20'	30-35'	30-35'	30-35'	10'	30-35'

A 3-4 évesek napi szervezett tanulási időkerete maximum 35'

A 4-5 évesek napi szervezett tanulási időkerete maximum 45'

Az 5-6-7 évesek napi szervezett tanulási időkerete maximum 65'

Tanulási módszerek:

A módszerek megválasztását a gyermekek életkori sajátossága, testi-lelki állapota, érdeklődése, kíváncsisága befolyásolja. Eljárásainkat változatosan, mindenkor az adott szituációnak megfelelően kombináljuk. A játékoság, a felfedeztetés, ráébredés lehetősége, a közvetlen tapasztalatszerzéshez kapcsolódó ráhangolódás, bevonás, gyűjtögetés, közvetítés, bátorító megjegyzés, kétely ébresztése, problémahelyzet teremtés, elemzés, rendszerezés gyakran jelenik meg a tevékenységekben. Törekszünk módszertani kultúránk kiművelésére.

Alapelveink a tanulási folyamatok értékeléséhez

A gyermekek akkor tudnak önfeledten, boldogan tevékenykedni, ha sok buzdítást, dicséretet, pozitív megerősítést kapnak. Ezért törekszünk arra, hogy mindegyik gyermek, mindennap kapjon valamilyen pozitív megerősítést. Kerüljük a sztereotip értékeléseket (ügyes vagy stb.) helyette a gyermekek konkrét, jó cselekedetét, tettét, egyénre szabottan emeljük ki. Alkalmazzuk a differenciált, konkrét, árnyalt értékelést. Alkalmazzuk a jutalmazás sokféle módszerét: simogatást, megerősítő pillantást, testközelséget, gesztust, mimikát, szóbeli közlést egyénileg, a csoport előtt és a szülőknek egyaránt. Kerüljük a tárgyi jutalmak osztogatását, mert az apró jutalmak örömet szereznek ugyan a gyermeknek, de egyben elveszik a „természetes jutalom” értékét. Ezen kívül irigységet szítanak a gyermekek között.

A büntetést teljes mértékben kerüljük a tanulási folyamatban, mert a gyermekek kíváncsiságát, érdeklődését, motivációját visszaszorítja, lefékezi. A tanulási szokásokat úgy alakítjuk, hogy egy gesztus, tekintet, egy átrendeződés segítsen a nemkívánatos magatartás megszüntetésében.

Arra törekszünk, hogy minden gyermek reálisan ismerje meg testi, lelki, szellemi értékeit, de azt is tudja, hogy melyek a hiányosságai.

A tanulási folyamatban csak akkor segítünk a gyermekeknek, ha kérik a segítséget, mert elakadnak a probléma megoldásában. Arra törekszünk, hogy a gyermekek próbáljanak minél több mindent önállóan megoldani.

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére

Célunkat akkor érjük el, ha

- *érelmi képességeik koruknak megfelelő szinten vannak (észlelés, érzékelés, figyelem, gondolkodás, emlékezet)*
- *a tanuláshoz szükséges kompetenciáik koruknak megfelelően fejlettek*
- *kialakulnak az iskolába lépéshez szükséges készségek, képességek, kulcskompetenciák*
- *megjelenik feladattudatuk, kitartásuk, önállóságuk*
- *természetes módon, szorongás nélkül, érdeklődéssel tevékenykednek*
- *problémamegoldó képességük, kreatív gondolkodásuk, helyzetfelismerésük jó szintű*
- *nyitottak az őket körülvevő világra, kíváncsiságuk belső motivációvá alakul*
- *a tanulás eredményeként tudásuk, ismeretük gazdag, sokrétű*
- *a részképeség és tanulási zavaros gyermekek időben megfelelő szakemberhez kerülnek*
- *a tehetséges gyermekek is megtalálják a kiemelkedő képességüknek megfelelő tevékenységet.*

5.3.1 Művészeti nevelés

5.3.1.1 Verselés, mesélés

*Szorosan összefonódik az anyanyelvi neveléssel, a zenével, a mozgásos játékokkal. Fontosnak tartjuk, hogy nyelvileg tiszta és értékes **népi, klasszikus és kortárs irodalmi műveket** halljanak a gyerekek. **A mindennapi mesélés, mondókázás és verselés a kisgyermek mentális higiéniájának elmaradhatatlan eleme.***

Célunk

- *A magyar nyelv szépségének, kifejezőerejének megismertetésével, a helyes nyelvhasználattal, mondat szerkesztéssel az **ízlésformálás** megalapozása.*
- *A gyermekek anyanyelvi kultúrájának, ízlésének fejlesztése, a népi a klasszikus és a kortárs irodalmi művek közvetítésével, a kultúra átörökítése, az irodalmi művek érték közvetítő hatásainak érvényesítése.*
- *A verselés, mesélés tanítson emberi kapcsolatokra, adjon alkalmat „belső képek” kialakításával az érzelmek feldolgozására, a feszültségek feloldására.*
- *A gyermekek pozitív személyiségjegyei alakuljanak, erősödjenek a csodákkal teli meseélmények segítségével és a versek zeneiségével, rímeinek csengésével. Szívesen hallgassanak mesét, verset, mondókát.*

Feladatunk

- *változatos irodalmi élmények közvetítése*
- *elsősorban a magyar népi, illetve műalkotásokból történő választás, valamint kortárs irodalmi művekből és a nemzeti és etnikai kisebbségek verseiből, meséiből, valamint a migráns gyermekek hazájának kulturális értékeiből történő merítés*
- *a gyerekek beszédkedvének felkeltése és beszédkulturájuk alakítása*
- *nyugodt, kényelmes körülmények teremtése az irodalmi művek befogadására*
- *a mese-, versmondás, bábozás és dramatizálás szokásainak, szertartásainak kialakítása*
- *bábozás a gyerekeknek, közös bábszínházi élmények megszervezése*
- *az óvónői előadásmód tükrözze anyanyelvünk hangzásvilágát, ritmusát, dallamát*
- *metakommunikációs eszközökkel érzékletes, de ugyanakkor természetes alkalmazása*
- *a gyerekek számára az önkifejezés lehetőségeinek felkínálása, ösztönzése a saját vers- és mese alkotásra, annak mozgással és/vagy ábrázolással történő kombinálására*
- *a szülők figyelmének felhívása a beszélgetések, a beszélgetéssel kísért együttes tevékenységeknek a gyerekek értelmi és érzelmi fejlődését serkentő, a szülő-gyermek kapcsolat erősítő hatására*
- *az élő előadásban elhangzó mese-vers jelentőségének hangsúlyozása a szülőknek az audiovizuális eszközök által közvetítettekkel szemben*
- *a szülőknek segítségnyújtás az igényes gyermekirodalom kiválasztásához.*

A mesekiválasztás szempontjai:

- *nyelvileg tiszta legyen a szöveg*

- pozitív emberi kapcsolatokat tanítson
- mélyítse az önismeretet
- segítse a világ megismerését
- tanítson az indulatok feldolgozására
- ne hiányozzon a humor
- alkalmazkodjon a gyermek életkori sajátosságaihoz
- oldja a szorongást
- a pihenés, alvás előtti mesélésre szánt művek segítsék a megnyugvást, ellazulást.

Verselés, mesélés

A felhasznált irodalmi anyagok igényes összeállítása

A felhasznált irodalmi anyagok igényes összeállítása minden óvodapedagógus feladata.

A művek kiválasztásában érvényesítjük a pedagógiai, pszichológiai, módszertani tudatosságot és a tradicionális értékek továbbélését.

A legkisebbek **versanyagát** népi mondókákból, rigmusokból és legismertebb költőink ritmikus, zenei hatású, játékos verseiből állítjuk össze. Olyan **meséket** választunk, amelyek cselekménye egyszerű érthető, ritmikus ismétlődések jellemzik.

Később a gyermekek meséi már többfázisú állatmesék, népmesék, dramatikus népszokások, novellisztikus – realiztikus mesék. Helyet kapnak a magyar klasszikusok és a mai magyar írók meséi is. Ebben a korban a népi mondókák, névcsőfólok, halandza szövegű kiolvasók alkotják a tervezett mondókázás anyagát. Szerepelnek vidám, humoros versek, klasszikusok és mai magyar költők népköltészeti ihletésű, ritmusélményt nyújtó versei.

Az óvodáskort a mesehallgatás igazi idejének tekintjük. Az állatmeséktől kezdve cselekményesebb népmeséken, novellisztikus-realistikus meséken át, építjük be a klasszikus tündérmeséket, a tréfás meséket és műmeséket a gyermekek mesetárába. A gyermekek a meseregényeken is szívesen hallgatják, folytatásait napokon keresztül izgatottan várják. A gyermekek versanyagát gazdagítjuk a különböző típusú népi mondókákkal, kiolvasókkal. Megismertetünk olyan közmondásokat, amelyeket a környezet gyakran hangoztat. A nagyobbaknak lírai műveket is olvasunk, mert a gyermekek már megérzik a költői képek érzelmet kifejező erejét. A kiválasztott versekkel, mesékkal erősítjük a környezet megszerettetését, a néphagyományőrzést, az évszakok szépségét.

A 3-6-7 éves korban kedvelt hagyományos formák biztosítása

Az óvodába kerülő 3 – 4 éves gyermekek első igazi versélményét a mondókákhoz, **öbéli játékokhoz** kötjük. A népi mondókákhoz kapcsolódó mozdulatokat, játékokat megjelenítjük a gyermekeknek, a felnőtt ölében, testmelegében teljes biztonságérzetben hallgathatják. Ez a többször átélt fizikai kontaktus sokat jelent a gyermek és a felnőtt érzelmi egymásra találásában. Minél több lehetőséget teremtünk a **vidám rigmusok** korai megkedveltetésére. A gyermekek velünk együtt sokszor ismételtetik az **állathívogatókat, altatókat, kiolvasókat**, de sohase keltjük bennük a gyakorlás érzetét. Az egyszerű állatmeséken keresztül fokozatosan szoktatjuk rá a gyermekeket a mese figyelmes végighallgatására. A mese többszöri meghallgatása után lesznek élvezői a mese dramatikus feldolgozásának. Először az óvodapedagógusok, a nagyobb gyermekek, majd a kicsik fokozatos bevonásával próbáljuk megjeleníteni az egyszerű meséket. Rövid, improvizált jelenetek bemutatásával, a gyermekekkel megismertetjük a **bábokat, a drámajátékok** eszközeit. Bemutatjuk párbeszéd formájában előadott rövid, ötletes jeleneteket, spontán, mintha szituációs helyzeteket.

A könyvek megszerettetése érdekében a gyermekek lapozgatnak leporellókat, színes képeskönyveket, s elhozhatják otthonról kedvenc könyveiket, hogy megmutathassák egymásnak.

A vers, mese, **dramatikus játékok, drámajáték** illusztrálásához csak olyan kellékeket használunk, amelyek elősegítik a képzeleti képek előhívását, s a meséhez való erős kötődés kialakulását. Óvakodunk más eszközök használatától!

A nagycsoportos gyermekek báboznak, dramatizálnak, drámajátékoznak minél több alkalommal a kisebbeknek. Ez színezteti ünnepeinket.

A 3-4 éves gyermekekkel megismertetünk 10-12 mondókát és 10-14 új mesét egy nevelési év alatt, s ezeket minél többször ismételtetjük.

Szervezünk a gyermekeknek rögtönzött óvodai báb- és dramatikus előadásokat, amelyeket a nagyobb korú gyermekek meglepetésként, örömmel mutatnak be a kicsiknek.

A nagyobb gyermekekben kialakítjuk a mese, a vers, a drámajáték és a dramatizálás szeretetét. Igénylik, izgatottan várják meséinket. Olyan élményt nyújtunk, hogy a gyermekek arcán megjelenjen a belefeledkező áhítat, figyelő ámulat. Így játékokban mind gyakrabban előfordul a mesélés, bábozás és az ismert mondókák, halandza szövegű kiolvasók ismételtetése. Az új versek kapcsolódnak a gyermekek élményeikhez, tapasztalataikhoz, hangulatához.

A gyermekek pozitív személyiségjegyeinek megalapozása érdekében a mese mondanivalóját megerősítjük, pl. egy közmondással, amit a szülőkkel is megbeszélünk, s jól látható helyen az öltözőben elhelyezzük. Így a szülők is együtt tudnak gondolkodni az óvoda léleknevelő hatásán, az erkölcsi tulajdonságok alakításán. Segítségünkkel megjelenítik a meséket, a gyermekek élményeit. A gyermekek szeretnek bábjátékot rögtönözni, meséket kitalálni, elkezdett mesét a saját fantáziájuk szerint befejezni. Ehhez minél több lehetőséget teremtünk.

A 4-5 éves gyermekekkel 4-5 mondókát, 5-6 rövid verset és 10-14 új mesét ismertetünk meg.

A nagycsoportos gyermekek körében is minden adandó alkalmat felhasználunk a kiolvasók, ritmusok ismételtetésére. Nagyon élvezik a rímes találós kérdéseket, rímjátékokat. Lehetőséget adunk az ilyen típusú játékokra is. A gyermekek ismételtetik az előző években tanult verseket. Az új versek (15-20) bemutatása mindenkor kapcsolódik a gyermekek élményeikhez. Nem szavaltatjuk a gyermekeket kórusban. Kerüljük az éneklő hanglejtést. Ügyelünk a szavak gondos, tiszta ejtésére, az értelemszerű hangsúlyozásra. (Kivételt képeznek aritmikus versek, pl. Weöres Sándor: Galagonya)

Olvasunk a gyermekeknek – főleg a délutáni pihenés alatt – **folytatásos mesét**.

A gyermekek fantáziája gazdag. A gyermeknek próbálkozási alkalmat adunk a mese önálló befejezésére, mesék kitalálására. A közösen kitalált meséket elnevezzük a „**mi mesénk**”-nek.

A gyermekek kifejezik a mese cselekményét mozgással, mimetikussal játékkal. A meseszereplők jellemző tulajdonságai alapján keresnek olyan közmondásokat, amelyekkel meg tudjuk erősíteni az erkölcsi tulajdonságokat. A gyermekek szeretik rajzban is kifejezni vers- és meseélményeiket. Ezekből készítünk közösen albumot. Az auditív élményhez társuló vizuális élménnyel lehetőséget adunk az ismétlésre, az élmények felelevenítésére. A **nagyobb gyermekeknek** 15-20 új mesét mondunk a nevelési év folyamán.

E tevékenységet minden nap megjelenítjük. Közvetett módon, zenei szignállal, mesepárnák elkészítésével, gyertyagyújtással csalogatjuk a gyermekeket a mesekuckóba. Amikor minden gyermek megérkezik, csak akkor kezdjük el a mesét, gyertyafénynél vagy lámpagyújtás után. Egy héten keresztül ugyanazt a mesét hallják a gyermekek, hogy a rákövetkező héten eljászassák, megjeleníthessék különbözőképpen a mesealakokat. A tevékenység befejezését jelzi a gyertya elfújása vagy énekünk, ami stílusosan kapcsolódik a meséhez.

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére

Célunkat akkor érjük el, ha

- *a gyerekek játék közben is odaillő mondókákat, verseket, ritmusokat mondogatnak*
- *szívesen hallgatnak mesét, kérik a mesék ismétlését*
- *önálló verselésre, mesemondásra vállalkoznak*
- *segítenek a mesemondás, verselés helyének, feltételeinek kialakításában*
- *tevékenyen, aktívan vesznek részt a beszélgetésekben, felfogják, megértik a hallott irodalmi mű témáját, humorát, költői képeit, a hangzás, a hangulat, érzelem és alkalom egységében*
- *megszilárdulnak a mesehallgatáshoz kapcsolódó szokásaik, figyelmük fenntartásának és ellenőrzésének egyezményes jelzései,*
- *össze tudják kötni a folytatásos mesék, verses mesék, meseregények szálait*
- *vannak kedvenc mesehőseik, a velük történetek megjelennek a játékokban (bábozásban, dramatizálásban, szerepjátékban)*
- *beszélgetnek az elhangzottakról, megjegyzi az érdekes mese és szófordulatokat, furcsa, vagy szép hangzású neveket, s ez beépül aktív szókincsükbe*
- *kialakul a képességük a belső képteremtésre*
- *vigyáznak a könyvre.*

5.3.1.2 Ének, zene, énekes játék, **gyermektánc**

A zenei nevelés az óvodai élet mindennapjait áthatja, színesebbé teszi életünket, formálja mindannyiunk (gyermekek, felnőttek) személyiségét.

Fontosnak tartjuk a zenei műveltség megalapozását, az ízlés formálását, a magyar népi játékok megismertetését, és megszerettetését.

Az óvodában, amikor a tánchoz kapcsolódó mozgáskultúráról beszélünk, a magyar nép mozdulatszokásaira gondolunk. Az életkort tiszteletben tartva a gyerekek fejlettségéhez, mozgáskoordinációjához, és értelmi képességeihez alkalmazkodunk. A járás, játékos mozdulatok, egyszerű ismétlődő mozdulatformák készítik elő az óvodában a 8-10 évesek táncát. Az óvodában használt játékok, részben a népi játékokban megőrzött hagyományos mozdulatok, részben az óvodapedagógus és a gyermek közös leleményei. A körjáték, azon belül a páros forgás, guggolás, taps kifordulás az, amit óvodáskorban „gyermektáncnak” nevezünk.

Célunk:

- *A zene iránti érdeklődés felkeltése, befogadására való képesség megalapozása.*
- *A közös éneklés, a közös játék örömeinek megéreztetése, ami fejleszti a gyermekek zenei ízlését, esztétikai fogékonyságát.*
- *A gyermekek jussanak minél több olyan zenei élményhez, amely megalapozhatja zenei anyanyelvüket.*
- *A szülőföld értékeinek átörökítése énekes népszokások, népi mondókák, dalos játékok valamint a népzene megismertetése, megszerettetése által.*
- *Az énekes népi játékok és az igényesen válogatott kortárs művészeti alkotások segítségével a gyermek zenei képességeinek és zenei kreativitásának alakítása, a gyerek érzelmi, esztétikai világának gazdagítása.*

- A zenei improvizáció, a közös éneklés, közös énekes játék örömeinek megéreztetése, hogy azon keresztül formálódjon a gyermekek zenei ízlése, esztétikai fogékonysága. A gyermekek jussanak minél több olyan zenei élményhez, ami megalapozhatja zenei anyanyelvüket, serkenti őket a mozgásos improvizálásra és a zenei élmények vizuális kifejezésére.

Feladatunk

- igényes zenei kultúrát képviselő dalok, dalos játékok, mondókák kiválogatása, összeállítása az életkornak és az adott csoport képességszintjének megfelelően
- a nemzeti és etnikai kisebbségek és a migráns gyermekek hazájának kulturális értékeit is figyelembe vevő dal- és zenei anyag választás
- kellemes légkör biztosítása az énekes, táncos játékokhoz, sok zenei élményt nyújtása
- a zenei képességek, készségek (a ritmus, éneklés, hallás, mozgás) alakítása, fejlesztése
- a gyermek zenei kreativitásának és alkotókészségének a fejlesztése
- a gyermeki tehetség kibontakoztatása sokféle hangszer megismertetésével és használatával
- a gyermek zene, éneklés iránti érdeklődésének felkeltése
- a zene befogadására való képességek megalapozása
- különböző, változatos módszerekkel és eszközökkel a gyermek ritmusérzékének fejlesztése
- egyszerű táncok és játékos mozdulatok élményszerű gyakorlása, a gyermekek motiválása újabb mozdulatok kitalálására
- a magyar népi kultúra kincseinek, a népszokások egyes elemeinek, az ünnepeinkhez kapcsolódó zenék, dalok megismertetése
- a gyermek tér és formaérzékének fejlesztése a játékok során alkalmazott különböző térformák gyakorlásával.
- A tevékenység differenciált szervezeti formáinak biztosítása.

Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

A felhasznált zenei anyagok igényes, életkornak és az adott csoport képességszintjének megfelelő válogatása

Az óvodai zenei nevelés során a gyermekekkel mondókákat, énekes játékokat, komponált gyermekdalokat ismertetünk meg. A mondókák, énekes játékok zenei anyanyelvünk művészi értékei.

A **3-4 éves korú gyermekek** nagyon élvezik az **ölbeli játékokat**, amelyeket velünk közösen játszhatnak (arc-, kéz-, ujj és lovagoltató játék). A szeretetkapcsolat, a biztonságérzet kialakításának egyik láncszeme a tapintásos kontaktussal összekapcsolt zenei élmény. A kicsikkel egyszerű, 4-5 hangból álló olyan **énekes játékokat** tanítunk meg, amelyek álló helyzetben, játékos mozdulatokkal eljátszhatók. A gyermekek mindössze egy-két komponált gyermekdalt tanulnak meg az ünnepek köszöntésére.

A **nagyobb gyermekeknek** is, teremtünk továbbra is olyan helyzetet, hogy minél gyakrabban játszhatnak ölbeli játékokat, mondogathatnak mondókákat. Ők már képesek arra, hogy nehezebb pentaton jellegű, dúr hexachord hangkészletű énekes játékokat énekeljenek, amelyek mozgásanyaga is összetettebb. Megismertetjük a csigavonalat, hullámvonalat, szerepcserére épülő játékokat. A nyolcad, negyed ritmusképeken túl megjelenik a szinkópa is. Igényes műválasztás dominál a néhány alkalmi dal kiválasztásában is, melyekhez ösztönözzük a gyermekeket a mozdulatok kitalálására.

Az **5-6-7 éves gyermekeket** ösztönözzük „anyáskodó” szerepre, játsszanak minél több ölbeli játékot a kisebbekkel.

A döntés egyik játékos lehetősége a kiolvasó, amit különböző élethelyzetben is alkalmazhatnak a gyermekek.

A zenehallgathoz olyan műveket válogatunk, amelyek felkeltik a gyermekek érdeklődését a nemes zene iránt. Élethelyzethez kapcsolva tervezzük meg a zenei élményközvetítést. Lehetőleg minél többször énekelünk népdalokat, de megjelennek a zenei repertoárunkban a rokon-, és más népek dalai, a magyar komponált műzene, altatódalok és a klasszikus műzene.

A 3-6-7 éves korban megtervezhető hagyományos zenei tartalmak biztosítása

A 3-4 éves gyermekekkel megismertetünk 6-8 mondókát, ölbeli játékot és 10-15 énekes játékot. A rövid mondókák, dalok 2/4-es üteműek, amelyekben negyed és páros nyolcad ritmusok találhatók. Ezeken a játékokon keresztül ismertetjük meg közvetve a **zenei alafogalmakat**. Próbálgat halkabban, hangosabban beszélni, mondókát mondani és énekelni. Figyelik a csendet, a környezet hangjait, egymás hangját és a dallamjátszó hangszerek hangszínét, ezekre rácsodálkoznak, és az élmény újra és újra átélése iránti vágy megjelenik náluk. Érzékeltetik különböző játékos mozdulatokkal az **egyenletes lüktetést**. Énekelgetjük a gyermekek nevét, jelét, csalogatjuk őket énekelve a közös játékba, tevékenységbe. Felkeltjük a gyermekek érdeklődését a **zenehallgatás** iránt, hogy a gyermekekben fokozatosan kialakulhasson az áhítatos zenehallgatás. Minél több zenei élményt közvetítünk, elsősorban énekes előadásunkkal. A mindennapok során a különböző tevékenységekhez minél gyakrabban kapcsolunk zenei élmény-kiegészítést. A zene iránt érdeklődő szülőket próbáljuk bevonni a közös éneklésbe, az évszaki 30 perces rövid hangversenyekben. A gyermekeknek lehetőséget biztosítunk megtekinteni a 2-5 percig tartó hangszeres zenét, kórusmuzsikát videofelvételen, mikrocsoportban.

A **nagyobb, fejlettebb gyermekek** énekelgetnek 6 – 8 motívumból álló énekes játékokat, műdalokat. A

4-5 új mondóka és a 12-15 új gyermekdal megismerése mellett ismételtjük a 3 – 4 éves korukban tanult mondókákat, gyermekdalokat is. A dalok hangterjedelme továbbra is pentaton jellegű dúr hexacord marad. Az énekes játékok közül már nehezebbeket is válogatunk, pl. szerepcserés párválasztó, sorgyapító játékokat. A gyermekek minél gyakrabban énekelgetnek önállóan az éneklési készség fejlesztése és az önálló éneklésnél tapasztalható gátlások leküzdése érdekében. Énekelgetnek egyénileg, mikrocsoportban halkabban – hangosabban, magasabban, mélyebben. Próbálják a levegőben felvázolni az énekek dallamvonalát. Játsszunk kérdés-felelet játékokat változatos szövegű és ritmusú motívumokkal. Mikrocsoportban minél többször adunk erre lehetőséget. Érzékelik minél több alkalommal az egyenletes lüktetést, a motívumok hangsúlyát és a mondókák, dalok ritmusát. Használunk többféle népi ritmuseszközt a ritmusérzék fejlesztéséhez. Ezeket a „ritmushangszereket” közösen barkácsoljuk, hogy együtt tudjunk mondókázgatni, énekelgetni maguk és egymás öröme. A zenei élményközvetítés mindennapos lehetőség, minél többféle tevékenységhez kapcsoljuk.

Az **5-6-7 éves gyermekeknek** van lehetősége megismerkedni, és sokat ismételtetni 4-7 új mondókát, 15-18 új énekes játékot és 3-4 alkalomhoz illő műdalt. A tanult mondókáknak, gyermekjátékoknak kitalálunk szimbólumot, melyeket elhelyezünk a zenepolcon. Ezek emlékeztetnek a tanult dalokra, és lehetőséget adnak a felidézésre, ismétlésre, az élmények felelevenítésére. A dalok hangkészletére általában a félhang nélküli ötfokúság a jellemző. Olyan dalokból válogatunk, melyben szünet, szinkópa, triola ritmusjelek is megtalálhatók. A legidősebb óvodások szabálytartó képessége megengedi, hogy bonyolultabb párcsere, kapus, hidas, sorgyapító-fogyó játékokat tervezzünk, ami ennek a korosztálynak egyben a néptánca is. A gyermekekkel együtt variáljuk az énekes játékok mozgásanyagát olyan egyszerű táncos lépésekkel, amit a felnőtt minta utánzásával követni tudnak. A gyermekek tiszta éneklését minél gyakoribb egyéni énekléssel segítjük elő. A hallásfejlesztést segít fogalompárokot, pl. a halkabb-hangosabb éneklést, összekapcsoljuk a tempóváltoztatással, dallambújtatással, hangszínfelismeréssel. A ritmusfejlesztésünk eredményének tekintjük, hogy a gyermekek meg tudják különböztetni az egyenletes lüktetést és a dalok ritmusát. A gyermekek gyakran játszanak zenei formaérzék-fejlesztő játékokat, hogy különböző mozgással megérezhessék a motívumok hosszát. Fejlesztjük a gyermekek alkotóképességét, lehetőséget teremtünk arra, hogy egy-egy zenei képességfejlesztő játékot többféleképpen lehessen megoldani. Kedvelt tevékenysége gyermekeinknek, az igényes művészi zenére történő mozgás improvizáció, e készség fejlesztését, tudatosan, tervezetten támogatjuk egyéni és társas formában.

Az ügyesebb 5-6-7 éves gyermekeknek adunk lehetőséget, hogy metallofon használatával a zenei komplexitás megvalósuljon, játszassanak és próbálgassák a néhány hangból álló gyermekdalokat.

A tevékenység differenciált szervezeti formáinak biztosítása

A zenei nevelésünk szervezeti formája is kötetlen és kötött jellegű. A munkaformái tovább differenciálódnak. Az ének-zenei képességfejlesztő játékokat kötetlen jelleggel mikrocsoportos munkaformában szervezzük meg. Ezzel a munkaformával a gyermekek egyéni képességeit figyelembe véve eredményesebben tudjuk fejleszteni. Nagy hatékonyságot mutat ez a munkaforma a kiemelkedő képességű gyermekeink fejlesztésében is. A kötött jellegű szervezett énekes játékot, lehetőleg az udvaron tartjuk meg, rossz idő esetén pedig a csoportszobában, tornaszobában a délelőtti levegőzés előtt. Ebben a formában csak énekes játékokat tervezünk, hogy semmi se szakítsa meg az önfeledt, élményteli játékot. A zenehallgatást különböző tevékenységekhez kapcsoljuk. A délutáni órákban arra is teremtünk módot, hogy a gyermekek kedvük szerint megnézhessenek néhány perces kórusművet, hangszerekkel megszólaltatott klasszikus műzenét.

A programhoz évszaki hangversenyek társulnak, amit elsősorban zeneiskolások, énektagozatú iskolás tanulók, szülők, nagyszülők, zenetanárok bevonásával szervezzük meg.

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére

Célunkat akkor érjük el, ha

- *örömmel énekelnek, csoportosan és egyénileg, önálló indítással életkoruknak megfelelően tisztán*
- *képesek az egyenletes lüktetés és ritmus együttes gyakorlására*
- *ismerik és megkülönböztetik a „tá” és „ti-ti” ritmusokat, tisztában vannak a szünet, mint zenei egység jelentésével*
- *megkülönböztetnek halk-hangos, magas-mély, gyors-lassú fogalompárokat énekes gyakorlatban is*
- *képesek dallamfelismerésre kezdő vagy belső motívumról*
- *ismernek néhány ütőhangszert, azokat önállóan és változatosan használják az egyenletes lüktetés és ritmus kifejezésére, valamint az éneklés kíséretére is*
- *egyszerű, játékos mozgásokkal kísért körjátékokat, **táncokat**, gyermekjátékokat egyöntetűen, esztétikusan játszanak.*
- *jól ismerik a különböző mozgásformák, térformák kialakítását (kör, csigavonal, hullámvonal, páros kör, mindenki párban, csillagforma, szűkülő és táguló kör, kaputartás, bújás)*
- *megfigyelnek és megkülönböztetnek finomabb hangszíneket a természetben, a környezetben hallható zörejekben, beszéd és énekhangokban, valamint hangszeren játszott zenében.*

5.3.1.3 Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka

Az érzelmi kommunikálást, a gyermekek érzelmeinek, gondolatainak kifejezését a művészetek eszközeivel alakítjuk ki és fejlesztjük. A gyermeki alkotás a belső képek gazdagítására épül.

Célunk

- *A gyermekek a családban és a közösségben szerzett élményeik hatására, belső fantáziaviláguk, érzelmeik segítségével, egyéni szabad önkifejezésre váljanak képessé.*
- *Esztétikai érzékenységük, a szép iránti fogékonyságuk alakítása.*
- *A helyes ceruzafogás elsajátíttatása.*

Feladatunk

- *a gyermekek megismertetése az eszközök használatával, a különböző anyagokkal, a rajzolás, mintázás és kézi munka különböző technikai alapelemeivel és eljárásaival*
- *lehetőség teremtése a különböző technikák, változatos módon történő alkalmazásához, a megfelelő készség szint kialakításáig történő gyakorlásához, optimális körülmények megteremtése a gyermekek ábrázoló tevékenységének elősegítésére: elegendő hely és idő, az eszközök hozzáférhető helyen történő elhelyezése (elegendő mennyiségben, megfelelő minőségben)*
- *a gyerekek hozzásegítése a tevékenység funkcióörömeinek sokszori átéléséhez, türelmes kivárása, míg e tevékenykedés során felébred a „valamit létrehozás” vágya, a gyermekek eljutnak az alkotó tevékenység öröméig*
- *a gyermek differenciált segítése a saját szintjéhez képest történő fejlődésben*
- *a gyermekek önálló önkifejezésének segítése egész nap folyamán*
- *a gyermek érzékelésének, észlelésének és képzeletének, sík és térbeli tájékozódó képesség kialakulásának, fejlődésének segítése*
- *vizuális tapasztalatok nyújtása,*
- *képi, kommunikációs nyelv kialakulásának elősegítése,*
- *lehetőség biztosítása a környezet esztétikai alakítására és az esztétikai élmények befogadására.*

Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka

A gyermeki alkotó-alakító tevékenység feltételeinek megteremtése

Az alkotó tevékenységhez méretben, minőségben megfelelő eszközöket biztosítunk. Az eszközök kiválasztásában a praktikum, a célszerűség és az esztétikum szem előtt tartására törekszünk. Az alkotó-alakító tevékenységekhez az a megfelelő hely, ahol a mozgó gyermekektől védett az alkotók köre.

A különböző méretű anyagok elhelyezéséhez tároló helyeket biztosítunk. A munkaasztalt úgy alakítjuk ki, hogy maximum 6 gyermek egyszerre kényelmesen elférjen, és közel legyenek a tárlóhelyek.

Az alkotó tevékenységhez olyan légkört teremtünk, amelyben a gyermekek szívesen bekapcsolódnak a munkába, s az elrontott sikertelen lépéseiket minden lelki feszültség nélkül javítják, vagy előlről kezdik.

A tevékenységhez elegendő időt biztosítunk. A gyermekek addig alkothatnak, ameddig kedvük tartja. A gyermekeknek egyenként tanítjuk meg az eszközök biztonságos kezelését. A rajzoláshoz, festéshez, mintázáshoz, anyagformáláshoz, szövés-fonáshoz, batikoláshoz, origamihoz, építéshez, a kézimunka egyéb fajtáihoz, a műalkotással való ismerkedéshez végig gondoljuk a feltételeket, s megteremtjük a mindennapi szabad játékban is. A gyermekek a festéshez, köpenyt vagy kötenyt használnak, hogy óvják a tiszta ruhájukat.

A 3-6-7 éves korban tervezhető alkotó, alakító tevékenységek tartalmának, minőségének differenciált fejlesztése

Az óvodába kerülő **3-4 éveseknek** lehetővé tesszük, hogy játszva ismerkedhessenek az anyagokkal, eszközökkel és a technikai kivitelezés módjaival.

A tevékenységek a képalakítás, a plasztikai munkák és az építés köré csoportosíthatók. Megtervezük a **képalakító tevékenységek** technikáját, eszközeit. Nem tervezzük a szándéktalan firka és a látszólag szándékos forma-firka időszakában a témajavaslatot. A gyermek az elkészült firka után megfogalmazza, hogy mit alkotott. A gyermekeknek később is van lehetősége az élményeiknek, érdeklődésüknek megfelelő szabad témaválasztásra. Alkothatnak a gyermekek képeket festéssel, nyomattal stb. Segítjük a gyermekek képalakító készségeinek megindulását a szórt elrendezéstől a képelemek, részformák elemeinek egymáshoz rendezésével. A gyermekek tetszés szerint vehetnek részt a **plasztikai alakításban**. Megismertetjük őket az anyagok alakíthatóságával nyomkodva, ütögetve, gyurkálva, gömbölyítve, simítva, sodorva, biztosítjuk a mindennapi gyurmázás (agyagozás) lehetőségét. A legkisebb óvodásokat megismertetjük az **építés** során a különböző tárgyak formáival, alakzataival. Olyan lehetőséget teremtünk, hogy szívesen beszéljenek alkotásukról, s örüljenek a létrehozott produktumnak. Ezért a rajzos munkaterületen kialakítunk egy esztétikus polcot, képtároló lehetőséget, hogy sokáig tudjanak gyönyörködni alkotásaikban.

A gyermekeket az évszakonként megrendezett ovi-galériával is megismertetjük. Kis csoportokban többször van módjuk megnézni, megcsodálni a kiállított alkotásokat. A gyermekek a kiállított alkotásokról nyilvánítanak

véleményt. Az óvoda ovi-galériáját az 5-6-7 évesek ízlésformáló, szemet gyönyörködtető, helyének tekintjük, ahol a műalkotások hangulati, formai, színbeli hatásáról ejtünk szót. A gyermekek kis csoportokban személyesen találkoznak a kiállító iskolásokkal, alkotó rajztanárral, vagy művésszel. Büszkék óvodájuk galériájára, invitálják szüleit, nagyszüleit is a látvány megtekintésére.

A **4-5 éves gyermekek** alkotó-alakító tevékenységét gazdagítjuk, bővítjük tovább. A gyermekeknél megjelenő szándékos **képalakító** tevékenységet segítjük élményeikhez kapcsolható témajavaslatokkal, s ezekhez legkifejezőbb, legmutatósbab technika kapcsolásával. Megjelenik a gyermekek rajzában az emberábrázolás, a környezet, a tárgyak, a cselekvések saját elképzelés alapján történő megjelenítése. A gyermekek gyönyörködnek a gazdag formákban, a színkeveréssel alkotott színárnyalatokban. Használunk ceruzát, krétát, filc- és rost írókat, fapálcákat, különböző vastagságú ecseteket a rajzok finomabb kidolgozásához. Spárgából, fonalából, textilből, termésekből képeket komponálnak. A **plasztikai munkák** során gyakoroljuk a formák tagolását. Játékukhoz kellékeket, valamint alkalmi ajándéktárgyakat készítünk. Használunk különböző formájú textilt, bőrdarabot, gallyakat, terméseket a plasztikus formák létrehozásához. Az **építés** során segítjük a gyermekek próbálkozásait a tér variálásával, az építés részletezésével. Ehhez, pl. nagyobb méretű dobozokat, takarókat, térelválasztó elemeket, berendezési tárgyakat használunk. A gyermekeket aktivizáljuk az eszközök előkészítésére, tisztán tartására, elrakására.

Az **5-6-7 éves gyermekek** alkotó-együttműködési készségét figyelembe véve segítjük a képi, a plasztikai és a környezetalakításból eredő aktív tárgykészítés bővülését. A **képalakító alkotás** során a gyermekek minél többször alkothatnak közös kompozíciót. Gazdagítjuk a technikai megoldásokat és az eszköz-lehetőségeket, pl. batik, kollázsok, plakettek, domborművek, viaszkar, lenyomatok stb. alkalmazásával. A saját élményeken alapuló cselekményes témában megjelennek a mesék, versek, énekes játékok, ünnepek eseményábrázolásai is. A gyermekeket arra ösztönözzük, hogy a képalakításhoz alkalmazzanak minél eredetibb megoldásokat, jelenítsék meg a formákat, színeket egyéni módon. A gyermekek **plasztikai munkájában** is megjelenik a közös térbeli, többalakos kompozíció, egy-egy mesejelenet, énekes játék, élethelyzet stb. Egyénileg dolgozhatnak kisméretű szövökereteken. Az óvoda „legidősebbjei körében” kialakítjuk az ajándékkészítés igényét. Bízattjuk őket, hogy az ünnepekre, a vendégek fogadására készítsenek ajándékot szülei, vendégeik részére, de gondoljanak az óvoda legkisebbjeire és felnőttjeire is. Arra törekszünk, hogy éljék át minél gyakrabban az ajándékozás örömet.

Segítjük a gyermekeket a játékok, bábok, játékkellékek készítésében. Szülők segítségével gyűjtjük az alkotó-alakító munkához szükséges anyagokat. A gyermekek megtervezői a környezetalakító, díszítő munkának. Bevonjuk a szülőket is az óvoda szépítésébe. Segítjük a gyermekeket abban, hogy az építés során nagyobb méretű elemekből, térben állítsanak össze, pl.: búvóhelyet, mobil színpadot, drámajátékhoz szükséges egyszerű díszleteket stb. A térbeli tapasztalattal segítjük az eredeti megoldások kivitelezését is.

A gyermekek lehetőleg teljesen önállóan készítenek elő, illetve gondolnak minden anyagot, eszközt, amelyek az alkotó tevékenységhez szükségesek. Több napon át tartó építés lehetőségét is biztosítjuk a gyermekeknek.

A tevékenység differenciált szervezeti formáinak biztosítása

Az alkotó-alakító tevékenységek a mindennapi játékban egyénileg, párban, kis csoportokban megjelenő játékfajta. Egy héten egyszer tudatosan irányított mikrocsoportos, kötetlen formájú tevékenységet szervezünk. Az általunk előkészített eszközök motiválják a gyermekeket az alkotóalakító tevékenységre. Az egyéni segítségnyújtás érdekében egyszerre csak 5 – 6 gyermek vesz részt a tevékenységben. Megteremtjük annak lehetőségét, hogy minden gyermek ilyen formában megalkothassa az ajánlott eszközfeltételekkel képi-plasztikai elképzelését. A gyermekek megjelenítik személyiségük kivetített darabját, amelyben érzelmeik, vágyaik, szorongásaik, fantázia- és élményviláguk megmutatkozik.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére

Célunkat akkor érjük el, ha

- kialakul a gyermekekben egy sajátos képi kommunikációs nyelv
- bátrak, ötletesek az építésben, a téralakításban
- tevékenyen részt vesznek az őket körülvevő tér, valamint a térbeli makettek rendezésében
- képalakításaikban egyéni módon jelezni tudják az elemi térviszonylatokat. Élményeik, elképzeléseik, képzeteik megjelenítésében többnyire biztonsággal használják a képi kifejezés változatos eszközeit
- szín- és formaábrázolásuk változatos
- emberábrázolásaikban megjelennek a részformák, próbálkoznak a legegyszerűbb mozgások jelzésével is
- tudnak formákat mintázni emlékezeik alapján és megfigyeléseik felhasználásával
- önállóan tudják alkalmazni a megismert technikákat, önállóan díszítenek tárgyakat, elképzeléseik megvalósításában kreatívan alkalmaznak egyszerre akár több ismert technikát
- kialakul a finom kézmozgás képessége biztos és helyes ceruzafogással
- vonalvezetésük balról jobbra halad
- esztétikai élmény létrehozásával gazdagodik személyiségük
- ismernek 2-3 műalkotást, jellegzetes épületet, hidat.

5.3.2 Mozgás, edzés, szervezett mozgás

Az óvodáskor a természetes hely -, helyzetváltoztató- és finommotoros mozgáskészségek tanulásának, valamint a mozgáskoordináció intenzív fejlődésének szakasza, amelyeket sokszínű, változatos és örömteli, érzelmi biztonságban zajló gyakorlati formákkal, játékokkal szükséges elősegíteni. Ezzel biztosítható a mozgás és az értelmi fejlődés kedvező egymásra hatása.

A mozgásos játékok, tevékenységek, feladatok rendszeres alkalmazása kedvezően hatnak a kondicionális képességek közül különösen az erő és az állóképesség fejlődésére, amelyek befolyásolják a gyermeki szervezet teherbíró képességét, egészséges fejlődését. Fontos szerepük van a helyes testtartáshoz szükséges izomegyensúly kialakulásában, felerősítik, kiegészítik a gondozás, és egészséges életmódra nevelés hatásait.

A tornának, játékos mozgásoknak, az egészséges életmódot erősítő egyéb tevékenységeknek teremben és szabad levegőn, eszközökkel és eszközök nélkül, spontán vagy szervezett formában az óvodai nevelés minden napján-az egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve-minden gyermek számára lehetőséget kell biztosítani.

Szabad, spontán mozgás:

A spontán, a szabad játék kereteiben végzett mozgásos tevékenységeket kiegészítik az irányított mozgásos tevékenységek. A komplex testmozgások beépülnek az óvodai élet egyéb tevékenységeibe is, miközben együtt hatnak a gyermekek személyiségének – pozitív énkép, önkontroll, érzelemszabályozás, szabálykövető társas viselkedés, együttműködés, kommunikáció, problémamegoldó gondolkodás – fejlődésére.

A mozgás egy állandó belső késztetés a gyerekek számára, ezért örömmel és természetes módon gyakorolják.

Az óvoda udvara lehetőséget nyújt a mozgásformák gyakorlására, mozgásos játékokra, miáltal a gyerekek természetes mozgásigénye sokrétűen kielégül. A gyermekek különböző terepeken gyakorolhatják a különböző fogó játékokat, mászásokat, gurulásokat, bújócskát, stb.

A csoportszobákban fontos szempont, hogy elegendő teret, rögzített és/vagy mobilizálható, eszközt biztosítsunk a mozgásos játékokhoz. Így a gyermekek váltakozva használhatják azokat a torna és egyéb eszközöket, amelyek testedzésüket, mozgásfejlődésüket is szolgálják.

A jó levegő, napfény, víz segítik a gyermekek edzését. Késő ősszel és télen az udvar mozgáslehetősége időnként kevésnek bizonyul. Sétával, közeli játszóterek látogatásával a levegőzés és mozgás adta lehetőségeket szükséges kiegészíteni.

Nyáron fontos gondoskodni a nap, a lég- és vízfürdőzésről. Módszere, szervezése a nevelőtestület által kidolgozott, a helyi körülményeket figyelembe vevő nyári terv alapján történik.

Szervezett mozgás

A sokoldalú képességfejlesztés révén szorosan kapcsolódik más nevelési területekhez.

a) mindennapos testnevelés

25-30 percben (az életkori, egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve) sok játék, pergő ritmusú, frissítő mozgás jellemzi. Törekedni kell a gyermekeket legjobban fejlesztő, kooperatív mozgásos játékok széleskörű alkalmazására, a szabad levegő kihasználására.

b) testnevelés foglalkozás

a természetes emberi alapmozgások, mint pl.: járás, futás, ugrás, dobás, mászás, kúszás, gurulások, egyensúlyozások, mozgásos játékok alkotják.

Célunk

- *A gyermekek természetes mozgáskedvének megőrzése, mozgásigényük kielégítése.*
- *Rendszeres mozgással az egészséges életvitel megalapozása.*
- *A gyermeki személyiség sokoldalú, harmonikus fejlesztése a gyermek testi- és mozgásfejlesztésén keresztül.*
- *A természetes mozgásfajták gyakoroltatásával alakuljanak ki azok a feltételes reflexek, melyek a gyerekek összerendezett és gazdaságos mozgását létrehozzák.*
- *Téri tájékozódás, oldaliság kialakítása.*

Feladatunk

- *a mozgás beépítése természetes módon a gyermek tevékenységébe*
- *mozgásra inspiráló biztonságos környezet kialakítása*
- *a baleset elkerülése érdekében a mozgástevékenység szabályainak kialakítása gyermekekkel közösen, majd fokozott betartatása*
- *mozgásos tevékenység lehetőségének biztosítása a csoportszobában és az udvaron*
- *a gyermekek természetes mozgásának: a járás, a futás, támasz, függés, egyensúlyozás, ugrás, dobás; a ritmusérzék, motorikus képességek differenciált fejlesztése, az alapmozgások koordinációjának elősegítése*

- *a gyermekek testi képességeinek: erő, gyorsaság, ügyesség, állóképesség fejlesztése*
- *gimnasztika, néhány talajtorna elem, labdagyakorlatok, testnevelési játékok megismertetése a gyerekekkel*
- *a testnevelés foglalkozások anyagába testalkati deformitások megelőzésére speciális gyakorlatok beiktatása*
- *prevenációs feladatok megvalósítása: nagymozgás-fejlesztés, egyensúlyérzék-fejlesztés, szem-kéz, szem-láb koordináció fejlesztése, testséma-fejlesztés, térpercepció-fejlesztés, finommotorika-fejlesztés, keresztcsatornák fejlesztése*
- *odafigyelés a gyermekek optimális terhelésére, a gyerekek egyéni szükségleteire és képességeire*
- *sikerélmény nyújtása, amely a gyermekeket aktív részvételre ösztönzi*
- *az egészséges versenyszellem alakítása, formálása*
- *a helyzetfelismerés, döntés, alkalmazkodó képesség segítése, a személyiség akarati tényezőinek alakítása.*

A 3-6-7 éves korban tervezhető mozgásfejlesztő játékok összeállítása

A gyermekek nagymozgását (járás, futás, kúszás, mászás) jól fejlesztjük az óvoda udvarán, ahol tér és mozgásfejlesztő eszközök állnak a rendelkezésükre. A szabad mozgással zavartalan gyakorlási lehetőséget adunk az irányított mozgástevékenység alatt megismert mozgásformák többszöri ismétlésére. A mozgásos tevékenységeket, s azok eszközeit mindenkor a gyermekek életkorához, fejlettségi szintjéhez és a csoportok összetételéhez méretezzük. Az irányított mozgásos játékok során a **3-4 éves gyermekek** nagymozgásának fejlesztésére helyezük a hangsúlyt. Megismertetjük őket a **futásgyakorlatokkal**, pl. futás különböző irányban, futás feladattal, különböző futásformákkal. Játszanak **ugrásgyakorlatokkal**, pl. szökdelések, sorozatugrások, rövid nekifutásból fellépések majd leugrások. Megismertetjük **dobásgyakorlatokkal**, **labdagyakorlatokkal**, pl. hajítás helyből távolba, hajítás helyből célba, labda feldobás – elkapás, labda leütés – elkapás stb. A mozgásos játékokkal adunk teret a **támaszgyakorlatok** gyakorlására, pl. csúszások, kúszások, mászások. A **talajtorna** elemeit is megjelenítjük a játékokban, pl. gurulás a test hossz tengelye körül. A gyermekek játszhatnak minél több **egyensúlyozó játékot**. Használunk többféle kéziszeret a különböző típusú mozgásos játékokhoz. A mozgásfejlesztő játékok nem túl könnyűek, nem túl nehezek. A gyermekeket elvárható erőikifejtésre készítjük. Megmutatjuk a helyes mintát, és igényeljük a mozdulatok pontos, esztétikus gyakorlását. A csoportteremben van mozgásra készítő eszköz, pl. trambulin, lépegetők, egyensúlyozó eszközök stb.

A **4-5 éves gyermekek** természetes mozgásában még mindig a nagymozgások fejlesztésére kerül a hangsúly. Az irányított mozgásos játékokban jelenítjük meg a **futásgyakorlatokat**, pl. futnak háromnégy akadályon át, fel- és lelépéssel, átbújással, tárgyhordozással stb. **Ugrásgyakorlatokat** szervezünk, pl. egy lábon, páros lábon, szökdelésekből, valamint felugrás két lábra, leugrás két lábra, játékos helyből- távolugró versenyt stb. A **dobásgyakorlatok** során próbálhatjuk a célba dobást egykezes felső dobással, babzsák távolba hajításával harántterpszállásból. A gyermekek játszanak labda-gyakorlatokat, hogy tudják a labdát feldobni és elkapni, különböző testhelyzetben gurítani. Az irányított mozgásos játékok során gyakorolják a **támaszgyakorlatokat**, pl. csúszást, kúszást, mászást, talajon és szereken. A **talajtorna** anyagként jelenítjük meg a gurulóátfordulás és a kézenállás előgyakorlatát, „a csikórugdalózást”. Kiemelt szerepet kap az egyensúlyérzék fejlesztése, a szem-kéz, szem-láb koordináció differenciálódása. A gyermekek játszanak **egyensúlyozó játékokat** 5 cm széles vonalon, vízszintes és rézsút szereken. Tervezünk lábboltozat erősítő speciális járás- és gimnasztikai gyakorlatokat.

Az **5-6-7 éves gyermekek** mozgása összerendezett, harmonikus ritmusú. Sokféle mozgáselemet ismernek, amit szívesen ismételnék játékos formában. Hangsúlyt fektetünk ennél a korosztálynál a finommotorika fejlesztése és a szabályjátékok gyakorlati alkalmazására. Gyakran tervezünk kisebb testrészekkel végzett mozgásokat. Használják a különböző kéziszeret, pl. szalagokat, rövidebb hosszabb botokat, kisebb-nagyobb labdákat és kendőket.

A különböző típusú **futógyakorlatokat** sorverseny, váltóverseny, versenyfutás közben gyakorolják a gyermekek. Megismertetjük a fokozódó futást, a gyorsfutást és a lassú futást. Végeznek **ugrásgyakorlatokat** is. Szökdelnek páros és egy lábon haladással. Végeznek sorozatugrásokat, különböző magasságú és különböző távolságban elhelyezett tárgyakra át. Néhány lépés nekifutással gyakorolják a magas- és távolugrásokat. A gyermekek játszanak **dobásgyakorlatokat**. Dobnak egykezes, kétkezes, alsó- és felső dobással célba, 2 m magas kötés felett is. A gyermekek nagyon kedvelik a **labdagyakorlatokat**. Vezetik a labdát járás, futás közben. Gyakran labdázhatnak párokban, kisebb csoportokban. Végeznek **támaszgyakorlatokat**, pl. pók-, rákjárás, talicskázás. Ismételjük az óvodában tanult talajtorna elemeket: guruló-átfordulást, a test hossz tengelye körüli gurulást és a lépő láb magasra lendítésével a kézenállást. **Egyensúlyoznak** padon járással, fej-, kar- és lábmozgásokkal összekötve.

A különböző szervezeti formák megteremtése a gyermekek mozgásszükségletének differenciált kielégítése érdekében

A gyermekek szabad mozgását a délelőtti és a délutáni udvari játék és séta során biztosítjuk. Az irányított mozgásos játékokat mindhárom korosztálynak heti egy alkalommal szervezzük meg, különböző időkerettel. A

mindennapi testedzést: a kocogást, futást mindhárom korosztálynak megszervezzük. A futás mennyiségét a gyermekek szabadon határozhatják meg. Hetente legalább kétszer „Zenés, mozgásos percek” szervezünk, ahol a gyermekek korcsoportonként különböző időkeretben zenére mozoghatnak. Az utánpótlás alapuló mozgás anyagát gimnasztikai elemekből építjük fel, pl. kartartások, testhelyzetek kar-, törzs-, térd- és lábmozgások, valamint különböző irányú járásgyakorlatokból. A szabadban szervezett énekes játékok is jól szolgálják a gyermekek mozgásszükségletének kielégítését.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére

Célunkat akkor érjük el, ha

- *növekszik a gyermek teljesítőképessége, teherbíró és ellenálló képessége, mozgása összerendezettebbé, ügyesebbé, megfelelő ritmusúvá válik*
- *szereti és igényli a mindennapos mozgást*
- *mozgása harmonikus, összerendezett*
- *téri tájékozódása kialakult, irányokat meg tud különböztetni*
- *magabiztosan alkalmazza a jobb-bal kifejezéseket, ismeri saját testét, testrészeit, képes meg is nevezni és beazonosítani*
- *fizikai erőnléte, állóképessége életkorának megfelelő*
- *kialakult a szem-kéz, szem-láb koordinációja*
- *fejlett az egyensúlyérzéke*
- *a mozgásos játékok, gyakorlatok téri helyzetek felidézésére képes, vizuálistemóriája korának megfelelően fejlett*
- *ismer legalább egy labdajátékot (foci, kidobós)*
- *ismeri legalább 2-3 kéziszer használatát (labda, ugrókötel, karika)*
- *képes alkalmazkodni társaihoz, korának megfelelően fejlett az önuralma, toleráns, együttműködő, segítőkész*
- *ismeri a csapatjáték szabályait*
- *egészséges versenyszellemmel képes küzdeni.*

5.3.3 A külső világ tevékeny megismerésére nevelés

Szeretnénk olyanná nevelni óvodásainkat, akik a természeti- emberi-tárgyi környezetükben jól eligazodnak, pozitívan viszonyulnak a természethez, az emberi alkotásokhoz, megtanulják azok védelmét, az értékek megőrzését, életkoruknak megfelelő magatartás- és viselkedéskultúrával rendelkeznek.

Célunk:

- *Tapasztalatok, ismeretek nyújtása - a természeti-emberi és épített környezet jelenségeiről, a hazai táj, a helyi hagyományok, szokások, a családi és tárgyi kultúra értékeiről, amelyek segítik a gyermekeket az életkoruknak megfelelő biztos eligazodásban, tájékozódásban.*
- *A természetet szerető, védő emberi értékek alakítása, környezettudatos viselkedés megalapozása. Olyan szabályok, magatartásformák megismertetése, amelyek a természet védelmére, megővésére nevelnek.*
- *A gyermekek kíváncsiságának felkeltése a körülöttük lévő dolgok, tárgyak, jelenségek mennyiségi alaki, nagyságbeli és téri különbözőségeinek összefüggéseire. A biztos téri tájékozódás elősegítése.*

Feladatunk

- *a gyermekek személyiségének komplex tevékenységekkel, cselekedtetéssel történő fejlesztése, amelyek képességeikhez, fejlődési ütemükhöz alkalmazkodnak*
- *igazodás a gyermekek életkori sajátosságaihoz, az egyéni fejlettségi szintjükhöz, eltérő élmény- és ismeretanyagukhoz*
- *sok élmény, elegendő idő, megfelelő hely és eszköz biztosítása a spontán, és szervezett tapasztalat- és ismeretszerzésre, a környezetkultúra és a környezettudatos életvitel szokásainak alakítására*
- *a környezetük jelenségeinek, tárgyainak, tulajdonságainak mennyiségi, alaki, nagyságbeli és téri viszonyainak felfedeztetése, tapasztalat szerzetés játékos formában*
- *a valóság objektív bemutatásával a gyermekek segítése abban, hogy meglássák az összefüggéseket, képesek legyenek megfogalmazni is azokat, rávezetésük a helyes ítéletek alkotására*
- *gazdaságosságra (takarékoságra) és újrachasznosításra törekvés, pozitív mintakövetéssel szemléletük formálása*
- *tevékenykedtetésük során a gondolkodási műveletek fejlesztése, a logikus gondolkodás megalapozása*
- *a gyerekek megtanítása arra, hogy a szerzett tapasztalatokat különféle szempontok alapján rendszerezék*

- annak a célkitűzésnek az elősegítése, hogy a problémahelyzetekben a gyerekek maguk találják ki a megoldást, próbálkozzanak, kísérletezzenek, éljék át a felfedezés örömét
- a gyermekek önálló vélemény alkotásának elősegítése, döntési képességeik fejlesztése a kortárs kapcsolatokban és a környezet alakításában
- **a fenntartható fejlődés érdekében, a környezettudatos magatartásformálás megalapozása, alakítása**
- óvónői irányítással különböző játékok szervezése, amelyek segítik a gyermekek képességeinek célzott fejlesztését (pl. logikai fejtörők, nyelvi játékok stb.)
- differenciált feladatadással annak az elősegítése, hogy a gyermekek önmaguk lehetőségeihez képest fejlődjenek
- a gyermekek által feltett kérdésekre igényes, értelmi szintjükhöz igazodó válaszadás érdeklődésük és beszédkedvük megőrzése érdekében
- a gyermekek egyéni feladatmegoldásának meghallgatása, a sajátos logika elfogadása
- a kommunikatív és együttműködési képesség fejlesztése.
- A tevékenység differenciált szervezeti formáinak megteremtése.

5.3.3.1 A környezet megismerésére nevelés

A külső világ tevékeny megismerése

A 3-4 éves gyermekek az óvoda elfogadása, megszerettetése után ismertetjük meg közvetlen óvodai környezetünkkel.

Megfigyeljük az évszakok szépségét, színeit, jelenségeit, időjárását, növényeit.

Gyűjtünk terméseket, leveleket, kavicsokat, tollakat, évszakokra jellemző képeket. Meglátogatjuk a közelben lakó csoporttársait, beszélgetünk a család tagjairól. Megismertetjük őket az óvoda utcájával, épületeivel, boltjaival, üzleteivel, az ott található intézményekkel, közvetlen környezetünk állataival, növényeivel.

A környezetünkben lévő szobrot gyakorta megnézzük a gyermekekkel. Beszélgetünk a környezet formáiról, nagyságbeli, mennyiségi jellemzőiről.

A téli időszakban lehetővé tesszük, hogy a gyermekek vadállatokról készült videofelvételeket (maximum 5-10 perceset) megnézhesenek.

A 4-5 éves gyermekek tapasztalat- és élményszerző sétáit az óvoda utcáján túl, az óvoda közvetlen környezetében szervezzük meg. Törekszünk a megfigyelések, gyűjtőmunkák gazdagítására, differenciálására. A gyermekek az évszakok szépségét, jelenségeit, az időjárás változását megfigyelésük után jelzik az évszakokat bemutató jeltáblákon.

Tudnak gyönyörködni az évszakok növényeiben. Összefüggéseket keresünk az időjárás és az emberek tevékenysége között.

Terméseket gyűjtünk, s azokat hasznosítják segítségünkkel. Végzünk rügyeztetést, magvak csíráztatását, hajtást. Közösén készítünk albumot az évszakokról gyűjtött képekből.

Ellátogatunk a családokhoz, nézegetünk családi képeket. A gyermekek bemutatják a család tagjait, otthonukat.

A gyermekekkel ellátogatunk az óvoda közvetlen környezetében lévő orvosi rendelőbe, szolgáltató üzletekbe, intézményekbe. Megcsodáljuk a környezetükben található esztétikai alkotásokat.

Gyakoroljuk a gyalogos közlekedés szabályait. Megismertetjük a személy- és teherszállító járműveket.

Az óvoda környezetében élő állatokat, madarakat, bogarakat is megismertetjük.

A téli időszakban lehetővé tesszük, hogy a gyermekek vadállatokról szóló videofelvételeket (10-15 perces időtartamút) tekinthessenek meg.

Az 5-6-7 éves gyermekeket megismertetjük az óvoda tágabb környezetével. Felfedezik az évszakok szépségét, a színeik árnyalatát, a környezet szennyeződéseit (víz, levegő, föld), a növények fejlődési feltételeit. Gondozunk terráriumot vagy floráriumot, csíráztatunk, tőosztással szaporítunk, ültetünk növényeket. A gyermekek megismerkedhetnek gyógyfűvekkel, mezei virágokkal, vadon termő ismertebb növényekkel is.

A gyermekek végeznek egyszerű kísérletet a növényekkel, állatokkal (pl. földi giliszta farm, katicabogár altatása), vízzel, levegővel és a talajjal is.

A gyermekek megismerik a felnőttek munkáját, ellátogatnak többféle munkahelyre, ahol szüleik dolgoznak.

A természet kincseit őrző sarokban a gyermekek osztályozzák az összegyűjtött anyagokat, s amit lehet, hasznosítanak. Az évszakokat bemutató tábla mellett tervezünk napszak-bemutató táblát is, amit a gyermekek önállóan kezelnek.

Ellátogatunk a középületekbe: múzeumba, színházba, kiállító termekbe, építkezésekhez, bölcsődébe, óvodába, iskolába, vasútállomásra. Sok ismeretszerzési lehetőséget biztosítunk a szárazföldi, vízi, légi közlekedésről. Meglátogatjuk környezetük háziállatait, megfigyelik, hol élnek. Összehasonlítjuk az ismert állatok környezetét, életmódját.

A gyermekeknek bemutatjuk videofelvételen keresztül a vadon élő állatok környezetét, életmódját.

A gyermekeknek lehetőséget adunk – érdeklődésük szerint – többször megtekinteni az állatokról szóló videofelvételeket.

A tevékenység differenciált szervezeti formáinak megteremtése

A gyermekek fejlesztése mindhárom korosztály esetében mikrocsoportban történik, a közvetlen tapasztalat- és élményszerző séták alkalmával.

Hetente – kéthetente egy természeti – emberi – tárgyi környezeti téma megfigyelését tervezzük. A délutános óvodapedagógus megérkezése után a délelőtti óvodapedagógus a hét három délelőtti maximum 8 – 10 gyermekkel megfigyelteti a tervezett témát.

Az élmények egyeztetésére az ebéd előtti öltözködésnél, a gyűjtemények közvetlen megtekintésénél és az évszaki albumok összeállításánál adunk lehetőséget. Évszakonként egy alkalommal erdei óvodai programot szervezünk.

A 3-4 éves gyermekek erdei óvodai programja félnapos, az óvoda közelében található ligetes, fás park ad erre lehetőséget. (A hátizsákokba elkészített tízórai jelzi a félnapos levegőn tartózkodást.)

A 4-5 éves gyermekekkel kétszer fél napot tervezünk a természetben tartózkodásra.

Az 5-6-7 éves gyermekekkel két teljes napot is kint tölthetünk, akár távolabbi erdős-ligetes terepen, ahol az egészséges életmódjuk biztosításához megvannak a feltételek. Minél több videofelvételt vagy fotót készítünk a közvetlen tapasztalatokat közvetítő, felfedeztető tevékenységekről, hogy a gyermekek a felvételek többszöri megtekintése segítségével újra meg újra átélhessék az élményeiket.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére

Célunkat akkor érjük el, ha

- a gyermekek tudják személyi adataikat, szülei nevét, foglalkozását, testvéreik nevét, életkorát
- ismerik a család életét, a családtagok otthoni munkáját
- ismerik a viselkedés alapvető szabályait, kialakulóban vannak azok a magtartási formák és szokások, amelyek a környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek
- gyakorlottak az elemi közlekedési szabályok betartásában, elsajátították az alapvető viselkedési szabályokat
- tudják csoportosítani az ismert közlekedési eszközöket
- ismerik a környezetükben lévő intézményeket (tűzoltóság, rendőrség, orvosi rendelő iskola, könyvtár, művelődési ház, zöldsziget, élelmiszer üzlet, piac stb.), tisztában vannak az itt dolgozó emberek munkájával
- felismerik és megnevezik a környezetükben észlelhető színeket, azok árnyalatait, fel tudják emlékeztetni is idézni azokat
- ismerik a természet változásait, felismerik az időjárás és az öltözködés közötti összefüggéseket
- ismerik az évszakok jellegzetességeit
- tudják a napok nevét, sorrendjét, ismerik a napszakokat
- tudnak különbséget tenni az élő és élettelen természet jelenségei, elemei között
- az általuk ismert állatokat életmódjuk, külső jeleik, lakóhelyük alapján tudják csoportosítani, ismerik a környezetükben élő állatokat és növényeket, azok gondozását és védelmét
- ismerik az emberi test felépítését, a testrészek nevét, funkcióját, törekednek testük tisztában tartására
- ismerik az orvos gyógyító munkáját
- kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek.

5.3.3.2 A matematikai nevelés

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére

Célunkat akkor érjük el, ha

- gondolataikat kifejezik tevékenységeikkel, és szóban is
- képesek csoportosan, párokban, egyénileg feladatmegoldásokra, együttműködésre
- képesek mennyiségek összehasonlítására különböző szempontok szerint
- képesek megfelelő szöveget alkotni mennyiségi viszonyokat ábrázoló képekről
- azonosítani tudnak síkbeli és térbeli alakzatokat, formákat
- képesek minta utáni másolásra
- tudnak tájékozódni a térben, ismerik a téri viszonyokat
- saját magukat képesek a térben elhelyezni, más irányhoz, tárgyhoz viszonyítani
- tudnak tájékozódni a síkban
- felismernek mennyiségi, alak, nagyságbeli, téri viszonyokat
- a cselekvő szemléletes és képi gondolkodás mellett kialakul az elemi fogalmi gondolkodásuk.

6. Integráció, kiemelt figyelmet igénylő gyermekek

Elutasítjuk a hátrányos megkülönböztetést bármilyen okból, így különösen a gyermek vagy hozzátartozói bőrszíne, neme, vallása, nemzeti, etnikai hovatartozása, politikai vagy más véleménye, nemzetiségi, etnikai vagy társadalmi származása, vagyoni és jövedelmi helyzete, kora, cselekvőképességének hiánya vagy korlátozottsága, születési vagy egyéb helyzete miatt. Társadalmi beilleszkedését segítjük a kiemelkedő tehetségestől a gyenge adottságúig, tekintet nélkül egyesek akadályozottságára, s az esetleg tapasztalható nagyon eltérő képességeire. Természetesnek vesszük és értékékként kezeljük a különböző, sokszínű kulturális hátteret, gondolkodásmódot, másságot.

Célunk

A harmonikus, nyugodt, biztonságot adó óvodai környezetben természetessé válnon a gyerekek között személyiségük különbözősége.

Feladatunk

- inkluzív szemlélettel a különbözőségeket elfogadó viselkedés és magatartás alakítása a gyermekközösségekben, ezen belül különösen a tolerancia, türelem, megértés, figyelmesség, segítőkészség, empátia készségek alakítása.

6.1 Részképesség-zavarok

Minden gyermek más, alapvető joga, hogy sajátos szükségleteinek, állapotának megfelelően segítséget kapjon képességei, készségei kibontakoztatásához. Különbözőségük miatt hasonlóan társaikhoz az egyéni bánásmódot alkalmazzuk, a részfunkciók fejlesztésén túl az általános személyiségfejlesztést tekintjük feladatunknak.

A részképesség-zavarok alapvetően nehezítik az iskolai tanulás során az olvasás, írás, matematika elsajátítását, ezért az óvodai foglalkozásokat preventív vagy korrekciós céllal szervezzük.

Felfogásunk szerint:

- minden kisgyerek fejleszthető
- a meglévő képességekből indulunk ki
- a megkésett, vagy zavart szenvedett képességek fejlődését támogatjuk, megsegítjük.

Ha a gyermekek, főként a nagycsoportos korúak, illetve további nevelési évre óvodában maradtak nem érik el társaik, korosztályuk fejlettségi szintjét, illetve az iskolába lépéshez szükséges fejlettségi szintet, pedagógiai, s ha szükséges pszichológiai vizsgálatot kell kényesíteni annak érdekében, hogy pontosan tudjuk, miben kell a gyermek segítségére lennünk az elkövetkezendő nevelési évben. Tudnunk kell honnan indulunk el és hova akarunk eljutni a gyermek egyéni fejlesztésében. Ezek ismeretében részletes fejlesztési tervvel segítjük a gyermek egyéni, önmagához viszonyított fejlesztését (szakmai segítő igénybevételével: fejlesztőpedagógus, Nevelési Tanácsadó, utazó gyógypedagógus, logopédus, pszichológus).

Célunk

A gyermek állapotának megfelelő segítséget kapjon képességei, készségei kibontakoztatásához, személyiségének védelméhez, fejlesztéséhez.

Feladatunk

- a gyermekek meglévő képességeiből kiindulva a részleges zavart szenvedett és/vagy kétségbeesett jelentkező képességek fejlődésének támogatása, az önállóságuk fejlesztése, az ehhez szükséges feltételek megteremtése.

Fejlesztő óvodapedagógus feladatai

- az óvónők jelzése alapján a korrekciós fejlesztést igénylő gyermekek megfigyelése, képességeik felmérése (az ehhez szükséges szülői jóváhagyás beszerzése), a mérés értékelése
- egyéni fejlesztő programok kidolgozása, koordinálása a csoportos óvodapedagógusokkal, pszichológussal, logopédussal
- az előző nevelési évben a fejlesztő foglalkozásokban részesült gyermekek ellenőrző felmérése, esetleges egyéb szakértői, fejlesztési javaslatok figyelembe vételével szükség esetén egyéni fejlesztő programok kidolgozása, ennek további koordinálása
- egyéni, illetve kiscsoportos fejlesztő foglalkozások megtartása elsődlegesen a gyermekcsoportban, ahol párhuzamos tevékenységként kezdeményezi a fejlesztő játékot. Indokolt esetben a gyermek kivihető a „fejlesztő” szobába (játzó szobába)
- a fejlesztés folyamatos koordinálása a csoportos óvodapedagógusokkal, pszichológussal, logopédussal
- a szülők rendszeres tájékoztatása a gyermekük fejlődéséről
- folyamatos kapcsolattartás a speciális szükségletű gyermekeket fejlesztő szakmai segítő intézményekkel, fejlesztőkkel (pl. Korai Fejlesztő).

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

Célunkat akkor érjük el, ha

- örömmel, aktívan vesz részt a játékos foglalkozáson
- az érintett gyermekek részképességei pozitív irányban fejlődnek
- a speciális fejlesztés hatására kompenzálódik a részképesség-zavar.

6.2 Sajátos nevelési igényű gyermek az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, aki a szakértői bizottság szakvéleménye alapján mozgásszervi, érzékszervi, értelmi vagy beszéd fogyatékos, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, autizmus spektrum zavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartás – szabályozási zavarral) küzd.

A feltételek megteremtését követően abban az esetben nyer felvételt, ha az óvodai nevelésen belül, a többi gyermekkel együtt, integrált nevelési keretek között fejleszhető. Az integráció elve, hogy egy csoportba ne kerüljön azonos típusú sérüléssel rendelkező gyermekből egynél több, hiszen felerősítik egymást. Erről elsősorban az óvoda vezetője, a tagóvoda-vezető, a gyermek leendő óvodapedagógusa közösen dönt, melynél figyelembe veszik a csoport jellegét, a sérültség fokát és az adott csoport összetételét. A gyermek érdekében az integráció csak szakfejlesztéssel együtt biztosítható óvodáinkban. Elengedhetetlen az együttműködés a gyermekek nevelésében közreműködő más személyekkel, természetesen elsősorban a szülőkkel.

A gyermekcsoportot a sajátos nevelési igényű gyermek fogadására fel kell készíteni, nem túl hangsúlyozva a másságát. Minden apró siker elismerése további pozitív változásra motiválja a gyereket. Az óvodapedagógusnak úgy kell segítenie a gyermek beilleszkedését a csoportba, hogy ne csorbítsa önállóságát, ugyanakkor a többi gyermeket a segítőkészségre nevelje.

Célunk a sajátos nevelési igényű gyermekek beilleszkedésének, személyiségfejlődésének, esélyegyenlőségének előmozdítása.

Feladatok:

- a vizuális, akusztikus, taktilis, mozgásos észlelés folyamatainak, a motoros képességek, a beszéd és nyelvi készségek fejlesztése
- az egyes területek a fogyatékoságnak megfelelő hangsúlyozása a fejlesztésben
- törekedni kell arra, hogy a nem, vagy kevésbé sérültfunkciók tudatos fejlesztésével bővüljenek a kompenzációs lehetőségek
- a gyerekeket egyéni terv szerinti fejlesztése, speciális szakember bevonásával
- speciális differenciáló módszerek, terápiák, technikák alkalmazása az integrált nevelésben
- az interperszonális kapcsolatok, az énkép, az önismeret fejlesztése, új attitűdök kialakítása
- a verbális és nonverbális kommunikáció és a tanulási képességeket meghatározó struktúrák fejlesztése
- változatos módszerek alkalmazása az egyre pontosabb észlelés, figyelem, összpontosítás, gondolkodás és emlékezet fejlődéséhez
- a sajátos nevelési igénynek megfelelő környezet kialakítása, megfelelő tárgyi feltételek, segédeszközök biztosítása az adott intézményegységben
- az önálló tevékenedéshez szükséges differenciált segítségadás
- a rehabilitációs, rehabilitációs célú fejlesztő terápiák elemeinek beépítése az óvodai nevelőmunkába (gyógy pedagógus segítségével)
- az optimális nevelés érdekében a pedagógusok ismereteinek bővítése elsősorban a gyógy pedagógia területén
- a gyermekek speciális fejlesztése team munkában, több szakember részvételével, a gyerek igényének megfelelő időkeret, eszközök, módszerek alkalmazásával.

6.2.1 Sérülésspecifikus feladatok szakfejlesztéssel

6.2.1.1 Magatartászavaros gyermek

A pszichés fejlődés zavara miatt a nevelési folyamatban tartósan és súlyosan akadályozott gyermek nevelésének prioritásai: az egészséges énkép és önbizalom kialakítása, a kudarc-tűrő képesség növelése, önállóságra nevelés.

- valamennyi tevékenységben mindig olyan feladattal kell megbízni a gyermeket, amelyet eredménnyel tud elvégezni, figyelemmel kell kísérni a tanulási, figyelmi és fegyelmi teherbíró képességét
- különösen fontos, hogy a szabályokat előre és közösen hozza létre a felnőtt és a gyerek, részese legyen a vele kapcsolatos döntéseknek, hiszen a szabályszegésnek következményei vannak (figyelemmegvonás, esetleg büntetés). Tisztában kell lenni (megismerésen alapulva) mi várható el tőle, a gyermek képességeinek megfelelően követeljen az óvodapedagógus
- a magatartászavaros gyermek feladattudata, ismeretszerzési motivációja gyenge, csak a spontán tevékenységből kiinduló fejlesztéssel, a tevékenységbe bekapcsolódva tud a pedagógus változásokat kezdeményezni.

6.2.1.2 Mozgásban akadályozott gyermek

- a speciális, egyénre szabott eszközök használatának kipróbálása, megtanítása, s ezek segítségével a tágabb és szűkebb környezet minél sokrétűbb megismertetése, és ily módon a számára elérhető tapasztalatok megszerettetése, a megtanult mozgás alkalmaztatása,
- az óvodában biztosítanunk kell - a gyermek állapotának megfelelően
 - az akadálymentes közlekedést
 - a megfelelő mozgást és az ehhez szükséges eszközöket
 - az elsajátított mozgásminták rögzítése, alkalmaztatása a napirend egészét átszövi.

6.2.1.3 Látássérült gyermek

- a közös játékban való részvétel segítése, a közösséghez való alkalmazkodás, a viselkedési formák megtanulása és gyakorlása
- az önkiszolgálás megtanítása, a tárgyak és helyük megismertetése, a rendszeret, a higiéné, különösen a szem és a kéz tisztán tartása
- a környezet vizuális megismertetése:
 - látásnevelés: a látás használatának megtanítása a távoli és a közeli környezetben
 - a nagymozgás fejlesztése: mozgáskoordináció, mozgásbiztonság
 - térbeli tájékozódás a látás felhasználásával
 - a finommozgás fejlesztése: a kézügyesség fejlesztése, az írás előkészítése.
 - a látás-mozgáskoordináció fejlesztése: finommozgások és nagymozgások esetében egyaránt.

6.2.1.4 Hallássérült gyermek

- a kognitív funkciók és az érzelmi élet fejlesztése
- alapvető önkiszolgálási szokások elsajátítása
- az aktív nyelvhasználat építése.

Ennek keretében kell fejleszteni a beszédértést, szókincset, szájról olvasási készséget, érthető kiejtésre nevelést.

6.2.1.5 Enyhe értelmi fogyatékos gyermek

- a cselekvésbe ágyazott gondolkodást figyelembe vevő képességfejlesztés
 - az alapmozgások kialakítása, fejlesztése
 - a minimális kontaktus, kooperációs készség, a nonverbális és verbális kommunikációfejlesztése
 - a beszédindítás, a beszédmegértés fejlesztése, az aktív szókincs bővítése
 - az alapvető önkiszolgálási szokások kialakítása
 - az adekvát játékhasználat elsajátítása, a kognitív funkciók fejlesztése
- a rendszeresség, a gesztussal kísért, egyszerű verbális utasítás, a sokszori ismétlés alkalmazása.

6.2.1.6 Akadályozott beszédfejlődésű gyermek

- az anyanyelvi nevelés
- a mozgás fejlesztése
- a kommunikáció
- a vizuomotoros koordinációs készség fejlesztése
- speciális terápiák alkalmazása (diszlexia-prevenció, grafomotoros fejlesztés stb.).

6.2.1.7 **Autizmus spektrum zavarral küzdő** gyermek

- kommunikációs, szociális és kognitív habilitációs terápia
- a meglévő töredékkészségek használata, az egyéni motiváció megteremtése, a speciálisan a gyermek szükségleteihez alkalmazkodó módszerek alkalmazása
- az autisztikus gyermekek szükségleteinek megfelelő fejlesztéséhez az óvodai környezet megfelelő kialakítása, és a speciális módszerekben képzett szakember vagy fejlesztő asszisztens jelenléte szükséges.

6.2.2 Az integrált óvodai nevelés előnyei

A sajátos nevelési igényű gyerekek számára

- az együtt tevékenykedés, a kölcsönös kommunikáció, a mindennapi együttes szituációkban természetesen tanulják a társak magatartás mintáit, szokásait
- a gyermekközösség erősíti a sajátos nevelési igényű gyerekek önbizalmát, a többi gyereket követve, jobban fejlődik önállóságuk
- fejlődésükre ösztönző a többi gyerek eredményeinek tapasztalása
- a közösségben reálisabban tudják bemérni sajátosságaikat, jobban fejlődik önismeretük
- megtapasztalják, hogy ők is sok mindenben képesek ugyanarra mint társaik
- a többi gyerek megismerésével tapasztalatot szereznek, hogy mindenkinek vannak gyenge pontjai
- a közösségben megtanulják elfogadni és elfogadtatni a másáigukat
- a másokkal való együttműködésnek többféle technikáját tanulják meg

- kedvező a gyerekek számára, hogy a szocializáció abban a természetes közegben zajlik, amelyben későbbi élete során is élni fog.

Az integrált óvodai nevelés előnyei a többi gyerek számára

- a sajátos nevelési igényű gyerekekkel együtt nevelt gyerekek megtanulják elfogadni az egyéni különbségeket
- megismerik a másságot, tapasztalják, hogy mindenkinek vannak erősségei és gyengéi
- megtanulnak odafigyelni másokra, megtanulják a másikat tiszteletben tartó segítség formáit, technikáit
- érzékenyebbé, kifinomultabbá válik kommunikációjuk.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

Célunkat akkor érjük el, ha

- képességeik önmagukhoz viszonyítottan fejlődtek
- az adottságukhoz viszonyított legmagasabb önállóságra, együttműködésre képesek
- akaraterejük, önállóságra törekvésük fejlődött
- egészséges énképük, önbizalmuk megalapozódott
- kommunikációs technikájuk, együttműködési készségük fejlődött
- képesek a közösségbe való beilleszkedésre
- a fejlettebb területeken képességeik továbbfejlődtek
- hiányos képességeik kezelésére speciális technikák és eszközök használatát megismerték
- a közösségben minden gyerek alkalmazkodó készsége, toleranciája, empátiája fejlődött az együttnevelés során.

6.3 A nemzetiségi feladatok

Célunk

A **nemzetiséghez** tartozó gyermekek kisebbségi önazonosságának megőrzésének, ápolásának, erősítésének, átörökítésének elősegítése.

Feladatok a roma kisebbséghez tartozó gyerekek nevelésében:

- a jellegzetes hagyományok, szokások felkutatása, ápolása, a kisebbségi identitástudat kialakítása, fejlesztése
- az egészséges életmódra nevelés szokásainak kialakítása, a szociális hátrányból eredő hiányok kompenzálása. A higiénia, a táplálkozási szokások, a pihenés, edzés, mentálhigiénét biztosító szemlélet megalapozása
- egyéni élmények átélésével az érzelmi élet gazdagítása, a kezdeti gátlások feloldása,
- az óvodai tevékenységformák tartalmában a kisebbség irodalmi, zenei, szellemi és tárgyi kultúra értékeinek felhasználása
- az értelmi képességek területén mutatkozó esetleges eltérések kiegyenlítése, az iskolai élethez szükséges személyiségjegyek és részképességek fejlesztése
- az esetleges veszélyeztetettség miatt kiemelt feladat az együttműködés szorgalmazása a szűkebb és tágabb környezettel (család, kisebbségi önkormányzatok, iskolák, egészségügyi intézmények, Gyermekjóléti Központ, Gyámhivatal).

A gyermekek sajátos kultúrájából és családi életviteléből adódó másságra tekintettel a személyiség fejlesztése differenciált módszerekkel vezet eredményhez. A tudástartalmakhoz való hozzájutás esélyét minden kisgyermek számára biztosítjuk. Ugyanakkor esélyeik javítása érdekében sajátos szükségleteik kielégítésére törekszünk (pl. a magyar nyelvi nevelés fontossága).

Fontosnak tartjuk a korai prevenciót az egészséges életmód, az érzelmi, az értelmi nevelés, a szocializáció területén, együttműködve a családi és társadalmi környezettel a hátrányok csökkentése érdekében.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

Célunkat akkor érjük el, ha

- rendszeresen járnak óvodába
- önazonosságukat megőrzik, kisebbségi kultúrájuk értékeire büszkék
- ismerik, gyakorolják az egészséges életmód szokásait
- betartják a közösségi szabályokat, akaratlan személyiségjegyeik életkoruknak és adottságaiknak megfelelően fejlettek.

6.4 Migráció

A más országból bevándorló, vagy itt tartózkodó családok gyermekei óvodai nevelésének alapelveiben az integrált nevelés szemléletét, céljait és feladatait érvényesítjük.

Célunk

A hazájukat elhagyni kényszerülő családok gyermekei részére az önazonosság megőrzésének, ápolásának, erősítésének biztosítása, társadalmi integrációjuk elősegítése.

Feladatok

- felkészülés a gyermek fogadására
- a magyar nyelv elsajátíttatása
- hazánk értékeihez való pozitív kötődés kialakítása
- nyitott és megértő viselkedés tanúsítása a más anyanyelvűek és kultúrák iránt
- folyamatos kapcsolat tartása a családdal.

Tiszteletben tartjuk saját nyelvüket, ugyanakkor a gyermekekkel való közös játék és az óvoda más tevékenységformái közben elsajátítják a magyar nyelvet. A felnőttek beszédmintája és a differenciálás, az egyéni képességek fejlesztése ezen a területen is hangsúlyos. Az együttes tevékenységek során arra törekszünk, hogy oldott, feszültségmentes környezetben növeljük a gyermekek beszédbátorságát, nyelvi és nonverbális kifejezőképességüket.

Differenciálással, egyéni képességfejlesztéssel fejlesztjük a csoportközi kapcsolatokat. Természetesnek vesszük és értékékként kezeljük a másságot, a sokszínű, sokféle kulturális háttérű szükségleteket, igényeket és gondolkodásmódokat.

Népmesékkel, versekkel, énekekkel és hagyományainkkal, a saját élményű tapasztalatszerzéssel pozitív érzelmeink keresztül hatunk.

A gyermekek számára az óvoda dolgozóinak viselkedésmintái az eltérő kultúrák természetes jelenlétének elfogadását eredményezik. A magyar gyermekek saját identitásuk, nyelvük, kultúrájuk megőrzése mellett nyitottá válnak mások befogadására, elfogadására és az együttélés formáinak megélésére. A nevelés folyamán a más anyanyelvű gyermek szülőhazájának hagyományainak, énekeinek, meséinek beillesztése a tevékenységekbe oly módon, amelyeket a többségi gyermekek is megértenek. Arra törekszünk, hogy a más népek szokásai színesítsék a magyar szokásokat és hagyományokat.

A befogadás és beilleszkedés tekintetében kitüntetett szerepet kap a szülői házzal való pozitív kapcsolattartás, együttműködés. Elsősorban a család igényeinek és szükségleteinek megismerésére törekszünk, ugyanakkor segítséget kell nyújtanunk abban, hogy ők is megismerjék és értsék nevelési törekvéseinket. Együttműködésünk – a gyermek szükségleteinek megfelelően – természetes módon kiterjed a családsegítő, a gyermekvédelmi és gyermekjóléti szolgáltatásokra, a szakmai szervezetekre.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

Célunkat akkor érjük el, ha

- a gyermek szívesen jár óvodába
- a magyar nyelvet megérti és tőmondatokat képes magyarul kimondani
- saját gyökereit, kultúráját megtartva ismeri, és érzelmileg kötődik hazánk értékeihez
- szívesen játszik társaival, és a többségi csoporttársak is keresik a társaságát
- a gyermekek pozitív érzelmekkel, természetesnek élik meg más népek kultúráját.

6.5 Tehetséggondozás

Célunk

A gyermekek egyéni szükségleteinek megismerése, képességeik kibontakoztatása.

Feladatok

- a tehetség (valamely kiemelkedő adottság, képesség) legkorábbi felismerése
- az egyéni aktuális fejlettséghez igazított fejlesztés biztosítása, speciális szükségletek kielégítése
- tevékenységek szervezése a gyermekek saját aktivitására támaszkodóan
- az intellektus, a kreatív önkifejezést támogatása, a szocializáció, az önismeret elősegítése
- a fejlesztéshez szükséges speciális eszközrendszer biztosítása
- a szülő segítése gyermeke nevelésében.

Szemléletünk szerint minden gyermekben van valami jó, értékes, fel lehet fedezni olyan képességeket, amelyeket a lehető legjobban tudunk fejleszteni. Kiemelkedően tehetségesnek azt a gyermeket tekintjük, aki egy adott területen sokkal többet képes teljesíteni az életkorának megfelelő átlagnál, aki viszonylag kevés segítséggel nagyon gyorsan tud előrehaladni, fejlődni az adott területen. A tehetség a legritkább esetben tud önmagától utat törni, fejlődni, ehhez az kell, hogy a szülő, a pedagógus felismerje ezt, megadja a gyorsabb haladáshoz, az intenzívebb fejlődéshez szükséges többletsegítséget. Az öt év alatti gyerekekre két okból érdemes külön odafigyelni: az egyik ok a tehetséges kisgyerek sajátos korai személyiségfejlődése, a másik a konkrét képességek és az azokkal szükségszerűen együtt járó igények jellege. Ekkor tehetséggondozás címén főleg nem „fejlesztésre”, hanem egyszerűen csak megfelelő környezetre és érzelmi biztonságra van szükségük.

A tehetség három legfontosabb összetevője: képességek, kreativitás, motiváció. Érzelmi biztonságban, ingergazdag környezetben a szabad játék és a korai tanulás feltételeit biztosítjuk. Az érdeklődésüknek megfelelő speciális területeken való elmélyüléshez biztosítjuk a feltételeket. A családdal együttműködve különös gondot fordítunk arra, hogy szocializációjukat segítsük, hiszen a társak, a környezet elismerése elősegítik a tehetség kibontakozását.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

Célunkat akkor érjük el, ha

- kiemelkedő képessége fejlődik
- önismerete pozitív
- társai elismerik
- társas kapcsolataiban kiegyensúlyozott.

Tehetségdonozó munkánk

Minden kisgyermek értékes, és mindenkinek van olyan képessége vagy érdeklődési területe, amelyet fejlesztve, hangsúlyozva könnyebben kiteljesülhet személyisége.

Az ízlésformálás megjelenik mindennapjainkban, a természetben, tárgyi, társadalmi környezetben egyaránt.

Az elmúlt években lépésről lépésre építettük ki a tehetséggondozás gyakorlatát tagóvodánkban, a műhelyekbe való beáramlástól a tehetséggondozó, fejlesztő programok megalkotásán keresztül. A művészeti műhelyekben az 5. életévüket betöltött gyerekek vesznek részt kiscsoportos formában.

Nevelőtestületünk minden tagja elfogadta azt az alaptételt, hogy: *minden gyermek tehetséges valamiben!* Ez az alapja a tehetséggondozói tevékenységünknek.

A tehetség már korai gyermekkorban megmutatkozhat: mint lehetőség!

A tehetséggondozás kiterjed a teljes óvodáskorra, és minden gyermekre.

Óvodapedagógiánkban valljuk, hogy modern mintákat követő, folytonosan megújuló, de a hagyományos értékeket megőrző nevelésre, oktatásra van szükség, a művészet komplex tevékenységeivel kiegészítve, törekszünk erre nap mint nap.

Nevelőtestületünk szemléletébe és az óvoda-szülő kapcsolatába beépítettük a pozitív attitűdöt, hogy nem probléma, ha a gyermek nem tud valamit, és gyengébb adottságokkal rendelkezik. Közös célkitűzéssel, biztatással, bizalomelőleggel, a gyermekbe vetett hittel, bátorítással, közösen elfogadott határok betartásával, meg tudjuk sokszorozni a gyermek tenni akarását, tettekézségét.

Ez a nevelési szemlélet kiváló alapot biztosít a tehetséggondozáshoz.

7. Gyermekvédelmi feladatok

Az óvodai gyermekvédelem célja a prevenció, a veszélyeztetettség kialakulásának megelőzése, a gyerekek hátrányos helyzetének csökkentése, a gyermekek jogainak és érdekeinek minél szélesebb körű érvényesítése.

Az óvodákban minden pedagógus a differenciálpedagógia eszközeivel működik közre a gyermekek fejlődését veszélyeztető körülmények megelőzésében, feltárásában és megszüntetésében, a gyermek családban történő nevelkedésének segítésében. Minden esetben a gyermek mindenek felett álló érdekét vesszük figyelembe. Személyes kapcsolatot alakítunk ki azokkal a szülőkkel, akik segítséget kérnek, és kellő körültekintéssel, tapintattal azokkal a családokkal is, akik bár nem kérnek támogatást, mégis rászorulnak.

A szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenység, a gyermekek esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések -

Minden óvodapedagógus egyben saját csoportja elsőszámú gyermekvédelmi felelőse, ezért közös **feladatunk**:

- a mindenkori érvényben lévő gyermekvédelmi törvény ismerete
- saját gyermekcsoportban a veszélyeztetettség felismerése, az okok feltárása, nyilvántartásba vétel
- a veszélyeztetési okok változásának figyelemmel kísérése
- az óvodapedagógus segítő közreműködése (segélyezésre javaslat, az ehhez szükséges környeztanulmányok elkészítése, térítéscsökkentésre javaslattevés, szociális ügyek intézésének segítése)
- családgondozás, a családokban bekövetkező minden változás azonnali leereagálása, szükséges segítségnyújtás, illetve megoldások közös keresése szülői igény szerint
- a tagóvoda vezetőjének és a gyermekvédelmi felelősnek tájékoztatása a gyermekeket veszélyeztető körülményekről
- feltárni mindazon körülményeket, amelyek a gyermekek **testi, lelki, mentális egészség** fejlődését hátrányosan befolyásolják
- sajátos eszközeinkkel, a nyugalom, a bizalom, a szeretet légkörével ellensúlyozni a gyermekek kiszolgáltatottságát, az egyes gyermekek bármilyen hátrányait.

Hátrányos helyzetű gyermekek azok, akiknek alapvető szükségleteinek kielégítési lehetőségei korlátozottak. Családja, szűkebb társadalmi környezete az átlaghoz képest negatív eltérést mutat, elsősorban szociális és

kulturális téren. Mindez azonban még nem veszélyezteteti egészséges személyiségfejlődését, de az optimális fejlődési lehetőség akadályozott.

Kialakulásához vezető tényezők: alacsony jövedelmi, fogyasztási szint, rossz lakáskörülmények, a szülő alacsony iskolázottsági, műveltségi szintje. Következésképpen lehet a gyermek esélyegyenlőtlensége.

Veszélyeztetett gyermekek azok, akik testi, lelki, erkölcsi és értelmi fejlődését a szülő vagy a gondozó környezet nem biztosítja, ami a személyiségfejlődésben torzulást idézhet elő. A gyermek egészséges személyiségfejlődése akadályozott. A veszélyeztetettség a személyiségfejlődésnek csupán a fenyegetettségét minősíti.

A gyermekek veszélyeztetettségének okait vizsgáló szempontok:

- nevelési hiányosságok, elhanyagoló nevelés
- antiszociális környezet
- rossz lakásviszonyok
- egészségügyi okok
- rossz anyagi helyzet
- megromlott családi kapcsolat
- a családban a devianciák halmozott előfordulása.

Következésképpen lehet a gyermek egészséges személyiségfejlődésének sérülése, deviáns magatartásformák kialakulása.

Az óvodajelzéssel köteles élni a gyermek veszélyeztetettsége esetén a Gyermekjóléti Központnál, illetve kötelessége hatósági eljárást kezdeményezni a gyermek bántalmazása, illetve súlyos elhanyagolása, vagy egyéb más veszélyeztető ok fennállása, illetve a gyermek önmaga által előidézett súlyos veszélyeztető magatartása esetén.

A veszélyeztetettség megelőzése és megszüntetése érdekében a gyermekvédelemben dolgozó személyek, szervek, intézmények és hatóságok kötelesek egymással együttműködni és egymást kölcsönösen tájékoztatni. A jelzőrendszer tagjai ezen kötelezettségüket írásban – krízishelyzet esetén utólagosan – kell, hogy teljesítsék. A Gyermekjóléti Központ a tett intézkedésről tájékoztatni köteles a jelzéstevőt.

Jelzési kötelezettség: óvodapedagógus > gyermekvédelmi felelős > tagóvoda vezető > intézményvezető > felsőbb szervek.

Tagóvoda-vezető feladatai:

- óvodai szinten összefogja a gyermekvédelmi munkát
- dönt és határozatot hoz az étkezési kedvezményekről az érvényes önkormányzati rendeletnek megfelelően
- a kapott jelzéseket, információkat ellenőrzi
- gyermekvédelmi ügyekben segíti a csoportban dolgozó óvodapedagógusokat és az óvodai gyermekvédelmi felelőst
- kapcsolatot tart a gyermekvédelemmel foglalkozó intézményekkel
- gyermek veszélyeztetettsége esetén azonnal intézkedik
- hatósági eljárást kezdeményez a gyermek bántalmazása, illetve súlyos elhanyagolása vagy egyéb más, súlyos veszélyeztető ok fennállása, továbbá a gyermek önmaga által előidézett súlyos veszélyeztető magatartása esetén
- a megtett intézkedésekről tájékoztatja az Egyesített Óvoda vezetőjét.

Gyermekvédelmi felelős feladatai:

- a gyermekvédelemmel kapcsolatos adminisztrációt, nyilvántartást és statisztikát vezet
- óvodai szinten nyilvántartja a veszélyeztetett és hátrányos helyzetű gyermekeket
- folyamatos kapcsolatot tart a nevelőtestület tagjaival
- a törvényi változásokat, rendelkezéseket nyomon követi → naprakészen informál
- véleményével, javaslataival segíti a tagóvoda vezető munkáját (étkezési kedvezmények)
- folyamatosan képviseli magát, a kerületi gyermekvédelmi munkaközösségben részt vesz
- kapcsolatot tart a gyermekvédelemmel foglalkozó intézményekkel.

A gyermekvédelmi felelős kapcsolatot tart fenn:

- HÍD Családsegítő Központtal családi krízishelyzet esetén
- Gyermekjóléti Központtal veszélyeztetettség, anyagi támogatás szükségessége esetén
- Nevelési Tanácsadóval a magatartási, viselkedési, átlagtól lényegesen eltérő fejlődésű gyermekek esetében
- orvossal és védőnővel a gyermekek testi fejlődésének lényeges eltérése, bántalmazás nyomai esetén.

Óvodapedagógusok feladatai:

- minden év elején felméri a csoportba járó gyermekek, családi és szociális helyzetét
- probléma esetén jelez a gyermekvédelmi felelősnek és a tagóvoda vezetőnek
- javaslatot tehet étkezési kedvezményre
- családlátogatást végez szükség szerint

- a törvényes adatközlést biztosítja intézkedés esetén
- a veszélyeztetett vagy hátrányos gyermekkel differenciált bánásmódot alkalmaz.

Minden óvodapedagógust és alkalmazottat **TITOKTARTÁSI kötelezettség** terhel a gyermekkel és családjával kapcsolatban a mindenkori törvényi szabályok szerint. Ez minden olyan tényre, adatra, információra vonatkozik, amelyről hivatásának ellátása során szerez tudomást.

Munkánk eredményes, ha

- a prevenció során meg tudjuk akadályozni a veszélyeztettség kialakulását
- egyedi probléma esetén segíteni tudunk
- a hátrányos helyzetben lévő családokkal jól működünk együtt
- differenciált bánásmóddal kompenzálni tudjuk a gyermek hátrányait (humánium, megértés, támaszadás, szeretet)
- a gyermekvédelemmel foglalkozó szakemberek segítségével szükség esetén a gyermeket biztonságba, megnyugtató környezetbe helyezhetjük
- a rászoruló családok bizalommal fordulnak az óvodához problémáik megoldásához való segítségadásért.

Nevelésünkben alapvető követelmény a **gyermeki jogok védelme**.

A gyermekek joga, hogy személyiség jogait, különösen személyiségének szabad kibontakoztatásához való jogát, önrendelkezési, családi élethez és magánélethez való jogát az óvoda tiszteletben tartsa. A gyermek jogai közé soroljuk a saját véleménynyilvánítást is. A kisgyermeket megilleti a társadalom által nyújtott védelem és a segítségre vonatkozó jog is.

A szociálisan hátrányos helyzetű családok és gyermekeik pedagógiai módszerekkel való segítségének lehetőségei óvodáinkban:

- egyéni bánásmód
- differenciált fejlesztés csoportjában
- logopédiai fejlesztés, részképesség hiány korrigálása
- pszichológus személyes segítése a szülők számára is.

Gyermekvédelmi munkánk során mindannyian ügyelünk arra, hogy a rászoruló gyermekek és szülei ne érezzék ezt a segítségnyújtást pozitív diszkriminációnak.

Tagóvodánk környezetének jellemzői gyermekvédelmi szempontból

Földrajzi és szociokulturális helyzetünket tekintve az óvodánkba járó gyermekek többnyire optimális körülmények között élnek.

8. Az óvodába lépés, iskolába lépés feltételei

Az óvodai felvételt a mindenkori törvényi szabályozásnak, és a XIII. ker. Önkormányzat köznevelésére vonatkozó határozatainak megfelelően végezzük. Amennyiben a gyermek érettsége lényegesen eltér az átlagostól, speciális szakszolgálat igénybevételevel döntünk a felvételtől.

Óvodaérett az a kisgyermek, aki már rendelkezik „én” tudattal, el tud tölteni néhány órát a szülei nélkül is, bizonyos fokú önállósulási törekvés jellemzi, igényli a gyermekközösséget, képes másoktól elfogadni az ételt.

A gyermek belső érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelési folyamat eredményeként a kisgyermekek többsége az óvodáskor végére eléri az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettségi szintet. Belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben **majd az iskolában, az óvodásból iskolássá szocializálódik.**

Az óvoda a tankötelezett gyermek iskolába lépéséhez szükséges fejlettséget (az Óvodai nevelés országos alapprogramjában meghatározott paraméterek alapján-) igazolja. Az iskolai felvételtől az iskola igazgatója dönt az óvodai szakvélemény, a hatályos jogszabályok, és a fenntartói köznevelésre vonatkozó határozatok alapján.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére

Az iskolakezdéshez az alábbi feltételek megléte szükséges: testi, lelki és szociális érettség, amelyek egyaránt szükségesek a sikeres iskolai munkához.

a) A testileg egészségesen fejlődő gyermek hatéves kora körül eljut az első alakváltozáshoz. Megváltoznak testarányai, megkezdődik a fogváltás. Teste arányosan fejlett, teherbíró. Mozgása összerendezettebb, harmonikus **finommozgásra képes**. Mozgását, viselkedését, testi szükségletei kielégítését szándékosan irányítani képes.

b) A lelkileg egészségesen fejlődő gyermek az óvodáskor végére nyitott érdeklődésével készen áll az iskolába lépésre. A tanuláshoz szükséges képességei **alkalmassá teszik az iskolai tanulás megkezdéséhez**. Érzékelése, észlelése tovább differenciálódik. Különös jelentősége van a téri észlelés fejlettségének, a vizuális és az akusztikus differenciációnak, a téri tájékozottságnak, a térbeli mozgásfejlettségnek, a testséma kialakulásának.

A lelkileg egészségesen fejlődő gyermeknél:

- az önkéntelen emlékezeti bevésés és felidézés, a közvetlen felidézés mellett megjelenik a szándékos bevésés és felidézés, megnő a megőrzés időtartama; a felismerés mellett egyre nagyobb szerepet kap a felidézés,
- megjelenik a tanulás alapját képező szándékos figyelem, fokozatosan növekszik a figyelem tartalma, terjedelme, könnyebbé válik a megosztása és átvitele,
- a cselekvő-szemléletes és képi gondolkodás mellett az elemi fogalmi gondolkodás is kialakulóban van.

Az egészségesen fejlődő gyermek

- érthetően, folyamatosan kommunikál, beszél; gondolatait, érzelmeit mások számára érthető formában, életkorának megfelelő tempóban és hangsúllyal tudja kifejezni; minden szófajt használ; különböző mondatszerkezeteket, mondatfajtaikat alkot; tisztán ejti a magán- és mássalhangzókat (a fogváltással is összefüggő nagy egyéni eltérések lehetségesek); végig tudja hallgatni és megérti mások beszédét,
- elemi ismeretekkel rendelkezik önmagáról és környezetéről; tudja nevét, lakcímét, szülei foglalkozását, felismeri a napszakokat; ismeri és gyakorlatban alkalmazza a gyalogos közlekedés alapvető szabályait; ismeri szűkebb lakóhelyét, a környezetében élő növényeket, állatokat, azok gondozását és védelmét; felismeri az öltözködés és az időjárás összefüggéseit. Ismeri a viselkedés alapvető szabályait, kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek; elemi mennyiségi ismeretei vannak.

c) Az óvodáskor végére a szociálisan érett gyermek **kedvező iskolai légkörben készen áll az iskolai élet és a tanító elfogadására, képes a fokozatosan kialakuló együttműködésre, a kapcsolatteremtésre felnőtten és gyermektársaival. A szociálisan érett gyermek:**

- egyre több szabályhoz tud alkalmazkodni; késleltetni tudja szükségletei kielégítését,
- feladattudata kialakulóban van, s ez a feladat megértésében, feladattartásban, a feladatok egyre eredményesebb **–szükség szerint kreatív** - elvégzésében nyilvánul meg; kitartásának, munkatempójának, önállóságának, önfegyelmének alakulása biztosítja ezt a tevékenységet.

A kötelező óvodába járás ideje alatt az óvodai nevelési folyamat célja, feladata a gyermeki személyiség harmonikus fejlődésének elősegítése.

A sajátos nevelési igényű gyermekek esetében folyamatos, speciális szakemberek segítségével végzett korrekció mellett érhető csak el a fentiekben leírt fejlettségi szint.

A **kiemelt** figyelmet igénylő gyermekek iskolaérettségi kritériuma tükrözi a befogadó intézmény elvárásait az iskolába kerülő gyermekekkel szemben.

9. Pedagógiai dokumentáció

Az **Egyesített Óvodában az** óvodai nevelés a jóváhagyott **pedagógiai programja** alapján történhet és a gyermek neveléséhez szükséges, a teljes óvodai életet magába foglaló tevékenységek keretében szervezhető meg.

A pedagógiai dokumentáció célja, hogy megjelenítse a **pedagógiai program** elv-, cél-, és feladatrendszerét, **biztosítva a tagóvodai sajátosságok – útmutatójuk szerinti - érvényesülését, ezen belül az óvodapedagógusok választási szabadságát a módszerek és az eszközök alkalmazásában.**

Az Egyesített Óvoda pedagógiai dokumentációja

Az óvodai nevelés országos alapprogramja /363/2012.(XII. 17.)Korm. rendelet/

Az Egyesített Óvoda **pedagógiai programja**

A Egyesített Óvoda **érvényes éves munkaterve** (pedagógiai – működési terve), **amely alapján a tagóvodák elkészítik a saját éves pedagógiai – működési tervüket.**

Az óvodai csoportnapló az Egyesített Óvoda pedagógiai programja alapján a nevelőmunka tervezésének dokumentálására szolgál. (20/2012(VIII. 31.)EMMI rendelet 91. § (1, 2, 3 bek. módosítással)

Az óvodai csoportnaplóban fel kell tüntetni a tagóvoda nevét, OM azonosítóját és címét, a nevelési évet, a csoport megnevezését, a csoport óvodapedagógusait, a megnyitás és lezárás helyét és időpontját, a tagóvoda vezető aláírását, a tagóvodai körbélyegzők lenyomatát, a pedagógiai program nevét. (2)

Az óvodai csoportnapló tartalmazza (3):

- a) a gyermekek nevét és óvodai jelét,
- b) a fiúk és lányok számának összesített adatait, ezen belül megadva a három év alatti, a három–négyéves, a négy–ötéves, az öt–hatéves a hat–hétéves gyermekek számát, a sajátos nevelési igényű gyermekek számát, továbbá azon gyermekek számát, akik bölcsődések voltak,
- c) a nevelési évben tankötelessé váló gyermekek nevét,
- d) a napirendet, a napirend szerinti tevékenységek időtartamát és a tevékenységeket,
- e) a hetente ismétlődő közös tevékenységeket tartalmazó hetirendet napi bontásban,
- f) nevelési éven belüli időszakokként
- fa) a nevelési feladatokat,

- fb) a szervezési feladatokat,*
- fc) a tervezett programokat és azok időpontjait,*
- fd) a gyermekek neveléséhez szükséges, a teljes óvodai életet magában foglaló tevékenységek, foglalkozások keretében az óvoda pedagógiai programjában meghatározott tevékenységi formák tartalmi elemeit*
- fe) az értékeléseket, (a nevelőmunka értékelését félévente, az Egyesített Óvoda egységes tartalmi és formai elemei alapján)*
- g) a hivatalos látogatásokat, a látogatás célját, időpontját, a látogató nevét és beosztását, a látogatás szempontrendszerét, az eredményt*
- h) a feljegyzést a csoport életéről*

Fentiekén kívül még:

- *a csoport működésére vonatkozó adatokat*
- *a gyermekcsoport szokás-szabályrendszerét*
- *ciklusra vonatkozó tanulási tervet, melyben jelöljük a differenciált képességfejlesztést, a megvalósításhoz tervezett tevékenységeket, az eszközöket és a szervezeti keretet, a megvalósítás tapasztalatait*

A gyermek fejlődését nyomon követő dokumentáció a gyermek fejlődéséről vezetett olyan dokumentum, amely tartalmazza a gyermek fejlettségi szintjét, fejlődésének ütemét, a differenciált nevelés irányát.

A gyermek fejlődését nyomon követő dokumentáció tartalmazza:

- *a gyermek anamnézisét, a gyermekről szóló rövid, szülő által írt jellemzést*
- *a gyermek fejlődésének mutatóit - az Egyesített Óvoda által kidolgozott szempontsor alapján - a gyermekek érzelmi-szociális, értelmi, beszéd, mozgásfejlődését, valamint a pedagógiai program gyermeki tevékenységben, képességfejlődésben megnyilvánuló sikerkritériumainak való megfelelést,*
- *a gyermek fejlődését segítő megállapításokat, intézkedéseket, az elért eredményt,*
- *amennyiben a gyermeket szakértői bizottság vizsgálta, a vizsgálat megállapításait, a fejlesztést végző pedagógus fejlődést szolgáló intézkedésre tett javaslatait,*
- *a szakértői bizottság felülvizsgálatának megállapításait,*
- *a szülő tájékoztatásáról szóló feljegyzéseket*